

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2023-2027

z perspektywą do 2029 roku

Lokalnej Grupy Działania – „Powiatu Świdwińskiego”

Świdwin, maj 2024r.

Fundusze Europejskie
dla Pomorza

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Wstęp

Dokument został opracowany przez Zespół ds. opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023 – 2027 z perspektywą do 2029r. Lokalnej Grupy Działania – „Powiatu Świdwińskiego”, w składzie:

- 1) Agnieszka Brodowska-Rolik- Kierownik Biura- koordynator zespołu
- 2) Aneta Ogińska – Specjalista ds. wdrażania, monitoringu i ewaluacji LSR- członek zespołu
- 3) Anna Olejniczak- Wiceprezes Zarządu- członek zespołu
- 4) Beata Gadzinowska- Przewodnicząca Rady- członek zespołu

Spis treści

Wstęp.....	1
Słownik pojęć	3
Rozdział I Charakterystyka partnerstwa lokalnego	4
Rozdział II Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR	12
Rozdział III Partycypacyjny charakter LSR	16
Rozdział IV Analiza potrzeb i potencjału LSR.....	37
Rozdział V Spójność, komplementarność i synergia.....	59
Rozdział VI Cele i wskaźniki.....	65
Rozdział VII Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru.....	68
Rozdział VIII Plan działania	73
Rozdział IX Plan finansowy LSR	74
Rozdział X Monitoring i ewaluacja	76
Wykaz wykorzystanej literatury:.....	79
Załącznik nr 1 do LSR - Cele i wskaźniki.....	80
Załącznik nr 2 do LSR - Plan działania.....	81
Załącznik nr 3 do LSR - Budżet LSR – w podziale na poszczególne fundusze EFSI i zakresy wsparcia.....	82
Załącznik nr 4 do LSR: Plan wykorzystania budżetu LSR	83

Słownik pojęć

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego;

EFRROW – Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich;

EFS+ – Europejski Fundusz Społeczny Plus;

EFSI – fundusze EFRR oraz EFS+;

FEW- Fundusze Europejskie Województwa

LEADER – działanie LEADER w PS WPR;

Leader – Program LEADRE Leader;

LGD – „Powiatu Świdwińskiego” – Lokalna Grupa Działania – „Powiatu Świdwińskiego”

LGD- Lokalna Grupa Działania – „Powiatu Świdwińskiego”;

LSR – Lokalna Strategia Rozwoju;

OW – operacja własna;

PG – projekt grantowy;

RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność, w przypadku EFRROW jest to działanie LEADER;

GR – Grupa Robocza ds. Budowy Lokalnej Strategii Rozwoju,

Konsultacje społeczne – metoda partycypacji społecznej;

Grupy w niekorzystnej sytuacji - grupy społeczności lokalnej, będące w trudnej sytuacji, w tym osoby doświadczające ubóstwa, wykluczenia społecznego lub dyskryminacji w wielu wymiarach lub zagrożone takimi zjawiskami;

Grupa interesu - grupa jednostek połączonych więzami wspólnych interesów lub korzyści;

Konflikt interesu - konflikt pomiędzy interesem publicznym a interesem prywatnym przedstawiciela zarządu województwa, który może wpłynąć na bezstronne i bezinteresowne wykonywanie obowiązków służbowych lub zadań, zgodnie z zasadami szeroko pojętej etyki;

kryteria - kryteria wyboru LSR, o których mowa w art. 9 ust. 2 pkt 2 ustawy RLKS

Rada organ decyzyjny – organ LGD, do którego właściwości należą zadania, o których mowa w art. 4 ust. 3 pkt 4 ustawy RLKS

PS WPR – Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023- 2027

rozporządzenie 2021/1060 - rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159);

SW – Samorząd Województwa, reprezentowany przez Zarząd Województwa;

umowa ramowa - umowa o warunkach i sposobie realizacji LSR, o której mowa w art. 14 ustawy RLKS

Ustawa o rozwoju lokalnym – ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. poz. 378);

Wdrażanie LSR – wsparcie, o którym mowa w art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060;

Zarządzanie LSR – wsparcie, o którym mowa w art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060

WZC – Walne Zebranie Członków;

Rozdział I Charakterystyka partnerstwa lokalnego

I.1. Nazwa LGD i forma prawna: Lokalna Grupa Działania- “ Powiatu Świdwińskiego”

Nazwa: Lokalna Grupa Działania – „Powiatu Świdwińskiego”

Status prawny: Stowarzyszenie „specjalne”

Data wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego: 03.09.2008 r.

Nr wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego: 0000312947

Siedziba: Świdwin, województwa zachodniopomorskie

Nadzór nad Stowarzyszeniem sprawuje Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego.

I.2. Opis procesu tworzenia partnerstwa uwzględniający dotychczasowe doświadczenia grupy we wdrażaniu podejścia RLKS/Leader:

Z inicjatywą utworzenia LGD – „Powiatu Świdwińskiego” wyszli w maju 2008 roku przedstawiciele lokalnych władz samorządowych w osobach: zastępcy wójta Gminy Świdwin Zdzisława Pawelca oraz starosty Powiatu Świdwińskiego Mirosława Majki.

Spotkanie założycielskie odbyło się 24 lipca 2008 roku, natomiast wpisu Stowarzyszenia do Krajowego Rejestru Sądowego dokonano 3 września 2008 roku. Koordynatorem przedsięwzięcia została gmina Świdwin, jako inicjator działań.

Głównym i podstawowym celem, jakie stawia sobie stowarzyszenie jest działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich poprzez realizację LSR. Szczegółowe cele i działania przedstawiono w Statucie Stowarzyszenia LGD – „Powiatu Świdwińskiego”, wszystkie one skupiają się wokół celu podstawowego.

Stowarzyszenie po rejestracji funkcjonowało w okresie programowania 2007-2013 w ramach osi 4 Leader PROW na lata 2007-2013 i na podstawie umowy o sposobie realizacji LSR realizowało zawarte w strategii zadania. Ze zwiększonym o miasto Świdwin obszarem funkcjonuje od 2014 roku.

Działalność LGD – „Powiatu Świdwińskiego” rozpoczęła się z chwilą rejestracji. Następnie na Walnym Zebraniu Członków, które odbyło się 16.12.2008r. wybrano spośród Członków Stowarzyszenia pierwszy skład Rady, jako organ decyzyjny. Następnie powołano Biuro LGD, zatrudniono pracowników, opracowano Lokalną Strategię Rozwoju na lata 2007-2013, którą z powodzeniem zrealizowano. W 2014 r. opracowano kolejną LSR na lata 2014-2020. Dotychczasowe doświadczenia Stowarzyszenia LGD – „Powiatu Świdwińskiego” jest imponujące, zgodnie ze sprawozdaniem końcowym realizacji LSR poziom wydatkowanych środków w ramach wszystkich działań realizowanych w okresie programowania 2007-2013 oraz realizacja zakładanych wskaźników wyniosła 99 %. Stopień realizacji budżetu LSR na koniec 2022 r. przez wnioski wybrane do dofinansowania przez LGD wynosi ponad 100,06%. natomiast realizacja zakładanych wskaźników wyniosła ponad 110%.

LGD- “Powiatu Świdwińskiego” zrealizowała szereg projektów samodzielnie, jak i we współpracy z innymi LGD, które przyczyniły się do poprawy warunków i jakości życia społeczności lokalnej powiatu świdwińskiego.

Dotychczasowe strategiczne działania LGD – „Powiatu Świdwińskiego” to między innymi:

- ✓ 5 projektów w ramach środków Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich („Jarmark Tradycyjnie Zdrowej Żywności i Rękodzieła Ludowego”; „II Powiatowy Jarmark Tradycyjnie Zdrowej Żywności i Rękodzieła Ludowego”; „Szkolenie dla pracowników biur Lokalnych Grup Działania w nowej perspektywie PROW 2014-2020”; „Wyjazd i uczestnictwo lokalnych grup działania w Międzynarodowych Targach Wyrobnów Spożywczych POLAGRA FOOD 2017”; “PROWadząc przez obszary LGD Województwa Zachodniopomorskiego” - Film informacyjno -szkoleniowy).

- ✓ 2 projekty w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2012-2013 oraz 2014-2020, wsparcie aktywizacyjne dla seniorów 60+ z obszaru LGD;
- ✓ 4 projekty współpracy w ramach PROW 2007-2013 oraz 3 projektów współpracy w ramach 2014-2020 (Projekt „SAS” realizowany był przez 11 partnerów, międzynarodowy projekt współpracy „PSDP” zrealizowano z 5 partnerami oraz „Mila” zrealizowano z 4 partnerami);
- ✓ 3 cykle Rajdów Rowerowych na rzecz aktywizacji mieszkańców w ramach realizacji zadania publicznego z zakresu turystyki i krajoznawstwa w formie powierzenia realizacji zadania publicznego przez Zarząd Powiatu Świdwińskiego;
- ✓ Zrealizowano plan Komunikacji na lata 2014-2022, w tym 5 raportów z Ewaluacji Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania – „Powiatu Świdwińskiego”;
- ✓ działania aktywizacyjne w formie mini-grantów dla mieszkańców obszaru, realizowanych w partnerstwie pomiędzy LGD, a grupami formalnymi i nieformalnymi (88 działań);
- ✓ XI Edycji Konkursu Kulinarne na najlepszy produkt lokalny pt.: „Kuchnia tradycyjna Lokalnej Grupy Działania – „Powiatu Świdwińskiego”;
- ✓ wydarzenia cykliczne jak Forum Sołtysów, Kongres Kobiet;
- ✓ powołano Federację Lokalnych Grup Pomorza Zachodniego z siedzibą w Świdwinie, w skład której wchodzi 10 LGD;
- ✓ Zrealizowano i rozliczono sześć projektów grantowych:
  1. „Wzmocnienie potencjału obszaru LGD – „Powiatu Świdwińskiego” oraz zwiększenie atrakcyjności i konkurencyjności regionu poprzez rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej” - 11 zadań – całkowita wartość zadań zrealizowanych w ramach operacji – **272.709,89 (4/1017/G)**;
  2. „Remont obiektów zabytkowych na terenie LGD - „Powiatu Świdwińskiego”- 6 zadań – całkowita wartość zadań zrealizowanych w ramach operacji – **258.430,49 (5/1017/G)**;
  3. „Organizacja działań edukacyjnych i aktywizacyjnych wzmacniających kapitał społeczny mieszkańców z terenu Powiatu Świdwińskiego”- **10 zadań**- całkowita wartość zadań zrealizowanych w ramach operacji – **173.099,89 (1/1018/G)**;
  4. „Wydanie publikacji oraz organizacja wydarzeń kulturalnych, promujących obszar, produkty i usługi lokalne z terenu Powiatu Świdwińskiego” - **10 zadań** - całkowita wartość zadań zrealizowanych w ramach operacji – **239.090,62 (3/1018/G)**;
  5. „Organizacja imprez aktywizacyjnych wzmacniających kapitał społeczny mieszkańców z terenu Powiatu Świdwińskiego” - **11 zadań** - całkowita wartość zadań zrealizowanych w ramach operacji – **143.369,28 (4/1018/G)**;
  6. „Wydanie publikacji oraz organizacja wydarzeń kulturalnych, promujących obszar, produkty i usługi lokalne z terenu Powiatu Świdwińskiego” 4 zadania - całkowita wartość zadań zrealizowanych w ramach operacji – **56.487,91 (3/1021/G)**;

Należy zaznaczyć, że Lokalna Grupa Działania – „ Powiatu Świdwińskiego” jest otwarta na współpracę oraz stale dąży do budowania partnerstwa oraz włączania nowych grup interesów, środowisk społecznych, czego efektem jest objęcie Patronatem projektów realizowanych od 2017 r. z lokalnymi liderami, w ramach którego zostali również objęci wsparciem merytorycznym, finansowym i kadrowym:

1. „**Boisko bez trybun to jak mecz bez piłki**” z Programu Społecznik. Projekt realizowany była na terenie miejscowości Koszanowo. W ramach zadania zostało utworzone miejsce do wspólnego spędzania wolnego czasu.
2. „**Utworzenie miejsca integracji mieszkańców (ognisko + ławki)**” z Programu Społecznik 2018. Projekt realizowany był na terenie miejscowości Koszanowo. W ramach zadania zostało utworzone miejsce do wspólnego spędzania wolnego czasu.
3. „**Szycie łączy pokolenia**” w ramach Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich Mikrodotacje 2019. Projekt realizowany była na terenie miejscowości Koszanowo. Celem projektu była integracja międzypokoleniowa.

4. „**Nasze Chomętowo – Nasze Wspólne Dobro- Spotkajmy się**” z Programu Społecznik na lata 2019-2021. Projekt realizowany była na terenie miejscowości Chomętowo. W ramach przedsięwzięcia została zamontowana altana w centrum sołectwa nad stawem na rozstaju dróg oraz zorganizowana impreza w dniu 31.08.2019r.;
5. **"Chodźmy nad jezioro, usiądźmy i wspólnie grillujmy"**. Celem projektu było utworzenie miejsca do aktywnego spędzania wolnego czasu, wypoczynku, zwiększenia integracji społeczności lokalnej oraz poprawę wizerunku miejscowości Pęczierzyno. W ramach zadania został zakupiony grill, ławki oraz stoły.

Lokalna Grupa Działania – „ Powiatu Świdwińskiego” ogłosiła 30 naborów w ramach poddziałania 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020.

- ✓ podejmowanie działalności gospodarczej - 6 naborów;
- ✓ rozwijanie działalności gospodarczej - 8 naborów;
- ✓ zachowanie dziedzictwa lokalnego - 4 konkursy;
- ✓ budowa lub przebudowa ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej - 2 nabory;
- ✓ promowanie obszaru objętego LSR, w tym produktów lub usług lokalnych - 1 nabór;
- ✓ projekty grantowe - 9 naborów;

Za pośrednictwem dotychczasowych działań LGD, które wynikają z oddolnych inicjatyw, nastąpił wzrost zaangażowania mieszkańców i chęć uczestnictwa w życiu społecznym, przekładający się na wzrost jakości życia całej społeczności lokalnej. Pośrednio operacje zrealizowane przez LGD przyczyniły się także do rozwoju turystyki i rekreacji poprzez budowę lub przebudowę małej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i sportowej.

Działalność LGD wpłynęła także na zachowanie, odtworzenie oraz zabezpieczenie lokalnego dziedzictwa, a także wzmocnienie potencjału obszaru.

Zintegrowanie potencjału ludzkiego oraz sieć kontaktów i współpracy stanowią niezaprzeczalny atut LGD - “Powiatu Świdwińskiego”, **mający kluczowe znaczenie w realizacji założonych w nowej strategii celów**. LGD w dalszym ciągu będzie zachęcała lokalną społeczność, w tym członków LGD do udziału we wdrażaniu LSR poprzez szereg działań ujętych w Planie komunikacyjnym np. szkolenia, wydarzenia, doradztwo. Sposób animowania lokalnej społeczności na rzecz współpracy przy wdrażaniu LSR opisany został w rozdziale III jako partnerstwo wewnętrzne i partnerstwo zewnętrzne.

Kadry odpowiedzialne za zarządzanie LGD oraz członkowie LGD, posiadają wymagane doświadczenie i wiedzę w zakresie realizacji operacji w ramach LSR. Pracownicy zatrudnieni w Biurze LGD zdobyli unikalne doświadczenia w poprzednich okresach wdrażania programu Leader 2007-2013 oraz 2014-2020. Zaznaczyć należy, iż pracownicy LGD oraz osoby zaangażowane w proces budowy LSR zdobyli gruntowną wiedzę także w zakresie przyszłego okresu programowania i wdrażania LSR na lata 2023-2027, uczestnicząc w licznych szkoleniach organizowanych przez instytucje zewnętrzne, PROW, Polska Sieć LGD oraz szkolenia organizowane przez Federację LGD Pomorza Zachodniego. Szkolenia obejmowały: przygotowanie strategii, przeprowadzanie diagnozy, określenie celów LSR i wskaźników realizacji strategii, metodologia wsparcia przygotowawczego projektów (od pomysłu do realizacji), przygotowanie strategii komunikacyjnej LGD i metody angażowania społeczności lokalnych w przygotowanie i realizację LSR, w tym badania ankietowe w ewaluacji i tworzeniu strategii oraz metody partycypacyjne tworzenia LSR. Pracownicy LGD wzięli udział w szkoleniach z zakresu innowacyjnych przedsięwzięć możliwych do wsparcia w ramach LSR tj. gospodarstw opiekuńczych i zagród edukacyjnych.

Doświadczenie i wiedza, którą członkowie, Zarząd oraz pracownicy biura zdobyli podczas wdrażania LSR w latach 2009-2022 oraz posiadane zaplecze techniczne pozwala w przyszłości na efektywne wdrażanie celów i przedsięwzięć, a pozyskane przez LGD wsparcie finansowe w ramach PS WPR 2023-2027 umożliwi

kontynuowanie rozpoczętych prac na rzecz rozwoju obszarów wiejskich oraz uaktywnienie na tym polu lokalnych beneficjentów. **Z kolei współpraca nawiązana z innymi LGD przełoży się na szerszą promocję, a tym samym większe zainteresowanie działalnością LGD, w szczególności w kontekście działań ukierunkowanych na rozwój turystyczny regionu, w tym rozwój nowych produktów i usług.**

Duże doświadczenie posiadają również mieszkańcy, w tym partnerzy stowarzyszenia. Posiadają oni doświadczenie zarówno w zakresie realizacji projektów inwestycyjnych, jak i projektów aktywizujących mieszkańców obszaru, których celem było podniesienie jakości życia mieszkańców na obszarach wiejskich. Finansowane one były nie tylko w ramach PROW ale również z Funduszu Inicjatyw Obywatelskich, Programu ASOS, Europejskiego Funduszu Społecznego, Regionalnego Programu Operacyjnego, Funduszy Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz innych.

I.3. Struktura LGD - „Powiatu Świdwińskiego”

Stowarzyszenie LGD jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem osób fizycznych i prawnych, w tym jednostek samorządu terytorialnego, mającym na celu działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich partnerstwem trójsektorowym, składającym się z przedstawicieli sektora społecznego w tym mieszkańców, gospodarczego i publicznego. Członkowie zostali przyjęci w oparciu o deklaracje członkowskie i uchwały zarządu z zachowaniem zasady inkluzywności. Nabycie i utrata członkostwa są regulowane statutem. Stowarzyszenie LGD – „Powiatu Świdwińskiego” na dzień 28 kwietnia 2023 roku liczy **71** członków, w tym: 8 członków reprezentujących sektor publiczny, 52 członków reprezentujących sektor społeczny, oraz 11 członków reprezentujących sektor gospodarczy. Budowanie partnerstwa jakim jest LGD jest procesem dynamicznym, w chwili rejestracji w 2008 roku liczba członków wynosiła 24 dzisiaj liczy **71** z całą pewnością liczba ta będzie nadal rosnąć.

LGD od początku działania założyła sobie propagowanie idei podejścia LEADER poprzez organizowanie spotkań z liderami lokalnymi, rolnikami, przedsiębiorcami oraz innymi osobami zainteresowanymi programem, na których promuje się ideę oddolnego kreowania rozwoju lokalnego z udziałem LGD oraz jego funkcji koordynujących programu LEADER. W pozyskiwaniu nowych partnerów Stowarzyszenie prezentuje postawę otwartości i gotowości do pomocy oraz współpracy. Ponadto angażuje mieszkańców do wdrażania innowacyjności na obszarze. Zapewnia swobodny i niedyskryminujący dostęp do członkostwa zachowując inkluzywny charakter działalności stowarzyszenia, co odzwierciedla statut stowarzyszenia (otwartość stowarzyszenia na nowych członków, kadencyjność organów stowarzyszenia). O gotowości do pomocy i współpracy świadczy efektywne bezpłatne doradztwo i szkolenia w zakresie ubiegania się o wsparcie oraz realizacja projektów w partnerstwie i zachęcanie grup nieformalnych do realizacji działań na rzecz mieszkańców poprzez objęcie ich patronatem i realizacją działań aktywizacyjnych (o czym mowa w pkt. I.2.). W LSR przewidziano kontynuację działań integracyjno-aktywizacyjnych w ramach Przedsięwzięcia 1.3 (projekty grantowe) oraz w Planie komunikacyjnym (konkurs kulinarny), które zapewniają swobodne i niedyskryminujące zasady dostępności do udziału w zaplanowanych działaniach.

Wyzwaniem dla stowarzyszenia w okresie 2023 – 2027 są działania na rzecz poprawy zatrudnienia i tworzenia miejsc pracy oraz przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, jak również szczególnie w stosunku do osób z grup w niekorzystnej sytuacji, w tym ludzi młodych do 25 r.ż. i seniorów 60+. LGD – „Powiatu Świdwińskiego” planuje wykorzystać już posiadaną wiedzę i doświadczenie, podnosić wiedzę i umiejętności swoich pracowników oraz korzystać z doświadczeń zarówno organizacji i instytucji zajmujących się wspieraniem zatrudnienia i tworzenia nowych miejsc pracy, jak również planuje korzystać z doświadczenia jakie posiadają inne LGD, w tym również z obszaru Unii Europejskiej.

W celu dotarcia do grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji strategii wypracowano wraz ze społecznością lokalną metody i narzędzia komunikacji z grupami w niekorzystnej sytuacji, które przedstawione zostały w Planie komunikacyjnym.

Większość działań wskazanych do realizacji w ramach LSR zaplanowano z myślą o grupach ludzi młodych do 25 r.ż. kierując im odrębne działania oraz przyznając dodatkowe punkty podczas oceny wniosku dla operacji skierowanych do ludzi młodych w Przedsięwzięciu 1.3. Ponadto działania realizowane w ramach Przedsięwzięcia 1.2 otrzymują dodatkowe punkty za dedykowanie operacji dla ludzi młodych. Takie rozwiązanie daje możliwość wnioskowania o udzielenie wsparcia również innym podmiotom, jednocześnie traktując grupy istotne z punktu widzenia realizacji strategii priorytetowo.

I.4. Ogólna informacja o składzie organu decyzyjnego wskazująca, że ani władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu, nie kontroluje procesu podejmowania decyzji:

Organ decyzyjny LGD – „Powiatu Świdwińskiego” działa w oparciu o Statut oraz Regulamin organizacyjny Rady – Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania – „Powiatu Świdwińskiego”. Rada to organ, który zgodnie z art. 31 ust. 2 lit. b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060, dokonuje wyboru operacji spełniających wymogi zawarte w LSR w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Społecznego Plus. Zgodnie z zapisami Statutu stowarzyszenia Rada LGD może liczyć od 10 do 12 członków wybieranych na czteroletnią kadencję.

W Radzie są przedstawiciele trzech sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego. Sposób powoływania, zmiany w składzie Rady określa statut. Ani władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu **nie będzie kontrolowała procesu podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji**. Ten parytet musi być zachowany każdorazowo na etapie głosowania nad wyborem konkretnej operacji. Prowadzony jest Rejestr interesów członków Rady pozwalający na identyfikację charakteru powiązań z wnioskodawcami i poszczególnymi projektami. Do publicznej wiadomości będą podawane protokoły z posiedzeń Rady zawierające informacje o wyłączeniu członków Rady z procesu decyzyjnego, ze wskazaniem których wniosków wyłączenie dotyczy. Członkowie Rady będą zobligowani do uczestnictwa w programie szkoleń w zakresie oceny wniosków w celu podniesienia ich wiedzy i kompetencji

Szczegółowe procedury oceny operacji opisano w dwóch podstawowych dokumentach wewnętrznych stowarzyszenia:

- ✓ Regulaminie organizacyjnym Rady – Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania – „Powiatu Świdwińskiego”,
- ✓ Regulaminie naborów wniosków o wsparcie w Stowarzyszeniu Lokalna Grupa Działania – „Powiatu Świdwińskiego”.

Zgodnie z umową ramową, powyższe dokumenty zostaną po przyjęciu przez Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego niezwłocznie opublikowane na stronie internetowej LGD – „Powiatu Świdwińskiego”.

I.5. Charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym oraz mechanizmy w zakresie zarządzania pokazujące zdolność lokalnej grupy działania do realizacji strategii:

Procedury działania Rady LGD zostały tak zaplanowane, aby ocena wniosków o udzielenie wsparcia przez członków Rady LGD była rzetelna i nie powodowała rozbieżnych ocen operacji. Opracowana dokumentacja oceny operacji, zawiera procedurę zakładającą ograniczenie reprezentowania sektora społeczno-gospodarczego przez osoby związane z sektorem publicznym, wprowadza zapis mówiący o nakazie pełnienia funkcji przez członków Rady LGD osobiście, zakłada również prowadzenie rejestru interesów członków, pozwalającego na identyfikację charakteru powiązań z wnioskodawcami/poszczególnymi projektami, co pozwala uniknąć zdominowania oceny wniosków o udzielenie wsparcia przez poszczególne grupy interesu, w tym władze publiczne. Procedury dotyczące pracy Rady LGD zawierają szczegółowe rozwiązania dotyczące wyłączenia z oceny operacji członków Rady LGD, do których istnieje prawdopodobieństwo braku bezstronności, co pozwala uniknąć konfliktu interesów, zapewniają zachowanie parytetu sektorowego, działania dyscyplinujące, wprowadzają obowiązek szkoleń oraz zaliczenia testów sprawdzających wiedzę i umiejętności członków Rady LGD. Procedury oceny operacji zawierają przejrzyste i niedyskryminujące zasady oceny wniosków o udzielenie wsparcia, w tym również procedury oceny i wyboru Projektów Grantowych: sposób informowania wnioskodawców o posiedzeniach Rady LGD, szczegółowy opis

procesu oceny wniosków o udzielenie wsparcia wraz z kartami oceny operacji, sposób i terminy informowania o wynikach oceny oraz podawania do publicznej wiadomości protokołów z posiedzeń Rady LGD dotyczących oceny i wyboru operacji zawierających informację o wyłączeniu z procesu decyzyjnego, ze wskazaniem, których wniosków wyłączenie dotyczy, zawierają również sposób informowania wnioskodawców o wynikach oceny i możliwości wniesienia protestu od decyzji Rady. Procedury zakładają również czuwanie nad prawidłowym przebiegiem procesu oceny i wyboru operacji oraz czuwanie nad poprawnością dokumentacji i zgodności formalnej.

LGD – „ Powiatu Świdwińskiego” posiada prawie 15-letnie doświadczenie oraz wykwalifikowaną kadrę niezbędną do zarządzania LGD. Od samego początku Prezesem Zarządu jest Pan Zdzisław Pawelec, a Kierownikiem Biura - Pani Agnieszka Brodowska - Rolik. Obsługę Księgową od lat prowadzi księgowa z dużym doświadczeniem. Osoby zatrudnione w biurze LGD posiadają doświadczenie oraz niezbędną wiedzę do wdrażania LSR, co potwierdzają uzyskane podczas szkoleń certyfikaty i zaświadczenia. Zakresy obowiązków oraz wymagania wraz z procedurą naboru na poszczególne stanowiska pracy zostały zawarte w **Regulaminie Biura** przyjętym uchwałą Zarządu.

Partnerskie relacje w LGD są fundamentalną i niezaprzeczalną cechą podejścia RLKS. Jest to oczywiste, że różne podmioty wdrażające RLKS muszą efektywnie współpracować. Każdy podmiot w LGD ma do odegrania inną rolę, ale wszystkie one muszą ze sobą współpracować i podejmować właściwe decyzje, jeżeli cały „mechanizm” ma działać wydajnie i osiągnąć mają być przyjęte cele. Taka współpraca wymaga jednak szeregu działań, rozwiązań i zasad. Stowarzyszenie LGD – „Powiatu Świdwińskiego” działa na podstawie przepisów prawa Unii Europejskiej, ustawodawstwa krajowego, z których najważniejsze dokumenty zostały wymienione w Statucie. Dodatkowo, swoją działalność opiera na dokumentach wewnętrznych regulujących działania stowarzyszenia, z których Statut, uchwalony i aktualizowany jest przez Walne Zebranie Członków. Jest dokumentem najważniejszym i decyduje o wprowadzaniu dokumentów niższego rzędu. Zakres uregulowań jest zgodny z przepisami ustawy prawo o stowarzyszeniach oraz ustawą o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności. Organem nadzoru jest Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego.

Wszystkie osoby zaangażowane w pracę na rzecz LGD – „Powiatu Świdwińskiego” zgodnie z zasadą podejścia RLKS stanowiącą, że to partnerstwo jest odpowiedzialne za wybór operacji do udzielenia wsparcia na poziomie lokalnym, powinny posiadać odpowiednie kompetencje i kwalifikacje. W związku z powyższym obowiązujące w stowarzyszeniu regulaminy regulują wymogi stawiane wobec osób zaangażowanych w pracę na rzecz LGD – „Powiatu Świdwińskiego”, określają szczegółowe wymagania, w zarządzie, o ile na danym stanowisku przewidziane jest wynagrodzenie oraz w biurze LGD, jak też wskazanie rozwiązań jakie będą stosowane przez LGD dla zapewnienia spełnienia tych wymagań, dodatkowo regulują również posiadane zasoby niezbędne do tworzenia i zarządzania procesami rozwoju.

LGD stosuje przyjazne dla odbiorców formy komunikacji: informacje na temat działań LGD mieszkańcy czerpią przede wszystkim z oficjalnej strony internetowej oraz portali społecznościowych oraz lokalnej prasy „Panorama” Powiatu Świdwińskiego, natomiast preferowaną formą przekazywania informacji jest bezpośredni kontakt z pracownikiem biura. Najwięcej osób dowiedziało się o istnieniu LGD za sprawą jej działań – obserwując je lub bezpośrednio w nich uczestnicząc co wynika z przeprowadzonej ankiety skierowanej do mieszkańców powiatu świdwińskiego w ramach ewaluacji on-going. Często wskazywanym źródłem informacji były również instytucje publiczne tj. urząd, szkoła. Na podstawie ankiet oceny satysfakcji stwierdzić należy, że mieszkańcy bardzo dobrze oceniają współpracę z LGD.

Doradztwo Biura LGD: Ogłaszanie i prowadzenie konkursów wiąże się z obowiązkiem udzielania bezpłatnego doradztwa. Oferowane jest ono wszystkim wnioskodawcom i zdecydowana większość z nich z tego przywileju korzysta. Sposobem na zmotywowanie nieprzekonanych są dodatkowe punkty za uczestnictwo w doradztwie, weryfikacji wniosku o przyznawane pomocy podczas oceny wniosku. Dodatkowe punkty otrzymują ci z wnioskodawców, którzy współpracowali z doradcą nad wnioskiem o przyznanie pomocy. Dzięki temu

rozwiązaniu wnioski składane do LGD są znacznie lepszej jakości i dają większą szansę na realizację i końcowe rozliczenie. Rokrocznie LGD przeprowadzała po kilkadziesiąt porad. Największym zainteresowaniem cieszyły się porady udzielane podczas spotkań bezpośrednio w biurze LGD – „Powiatu Świdwińskiego”, a także rozmowa telefoniczna z pracownikiem biura LGD. Nabory wniosków ogłaszane przez LGD wpisywały się w potrzeby mieszkańców i cieszyły się dużym zainteresowaniem. W odczuciu uczestników warsztatu refleksyjnego przeprowadzonego w 2022 r. wybierane projekty przyczyniają się do osiągnięcia celów LSR oraz odpowiadają na potrzeby społeczności z obszaru LGD. LSR została utworzona oddolnie z zachowaniem różnych metod partycypacyjnych na każdym kluczowym jej etapie, opisanych w rozdziale III.

LGD wypracowała system zachęt do zgłaszania nowych pomysłów, inicjatyw dot. funkcjonowania LGD i wdrażania LSR poprzez zamieszczenie ankiety potrzeb szczegółowo opisanej w Rozdziale III pkt. 3.2 w etapie I. Dodatkowo poprzez system premiowania operacji za doradztwo w biurze LGD, każdy podmiot korzystający z doradztwa będzie miał możliwość zgłaszania uwag z za pośrednictwem ankiety wypełnianej anonimowo po konsultacji w biurze LGD. Prowadzenie indywidualnych konsultacji stwarza warunki do wymiany konstruktywnych uwag na temat bieżących spraw, funkcjonowania LGD i wdrażania LSR

Partnerstwo i współpraca ściśle związane jest z oddolnością. Zgodnie z wdrażanym podejściem LEADER, LSR została przygotowana w sposób partycypacyjny, angażujący partnerów lokalnych, reprezentujących różne grupy interesu. Bardzo ważna dla całego procesu przygotowania LSR jest przejrzystość prowadzonych uzgodnień i konsultacji oraz proces dochodzenia do kompromisu. Aktywność podmiotów zaangażowanych w przygotowanie LSR powinna trwać również dalej tj. w trakcie wdrażania strategii. Na tym etapie partnerzy powinni realizować projekty, inwentaryzować i analizować osiągnięcia, wyciągać wnioski na przyszłość.

I.6 WSKAZANIE DOKUMENTÓW REGULUJĄCYCH FUNKCJONOWANIE LGD Z PODANIEM SPOSOBU ICH UCHWALANIA I AKTUALIZACJI ORAZ OPISEM GŁÓWNYCH KWESTII, KTÓRE SĄ W NICH ZAWARTE.

Wszystkie sprawy związane z funkcjonowaniem LGD reguluje Statut Stowarzyszenia oraz Regulaminy, których zapisy zapewniają przejrzystość i jawność podejmowanych decyzji:

1. **STATUT STOWARZYSZENIA** - jest dokumentem uchwalanym i zmienianym przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia. Określa on zakres uregulowań zgodnie z ustawą prawo o stowarzyszeniach oraz ustawą o realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 oraz o rozwoju lokalnym kierowanym przez społeczność. Statut potwierdza inkluzywność stowarzyszenia- przewidując brak ograniczeń dostępu dla nowych członków i rozpatrywanie wniosku o przyjęcie w poczet członków przez Zarząd na najbliższym posiedzeniu Zarządu. Dodatkowo Statut reguluje m.in. następujące kwestie:
  - a. określa organ nadzoru – wskazując właściwego Marszałka Województwa;
  - b. wprowadza dodatkowy organ decyzyjny stowarzyszenia – Radę odpowiedzialną za wybór operacji - oraz określa jej skład i wybór;
  - c. określa kadencyjność organów stowarzyszenia;
  - d. określa organ LGD kompetentny w zakresie uchwalenia LSR i jej aktualizacji;
  - e. określa zasady nabywania i utraty członkostwa w LGD oraz jej organach;
  - f. określa relacje partnerskie - możliwość zgłaszania propozycji/inicjatyw do realizacji przez LGD.
2. **REGULAMIN ZARZĄDU**- jest dokumentem uchwalanym przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia, a zmienianym przez Zarząd. Reguluje wew. strukturę pracy Zarządu, m.in. następujące kwestie:
  - a)szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń;
  - b)podział zadań pomiędzy członkami Zarządu;
  - c)zasady protokołowania posiedzeń.
3. **REGULAMIN RADY** - jest dokumentem uchwalanym i aktualizowanym przez Walne Zebranie Członków, który reguluje:

- a. szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń Rady (sposób informowania członków organu o posiedzeniach, zasady dostarczania dokumentów dotyczących spraw podejmowanych na posiedzeniach, itp.);
  - b. szczegółowe rozwiązania dotyczące wyłączenia z oceny operacji (sposób wyłączenia członka organu z oceny);
  - c. szczegółowe zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji (sposób głosowania oraz podejmowania uchwał, zasady dokumentowania oceny, możliwości wniesienia protestu dotyczącego decyzji Rady, wzory dokumentów, itp.);
  - d. zasady protokołowania posiedzeń Rady;
  - e. zasady przyznawania diet członkom Rady;
  - f. zakres odpowiedzialności Komisji, której zadaniem będzie czuwanie nad prawidłowym przebiegiem procesu decyzyjnego oraz poprawnym opracowaniem dokumentacji dotyczącej wyboru operacji;
  - g. dodatkowe uregulowania LGD, które będą gwarantować prawidłowość wyborów dokonywanych przez członków Rady:
    - ✓ Uczestnictwo w szkoleniach na podstawie harmonogramu szkoleń zatwierdzonego przez Zarząd w celu podniesienia ich wiedzy i kompetencji;
    - ✓ Zasady weryfikowania w formie testu wiedzy członków organu projektowego w zakresie zapisów LSR;
    - ✓ Zasady postępowania w przypadku rozbieżnych ocen członków Rady.
4. **REGULAMIN BIURA LGD** - jest dokumentem uchwalanym i zmienianym przez Zarząd Stowarzyszenia, który:
- a. reguluje zasady zatrudniania i wynagradzania pracowników;
  - b. określa zakresy obowiązków pracowników biura;
  - c. określa strukturę organizacyjną Biura Stowarzyszenia;
  - d. określa zasady udostępniania informacji będących w dyspozycji LGD uwzględniające zasady bezpieczeństwa informacji i przetwarzania danych osobowych;
  - e. opisuje kompetencje wymagane na poszczególnych stanowiskach w biurze LGD;
  - f. określa standardy obsługi interesanta w Stowarzyszeniu;
  - g. określa sposób pomiaru jakości udzielonego doradztwa na stanowiskach związanych z udzielaniem takowego doradztwa;

Potencjał ludzki LGD a regulaminy organu decyzyjnego/zarządu/biura

Jedną z podstawowych zasad podejścia RLKS jest odpowiedzialność partnerstwa za wybór operacji na poziomie lokalnym i zapewnienie, że wybrane operacje są zgodne ze strategią. Osoby zaangażowane w pracę na rzecz LGD prezentują odpowiednie kompetencje i zasoby do tworzenia i zarządzania procesami rozwoju na poziomie lokalnym. Wiedza i doświadczenie osób wybranych do pełnienia funkcji w organach/ biurze odpowiadają również zakresowi merytorycznemu LSR. W poszczególnych regulaminach są zawarte kompetencje na wymagane w LGD stanowiska lub funkcje w organie decyzyjnym, w zarządzie, w biurze. Planuje się również organizowanie szkoleń dla osób zaangażowanych przy realizacji LSR w celu podnoszenia bądź aktualizowania wymaganych kompetencji poszczególnych członków organów. Wszystkie osoby wchodzące w skład organu decyzyjnego dysponują odpowiednimi kwalifikacjami do właściwego sprawowania swojej funkcji w organie decyzyjnym.

Rozdział II Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR

II.1. Zwięzły opis obszaru LSR

Obszar realizacji LSR to obszar spójny przestrzennie i administracyjnie. Obszar LGD – „Powiatu Świdwińskiego” zajmuje teren 1 093 km², obejmuje on cały powiat świdwiński (porównaj z mapą I.2.1 oraz tabelą nr I.2.1), w skład którego wchodzi: cztery gminy wiejskie: **Brzeźno, Rąbino, Sławoborze, Świdwin**, jedna gmina miejsko-wiejska: **Połczyn-Zdrój** i od 2014 roku również jedna gmina miejska – **Świdwin** i obejmuje łącznie 203 miejscowości.

Rys. nr 2.1 Obszar Lokalnej Grupy Działania – „Powiatu Świdwińskiego”

Opracowanie własne

W latach 2023-2027 na całym obszarze LGD - “ Powiatu Świdwińskiego” będą wdrażane dwa fundusze, składające się na budżet LSR: środki Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej (PS WPR,) oraz środki Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+, w ramach programu Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego).

Tabela nr 2.1 Obszar terytorialny, liczba mieszkańców oraz liczba miejscowości w poszczególnych gminach, będących partnerami LGD

Gmina	Powierzchnia	Liczba mieszkańców	Liczba miejscowości
Gmina wiejska Brzeźno	111 km ²	2 667	20
Gmina miejsko-wiejska Połczyn-Zdrój	344 km ²	14 116	80
Gmina wiejska Rąbino	180 km ²	3 395	27
Gmina wiejska Sławoborze	189 km ²	3 938	27
Gmina miejska Świdwin	22 km ²	14 971	1
Gmina wiejska Świdwin	247 km ²	5 495	48
Razem:	1 093 km²	44 582 os.	203

Źródło : Opracowanie własne na podstawie danych GUS na dzień 31 grudnia 2020 r.

Największą obszarowo gminą LGD jest gmina Połczyn – Zdrój (344 km²), najmniejszą gmina miejska Świdwin (22 km²). Widać zatem zróżnicowanie powierzchni gmin tworzących obszar.

Od roku 2010 liczba mieszkańców obszaru powiatu świdwińskiego systematycznie maleje. W 2010 roku na badanym obszarze mieszkało 49 437 osób, zaś w 2020 roku było ich o 4 855 mniej. Ludność obszaru LSR to przede wszystkim ludność napływowa. Podczas przeprowadzonych spotkań i dyskusji, mieszkańcy wskazywali wielokrotnie, że na naszym obszarze w latach powojennych (z drugiej połowy lat czterdziestych i pierwszej połowy lat pięćdziesiątych) doszło do napływu ludności z polski wschodniej i centralnej, którzy przyjeżdżali do nas po wojnie “za chlebem”. Oprócz przesiedleńców z Polski, duża część ludności przyjechała z terenów zachodnich Ukrainy, Białorusi i Litwy. Struktura demograficzna obszaru LSR wskazuje na narastające zjawisko starzenia się społeczeństwa, z roku na rok obserwuje się postępujące negatywny trend wzrostu liczby osób w wieku nieprodukcyjnym w stosunku do liczby ogólnej mieszkańców (41,12% w roku 2020). Według danych GUS w 2020r. na terenie powiatu zamieszkiwało 22 647 kobiet (50,80%) oraz 21 935 mężczyzn (49,20%). Opis populacji obszaru LSR szczegółowo zawarty został w rozdziale IV. Analiza potrzeb i potencjału LSR.

Obszar LSR jest obszarem o charakterze rolniczym. Na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020 *Charakterystyka gospodarstw rolnych w województwie zachodniopomorskim w 2020 r.* (tabela 18) grunty rolne zajmują powierzchnię 52 248,95ha, czyli niemal 50% powierzchni powiatu.

II.2. Uwarunkowania społeczne i gospodarcze

Analiza obszaru wskazuje, że obszar LSR należy do słabo zurbanizowanych, cechuje się również niską gęstością zaludnienia. Gęstość zaludnienia na badanym obszarze maleje, w 2010 wynosiła 44 osoby na 1 km kwadratowy obszaru. Na dzień 31 grudnia 2020 roku, obszar LGD – „Powiatu Świdwińskiego” zamieszkiwały 44 582 osoby tj. ok. 41 osób na 1 km² i wartość ta jest znacznie niższa niż średnia dla woj. zachodniopomorskiego (73) jak i kraju (122). Niska gęstość zaludnienia ma negatywny wpływ na koszty jednostkowe utrzymania infrastruktury technicznej (w tym: sieci wodociągowej i kanalizacyjnej), infrastruktury społecznej (między innymi szkół, przedszkoli, domów opieki społecznej), a w konsekwencji również kosztów świadczenia usług komunalnych (dostarczania wody, odbioru ścieków i odpadów).

Tabela 2.2: Liczba ludności na obszarze działania LGD – „Powiatu Świdwińskiego”

Rok	2010	2011	2012	2013	2014
	Liczba mieszkańców				
Jednostka terytorialna					
Powiat Świdwiński	49 437	49 181	48 900	48 582	48 343
Gmina Brzeżno	2 924	2 902	2 906	2 880	2 849
Gmina Połczyn-Zdrój	16 201	16 062	15 970	15 813	15 749
Gmina Rąbino	3 897	3 864	3 840	3 836	3 813
Gmina Sławoborze	4 283	4 253	4 241	4 215	4 246
Miasto Świdwin	15 935	15 898	15 798	15 725	15 588
Gmina Świdwin	6 197	6 202	6 145	6 113	6 098

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 2.3: Liczba ludności na obszarze działania LGD – „Powiatu Świdwińskiego”

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	Liczba mieszkańców					
Jednostka terytorialna						
Powiat Świdwiński	47 994	47 727	47 643	47 242	46 724	44 582
Gmina Brzeżno	2 849	2 836	2 792	2 792	2 766	2 667
Gmina Połczyn-Zdrój	15 601	15 531	15 417	15 275	15 118	14 116
Gmina Rąbino	3 766	3 725	3 668	3 622	3 560	3 395
Gmina Sławoborze	4 173	4 132	4 090	4 052	3 994	3 938
Miasto Świdwin	15 554	15 521	15 725	15 594	15 468	14 971
Gmina Świdwin	6 051	5 982	5 951	5 907	5 818	5 495

Zródło: na podstawie danych GUS

Na obszarze działania LGD – „Powiatu Świdwińskiego” występuje przede wszystkim spójność przestrzenna. Wszystkie gminy oraz miasto wchodzące w skład stowarzyszenia pozostają ze sobą w bezpośrednim sąsiedztwie, a cały obszar znajduje się w granicach terytorialnych powiatu świdwińskiego, co znacznie wpływa na spójność administracyjną i komunikacyjną. Obszar LSR położony jest w **centralnej części województwa**.

Na obszarze LSR występuje również spójność społeczna i gospodarcza. Oprócz silnych więzi lokalnych i poczucia wspólnej tożsamości wśród mieszkańców, trapią go **podobne problemy społeczno-gospodarcze**. Wraz z ubytkiem mieszkańców pogarsza się też ich struktura demograficzna. Obszar powiatu świdwińskiego dotknięty jest problemem **starzenia się społeczeństwa** – z każdym rokiem rośnie procentowy udział osób w wieku poprodukcyjnym. W **2015** roku wg danych GUS na terenie powiatu było **30 593** osoby w wieku produkcyjnym zaś w **2020 r.** jest już to **26 249 osób**. Największą bolączką jest jednak **odpływ osób młodych**, które nie widzą tu dla siebie perspektyw. Dzieci i młodzież szkolna korzystają z lokalnej edukacji, starsza młodzież i studenci często muszą wyjechać poza teren powiatu świdwińskiego w celu kontynuacji edukacji. W toku konsultacji społecznych wskazywano, że brakuje obiektów opieki nad najmłodszymi (przedszkola i żłobki) i niedostosowana jest do rynku pracy oferta lokalnych szkół ponadpodstawowych, co wymusza częstsze dojazdy poza obszar powiatu już wśród 15-16-latków. Obserwowany jest trend pozostawiania w docelowym miejscu edukacji młodych mieszkańców powiatu świdwińskiego po zakończeniu edukacji. Dane statystyczne natomiast nie wykazują dużego wskaźnika migracji zewnętrznych osób młodych ze względu na fakt, że w trakcie pobierania nauki poza powiatem świdwińskim pozostają oni nadal stałymi mieszkańcami powiatu. Zwykle wymeldowują się już po zakończeniu edukacji i znalezieniu zatrudnienia po ukończeniu 25 lat. Konieczne zatem jest skierowanie odpowiedniej oferty edukacyjnej oraz wsparcie rynku pracy w zakresie atrakcyjnych dla młodych ludzi ofert pracy w celu zachęcenia młodzieży do powrotu na obszar LSR. Analizując sytuację powiatu świdwińskiego pod kątem spójności społecznej należy podkreślić, że charakteryzuje się ona jednym z najwyższych w kraju odsetkiem osób bezrobotnych (stopa bezrobocia w powiecie 14,7% , wobec 8,4% w województwie oraz 6,3% w kraju). Poziom spójności społecznej w pewnej mierze odzwierciedla również historyczne zaszłości, takie jak zlikwidowanie licznych Państwowych Gospodarstw Rolnych w regionie.

Na obszarze LGD nie ma wielkich przedsiębiorstw, czy rozległych stref inwestycyjno- przemysłowych, a w strukturze gospodarczej wyraźnie dominują mikroprzedsiębiorstwa, które zatrudniają nie więcej niż 9 osób. Lokalna gospodarka nie ma też żadnej wyraźnej specjalizacji – tutejsi przedsiębiorcy zapewniają mieszkańcom

różnorodne produkty i usługi, potrzebne w codziennym życiu. Spójność gospodarcza wynika także z lokalizacji geograficznej - powiat świdwiński znajduje się w centralnej części województwa zachodniopomorskiego, co umożliwia dogodny dostęp do innych ważnych ośrodków regionalnych i krajowych oraz z powodu zróżnicowania geograficznego - powiat składa się zarówno z terenów rolniczych, jak i leśnych oraz znajdują się liczne parki krajobrazowe i rezerwy przyrody, co pozwala na rozwój turystyki ekologicznej.

Wg danych GUS w 2020 r na terenie Powiatu Świdwińskiego zamieszkiwało 10 853 osób do 25 r.ż., zaś w 2015 była to liczba 12 926. **LSR przewiduje wsparcie na rzecz zwiększenia aktywności społecznej ludzi młodych do 25 r.ż., seniorów powyżej 60 r.ż. oraz osób w niekorzystnej sytuacji:** osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, osób poszukujących zatrudnienia np. mieszkańców osiedli po -PGR, które wynikają z analizy ludności zamieszkującej obszar objęty LSR oraz analizą potrzeb i potencjału obszaru (Rozdział IV) poprzez realizację przedsięwzięć: **1.1. Wsparcie aktywności zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i społecznej mieszkańców obszaru objętego LSR** premiując osoby młode do 25 r.ż. w zakresie podejmowania działalności gospodarczej; **1.3 Lokalna społeczność źródłem rozwoju obszaru LGD** wsparcie dla ludzi młodych do 25 r.ż. oraz osób z grupy w niekorzystnej sytuacji, natomiast Wsparcie dla seniorów 60+ realizowane będzie przy pomocy innych źródeł finansowania, tj. w ramach programu Wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025.

W LSR przewidziano wsparcie rolników z małych gospodarstw i ich rodzin m.in. w zakresie rozwoju agroturystyki oraz zagród edukacyjnych i gospodarstw opiekuńczych, ponieważ wynika to z przeprowadzonej analizy potrzeb i potencjału obszaru, która wskazuje na konieczność tworzenie nowych miejsc opieki nad osobami starszymi. Wsparcie realizowane będzie w ramach przedsięwzięcia: **1.2. Rozwój gospodarczy i wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich.**

Planowane do realizacji przedsięwzięcia skierowane do grup mieszkańców szczególnie istotnych z punktu widzenia LSR opisane zostały szczegółowo w rozdziale VI Cele i wskaźniki, VIII Plan Działania oraz IX Plan finansowy LSR.

LGD zamierza w racjonalny i adekwatny sposób animować, komunikować się i informować lokalną społeczność o możliwości udziału w działaniach na rzecz grup osób w niekorzystnej sytuacji oraz o możliwości korzystania z efektów tych działań, co dokładnie opisuje plan komunikacji LSR ze społecznością lokalną.

Poważną bolączką są także trudności w dojeździe gdziekolwiek z najmniejszych miejscowości ze względu na brak lub nieliczne połączenia transportem publicznym. Powiat jest słabo dość skomunikowany z systemem komunikacji województwa i kraju. Przebiegają przez jego teren drogi wojewódzkie: 151: Świdwin – Recz, 152: Połczyn-Zdrój – Płoty (przez Świdwin), 162: Kołobrzeg – Drawsko Pomorskie (przez Sławoborze, Świdwin i Brzeźno), 163: Kołobrzeg – Wałcz (przez Połczyn-Zdrój), 170: Połczyn-Zdrój – Tychowo, 172: Połczyn-Zdrój – Szczecinek oraz 173: Połczyn-Zdrój – Drawsko Pomorskie oraz linia kolejowa Stargard – Wejherowo (przez Świdwin i Rąbino). Potencjałem rozwoju obszaru może być dobra dostępność do głównych miast województwa: Szczecina, Koszalina i Kołobrzegu oraz bliskość trasy S6. Najbliższe duże miasta to: Koszalin ok. 70 km, Szczecin 125 km oraz Kołobrzeg ok.50km. Niewielka odległość dzieli również obszar LGD od Berlina – około 270 km.

Od lat dużym problemem pozostaje też **bezrobocie** (Tabela IV.3) i duży zasięg korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców (Tabela IV.11) . W proces rozwoju **obszaru LGD** i ograniczania skali negatywnych trendów muszą włączyć się wszyscy mieszkańcy – samorządy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe. Aby środki LGD, przyniosły oczekiwane rezultaty, muszą wspierać każdy z sektorów – publiczny, gospodarczy i społeczny. Ostatecznie odbiorcami wszystkich tych działań są bowiem mieszkańcy obszaru powiatu świdwińskiego.

Rozdział III Partycypacyjny charakter LSR

III.1. Opis procesu partycypacji LSR

Lokalna Strategia Rozwoju (LSR) Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania - “Powiatu Świdwińskiego” na lata 2023 - 2027 została opracowana przez przedstawicieli LGD i pracowników biura samodzielnie, bez korzystania z podmiotu zewnętrznego.

W przygotowaniu LSR wykorzystano wyniki badań ewaluacyjnych w zakresie wdrażania LSR za okres 2014-2020, opracowane na koniec 2022 r., danych pozyskanych ze źródeł statystyki publicznej oraz materiałów pozyskanych w wyniku przeprowadzonych konsultacji ze społecznością lokalną. Stowarzyszenie prowadząc pracę nad przygotowaniem LSR korzystało z doświadczenia swoich członków oraz kadr LGD uczestniczących w realizacji LSR w latach 2007-2013 oraz 2014-2020. Ponadto korzystano z wyników badań własnych i wewnętrznej ewaluacji LSR (warsztat refleksyjny) przeprowadzonej w lutym 2023 roku.

Partycypacyjny proces tworzenia LSR rozpoczęty został udziałem pracowników LGD- “Powiatu Świdwińskiego” w wydarzeniach plenerowych organizowanych w 2022 r. przez wszystkie gminy członkowskie. Pracownicy biura poznawali potrzeby, oczekiwania oraz opinie mieszkańców na temat działalności Stowarzyszenia, informowali o prowadzonych pracach nad nową Lokalną Strategią Rozwoju na lata 2023-2027. Uczestnicy konsultacji mieli możliwość wypełnienia ankiety dotyczącej potrzeb, oczekiwań, opinii oraz kierunków rozwoju regionu w kolejnym okresie programowania. Ankieta dawała również możliwość zgłaszania propozycji działań (projektów), które mieszkańcy chcieliby realizować w najbliższych latach na obszarze działania LGD. Ankieta zamieszczona została również na stronie LGD oraz na stronach internetowych gmin członkowskich. Informacja o możliwości wypełnienia ankiet zamieszczona została ponadto na profilu społecznościowym LGD oraz udostępniana była na profilach społecznościowych tych gmin, które takie profile posiadają. Na podstawie zebranych informacji została opracowana Analiza potrzeb i potencjału obszaru opisana w rozdziale IV.

Zgodnie z przyjętym planem włączenia społeczności lokalnej w prace nad przygotowaniem LSR we wrześniu 2022 r. rozpoczęły się spotkania konsultacyjne w zakresie planu włączenia społeczności lokalnej w przygotowanie LSR, które zapewniły jej oddolny charakter. Dobrano takie metody partycypacyjne, aby były adekwatne do odbiorców. Informacja o miejscu i terminie konsultacji rozpowszechniana była za pośrednictwem strony internetowej LGD, poprzez profil społecznościowy LGD, a także przez poszczególne gminy na ich stronach internetowych, profilach społecznościowych, poprzez telefoniczne powiadamianie lokalnych liderów i członków lokalnej społeczności oraz wiadomości e-mail. Spotkania odbyły się w każdej z gmin partnerskich i poświęcone były w szczególności analizie mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń. Ponadto przedstawiciele LGD prezentowali efekty realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju z lat 2014-2020 oraz projekt PS WPR na lata 2023-2027 i EFS+. W trakcie spotkań została wykorzystana metoda burzy mózgów, aby uzyskać odpowiednio dużo elementów mogących znaleźć się w ostatecznej wersji LSR. Przeprowadzona analiza SWOT podczas każdego ze spotkań konsultacyjnych pozwoliła na określenie mocnych i słabych stron obszaru oraz identyfikację szans i zagrożeń, a tym samym na wypracowanie niezbędnych rozwiązań, kierunków działań i celów, które znajdują się w LSR. Uczestnicy spotkań konsultacyjnych, bazując na określonym przez siebie potencjale obszaru, zgłaszali konkretne pomysły do realizacji. Mając na uwadze partycypacyjny charakter opracowania LSR, a więc uczestnictwo różnych grup społecznych w procesie tworzenia LSR na każdym z kluczowych etapów jej tworzenia, zaangażowani zostali przedstawiciele wszystkich grup interesu należących do sektorów społecznego, publicznego, gospodarczego na których oparte jest działanie LGD. Zorganizowane zostały również spotkania konsultacyjne z młodzieżą ze szkół ponadgimnazjalnych oraz z seniorami powyżej 60 r.ż. w celu poznania potrzeb grup społecznych z obszaru LSR. Należy podkreślić, że przygotowywanie

strategii miało na celu z jednej strony osiągnięcie spójności wymaganej od tego typu dokumentu, a z drugiej uwzględnienie potrzeb lokalnej społeczności. Konsultacje społeczne posłużyły poszukiwaniu rozwiązań, stanowiących sposoby realizacji strategii oraz formułowaniu wskaźników realizacji LSR. Znaczna część uczestników spotkań zadeklarowała dalszą chęć współpracy przy opracowaniu LSR oraz określiła w formie „mini sondażu” preferowane formy informowania, najczęściej wykorzystywane źródła pozyskiwania informacji, które zostały uwzględnione w Planie komunikacyjnym o wydarzeniach lokalnych oraz możliwości udziału w pracach nad tworzeniem LSR na lata 2023-2027. Kolejnym etapem była agregacja wyników wszystkich spotkań poprzez kolejne rangowanie. Opracowana została diagnoza potrzeb i potencjału obszaru przez Grupę Roboczą ds. budowy LSR na podstawie przeprowadzonych konsultacji stanowiąca bazę pod kolejne spotkania konsultacyjne.

Kolejnym sposobem zastosowanej partycypacji przy opracowaniu LSR było zorganizowanie punktów konsultacyjnych w każdej z gmin i w biurze LGD. W miesiącach grudzień 2022 - styczeń 2023 pracownicy biura LGD odbywali dyżury w punktach konsultacyjnych zorganizowanych we współpracy z gminami członkowskimi na ich terenie oraz w punkcie konsultacyjnym w biurze LGD, które było dostępne raz w tygodniu do godz. 17:30, aby umożliwić dostęp do konsultacji wszystkim mieszkańcom. Mieszkańcy mieli możliwość udziału w rozmowach na temat PS WPR na lata 2023 - 2027 oraz EFS+, wypełniali ankiety oraz składali fiszki projektowe, stanowiące bazę pomysłów na przedsięwzięcia planowane do zawarcia w LSR. Fiszki projektowe składane były ponadto w biurze LGD oraz w formie elektronicznej poprzez pocztę e-mail. Propozycje projektów zgłaszały osoby fizyczne, przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe (w tym KGW, OSP) i jednostki sektora publicznego.

Zachowując partnerskie podejście również w trakcie wdrażania LSR, przewiduje się zachęcenie do współpracy i zgłaszania nowych pomysłów poprzez zamieszczenie ankiety na stronie internetowej LGD, za pośrednictwem której każdy podmiot z obszaru objętego LSR, będzie mógł zgłosić swoje pomysły na realizację nowych pomysłów. Bazując na dotychczasowym doświadczeniu w obecnej perspektywie 2014-2020, pozyskując dwukrotnie dodatkowe środki na wdrażanie dodatkowych działań w ramach LSR, składanie propozycji pomysłów będzie stanowiło podstawę do realizacji kolejnych zadań.

Partycypacja to uczestnictwo w tworzeniu LSR. Aby mieszkańcy obszaru jak najszerszej włączyli się w proces tworzenia LSR, przedstawiciele LGD - „Powiatu Świdwińskiego” podjęli szereg działań informacyjno-promocyjnych w ramach tzw. wsparcia przygotowawczego: m.in. na stronach internetowych i portalach społecznościowych LGD zostały zamieszczone zaproszenia otwarte dla wszystkich zainteresowanych udziałem w tworzeniu LSR, do udziału w spotkaniach konsultacyjnych w każdej z gmin oraz do indywidualnych konsultacji w biurze LGD. Publikowano liczne komunikaty zapraszające do udziału w badaniach ankietowych prowadzonych przez LGD w zakresie potrzeb i problemów, warunków do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, do zgłaszania pomysłów na projekty (ankiety i fiszki projektowe) oraz konsultowane były zasady komunikacji, co zawarto w planie komunikacyjnym.

LGD zastosowała pełną partycypację, która zakłada udział jak najszerszej grupy interesariuszy na kluczowych etapach procesu tworzenia LSR. Poprzez to pełne włączenie uczestnicy procesu partycypacji podjęli realne współdziałanie i wymianę doświadczeń, w efekcie czego wywarli realny wpływ na kształt LSR. Mieszkańcy obszaru planowanego do objęcia LSR brali czynny udział w budowie LSR poprzez składanie propozycji do analizy SWOT i celów LSR w trakcie przeprowadzanych spotkań konsultacyjnych. Propozycje mogły być również składane za pośrednictwem poczty elektronicznej i tradycyjnej, a także bezpośrednio w biurze Stowarzyszenia. Informacja o planowanych spotkaniach konsultacyjnych były rozpowszechniane ze strony internetowej Stowarzyszenia, stron internetowych gmin członkowskich, portali społecznościowych (Facebook), mailowo do wszystkich członków Stowarzyszenia.

III.2. Partycypacyjne metody konsultacji wykorzystane na każdym kluczowym etapie prac nad opracowaniem LSR

W procesie budowy LSR wyodrębnione zostały 3 kluczowe etapy budowy LSR, w których zastosowano różne metody partycypacyjne opisane w tabeli nr III.1:

1. Diagnoza obszaru
2. Określenie potencjału obszaru i potrzeb rozwojowych
3. Zdefiniowanie celów oraz przedsięwzięć do realizacji w ramach LSR

Opis metod i form partycypacji:

- ✓ **Spotkanie informacyjno-konsultacyjne** – spotkania służące prezentacji założeń PS WPR, EFS+, diagnozy i analizy SWOT oraz uzyskiwania opinii, stanowisk, propozycji itp. od instytucji, organizacji i osób, których w pewien sposób dotkną, bezpośrednio lub pośrednio, skutki wdrożenia LSR. Organizowane były spotkania w punktach konsultacyjnych w gminach oraz w biurze LGD, spotkania podczas wydarzeń plenerowych na terenach gmin członkowskich, spotkania z młodymi ludźmi i seniorami oraz spotkanie z przedstawicielami OPS, CUS i PUP. Spotkania te przyczyniły się do uzyskania informacji na temat potrzeb rozwojowych i potencjału danego obszaru, a także celów strategii w tym wymiernych celów końcowych dotyczących rezultatów oraz planowanych działań widzianych oczami lokalnej społeczności
- ✓ **Fiszki projektowe** – ogłoszony nabór - pytania otwarte w formie formularza papierowego w zakresie celów i grup docelowych.
- ✓ **Badania ankietowe/** w zakresie potrzeb mieszkańców oraz przedsiębiorców w formie ankiety online upowszechniane poprzez stronę internetową LGD oraz gmin partnerskich i portale społecznościowe (w ankietach pytania zamknięte do wyboru z katalogu oraz pytania otwarte) oraz w formie papierowej podczas spotkań konsultacyjnych.
- ✓ **Warsztaty/spotkania Grupy Roboczej** ds. budowy LSR - zespół został utworzony według określonych kryteriów reprezentacji sektorów. Zespół pracował metodami warsztatowymi np. burza mózgów, dyskusja, praca warsztatowa.
- ✓ **Punkty konsultacyjne** – konsultacje w punktach konsultacyjnych w gminach oraz w biurze LGD dotyczące konkretnych indywidualnych potrzeb oraz pomysłów na projekty oraz informowano o trwającym naborze na fiszki projektowe. W wyniku prowadzonych konsultacji mieszkańcy wypełniali ankiety
- ✓ **Dyskusja** – to zastosowany szeroko w partycypacji sposób wymiany poglądów na temat proponowanych w LSR rozwiązań, popartych argumentami, prowadzona w gronie od kilku do kilkudziesięciu osób. W wyniku dyskusji dochodzi do ścierania się różnych poglądów związanych z różnymi punktami widzenia osób prowadzących dyskusję. Określenie zbieżnego (wspólnego) stanowiska, o ile do tego dojdzie, może mieć formę kompromisu lub konsensusu. Dyskusja posłużyła również do określenia preferowanych przez mieszkańców form komunikacji LSR z lokalną społecznością.
- ✓ **konsultacje LSR-** konsultacje prowadzone były w formie zbierania uwag i opinii na temat proponowanych zapisów w LSR w sposób opisany w tabeli nr III.1.
- ✓ **biały wywiad** – gromadzenie niezbędnych informacji do tworzenia LSR za pomocą ogólnie dostępnych źródeł m. in. baz danych, danych publicznych. Za pomocą tej metody zebrano informacje niezbędne między innymi do opisu diagnozy obszaru i wskazania jego głównych problemów.

Tabela. III.1. Zastosowane metody partycypacji na każdym kluczowym etapie tworzenia LSR

Zastosowana metoda i forma partycypacji	opis zastosowanej metody	wnioski z konsultacji	Dokumenty potwierdzające	Etap budowy LSR
konsultacje w trakcie wydarzeń plenerowych (Dyskusja)	Spotkania miały charakter informacyjny o nowym instrumencie finansowania rozwoju obszarów wiejskich, jakim jest rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS), zawierały również część konsultacyjną: przeprowadzenie wstępnej diagnozy, dyskusja z uczestnikami spotkań i zgłaszanie uwag. Podczas spotkań przeprowadzono ankiety, w których uczestnicy wskazywali między innymi potencjał obszaru, jego problemy i szanse na rozwój. Poproszono również uczestników o wskazanie grup, do których należy skierować wsparcie oraz m.in. o uwarunkowania dostępu do rynku pracy, kompetencje cyfrowe oraz pomysły na działania dla rozwoju obszaru.	Obszar LSR postrzegany jest jako miejsce atrakcyjne ze względu na posiadane walory naturalne oraz dziedzictwo historyczne. Uczestnicy wskazują jednak na niedostateczną liczbę miejsc pracy, co przyczynia się do emigracji zarobkowej mieszkańców, szczególnie ludzi młodych. Konieczne jest przeznaczenie wsparcia na tworzenie nowych miejsc pracy. Za przyczynę migracji wskazuje się też brak kwalifikacji do oferowanych miejsc pracy, dlatego konieczne jest podnoszenie kwalifikacji mieszkańców w branżach deficytowych. Wskazywano również na słabo rozwiniętą infrastrukturę społeczną, w tym na problemy z komunikacją, dostępem do usług kulturalnych i opieki zdrowotnej. Dane pozyskane podczas konsultacji wykorzystane zostały do określenia potencjału i potrzeb rozwojowych obszaru.	- dokumentacja fotograficzna - ankiety	Diagnoza obszaru Określenie potencjału obszaru i potrzeb rozwojowych
Ogólnodostępne spotkanie informacyjno-konsultacyjne w	Spotkania miały charakter podobny do konsultacji podczas wydarzeń plenerowych, prowadzone były w grupach w poszczególnych gminach. Uczestniczyli	Uczestnicy spotkań wskazywali głównie na potencjał obszaru znajdujący swoje podłoże w różnorodności terenu, potencjale historycznym oraz atrakcyjności przyrodniczej obszaru LSR, a także w dużej inwencji	- listy obecności - dokumentacja fotograficzna	Diagnoza obszaru

<p>6 gminach (wrzesień 2022) (Dyskusja)</p>	<p>w nich mieszkańcy, przedstawiciele jst, członkowie organizacji pozarządowych (w tym KGW, OSP), przedsiębiorcy. Przeprowadzona została diagnoza obszaru poprzez wskazanie słabych i mocnych stron obszaru oraz szans i zagrożeń dla jego rozwoju - diagnoza ta opracowana była w formule analizy SWOT. Uczestnicy spotkań wskazywali również grupy, do których należy skierować wsparcie w ramach LSR oraz branże, które według nich wymagają największego wsparcia. Na każdym ze spotkań wypracowana została baza pomysłów na przedsięwzięcia do realizacji w ramach LSR</p>	<p>mieszkańców. Stwarza to wiele możliwości do uprawiania sportów, rekreacji czy spędzania wolnego czasu na warsztatach rozwijających różnego rodzaju umiejętności społeczne. Wskazywano jednak na niedostateczne wykorzystanie lokalnych zasobów oraz słabo rozwiniętą infrastrukturę techniczną i społeczną. Według uczestników konsultacji słabymi stronami obszaru, mającymi duży wpływ na postrzeganie go jako nieatrakcyjnego miejsca do życia, jest wysoka stopa bezrobocia, niekorzystna struktura demograficzna mieszkańców i duży odsetek osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ubóstwem. Konieczne jest zatem wspieranie przedsiębiorczości, w tym w zakresie usług turystycznych i okołoturystycznych oraz branż deficytowych opisanych w rozdziale IV LSR oraz podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców. Walory historyczne i naturalne obszaru sprzyjają tworzeniu nowych miejsc pracy w branży agroturystyki i ekoturystyki, edukacji regionalnej. Nowe miejsca pracy mogą być determinantem przeciwdziałania jednemu z najważniejszych problemów obszaru - emigracji zarobkowej, w szczególności młodych ludzi i ludzi wykształconych. Wśród głównych przedsięwzięć przeznaczonych do realizacji wskazywano m.in:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tworzenie nowych miejsc pracy ze szczególnym uwzględnieniem branży turystycznej i usług okołoturystycznych; 	<p>-Analiza SWOT z konsultacji społecznych w gminach</p>	<p>Określenie potencjału obszaru i potrzeb rozwojowych</p>
--	---	---	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> - aktywizacja zawodowa mieszkańców; - stworzenie infrastruktury turystycznej; - tworzenie, rozwój i promocja produktów lokalnych - ochrona dziedzictwa lokalnego - historycznego i naturalnego; - wsparcie merytoryczne dla liderów lokalnych; - tworzenie ofert dla młodych ludzi na etapie szkolnym oraz na dorosłych pracujących; - wsparcie dla osób starszych; <p>Wyniki konsultacji wykorzystane zostały do opracowania potencjału obszaru.</p>		
<p>Konsultacje społeczne w zakresie potrzeb i problemów mieszkańców (ankiety)</p>	<p>Ankiety, oprócz tych zbieranych podczas spotkań konsultacyjnych, wypełniane były również drogą elektroniczną. Link do ankiety zamieszczony był na stronie LGD - "Powiatu Świdwińskiego" i jego profilu społecznościowym, na stronach internetowych gmin partnerskich oraz na ich profilach społecznościowych. W ankietach zadano następujące pytania: Pana/Pani zdaniem <u>największy potencjał</u> obszaru LGD to: Pana/Pani zdaniem <u>największy problem</u> obszaru LGD to: Pana/Pani zdaniem <u>największa szansa</u> dla obszaru LGD to: Jakie grupy społeczne Pana/Pani zdaniem wymagają objęcia wsparciem w ramach wdrażania LSR?, Pana/Pani zdaniem kto</p>	<p>Zgłoszone propozycje zostały opracowane, a wyniki ankiet znalazły w znacznym stopniu odzwierciedlenie w zapisach strategii. Wynik badań ankietowych wskazuje na potencjał obszaru mający swoje źródło przede wszystkim w jego walorach turystycznych (zasoby naturalne, kulturowe i historyczne), oferowanych produktach lokalnych oraz aktywności i zaangażowaniu społecznym mieszkańców. Głównymi problemami natomiast są: starzenie się społeczeństwa, niska jakość usług publicznych oraz zła sytuacja na rynku pracy. Wśród grup docelowych, do których należy kierować wsparcie wskazywano najczęściej: osoby młode do 25 roku życia, osoby prowadzące działalność pozarolniczą (np. agroturystyczną, zagrody edukacyjne, gospodarstwa opiekuńcze) oraz przedsiębiorców w zakresie rozwijania działalności gospodarczej. Wśród grup wymagających wsparcia często wskazywano</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wydruk ze strony internetowej - wydruki z poczty elektronicznej - podsumowanie ankiet 	<p>Diagnoza obszaru</p> <p>Określenie potencjału obszaru i potrzeb rozwojowych</p>

	<p>napotyka najczęściej barier w wejściu na rynek pracy? Jakie sprawy w rozwoju obszaru uważa Pan/Pani za szczególnie ważne? Jak ocenia Pan/i swoje kompetencje cyfrowe ? W jakich obszarach wykorzystuje Pan/i swoje kompetencje cyfrowe? Prosimy o podzielenie się Pana/Pani pomysłem na działania, które moglibyśmy dofinansować w ramach realizacji LSR.</p>	<p>również osoby nieaktywne zawodowo oraz osoby bezrobotne. Determinantem rozwoju obszaru według ankietowanych będzie wspieranie przedsiębiorczości, lokalna współpraca, zaangażowanie osób młodych. Wskazywano głównie na działalności gospodarcze związane z gastronomią, turystyką, ofertą spędzania czasu wolnego. Duży nacisk kładziono na przedsięwzięcia związane z ochroną dziedzictwa naturalnego, poprawą dostępu do infrastruktury rekreacyjnej, kulturalnej i sportowej. Wśród pomysłów do realizacji wskazywano również aktywizację społeczności lokalnej poprzez warsztaty wzmacniające kompetencje społeczne i zawodowe, podnoszące kompetencje cyfrowe oraz wzmacniające kapitał społeczny poprzez integrację. Wyniki ankiet wykorzystane zostały do opracowania potencjału obszaru.</p>		
<p>Punkty konsultacyjne na obszarze LSR</p>	<p>Dyżury zorganizowane zostały w każdej z 6 gmin członkowskich oraz dodatkowo w biurze LGD. Dyżury w punkcie konsultacyjnym w biurze LGD odbywały się również w godzinach popołudniowych, aby zapewnić dostępność dla różnych grup społecznych, w tym również mieszkańców pracujących. Podczas dyżurów w punktach konsultacyjnych w gminach oraz w biurze LGD- “Powiatu Świdwińskiego” przeprowadzane były indywidualne</p>	<p>Wśród osób biorących udział w wywiadach indywidualnych dominowały opinie o konieczności wspierania przedsiębiorczości bazującej na wykorzystaniu naturalnych zasobów obszaru. Wskazywano również, że na terenie obszaru LSR jest niewystarczająca koncentracja usług dla ludności (np. fryzjerskie, kosmetyczne, warsztaty samochodowe itp.), jak również mała oferta spędzania czasu wolnego. Wyniki konsultacji wykorzystane zostały do opracowania analizy potrzeb i potencjału obszaru.</p>	<p>- listy obecności - wydruk ze strony internetowej - harmonogram dyżurów</p>	<p>Diagnoza obszaru Określenie potencjału obszaru i potrzeb rozwojowych</p>

	<p>wywiady z mieszkańcami obszaru LSR, w ramach których informowano o instrumencie finansowania rozwoju obszarów wiejskich, jakim jest rozwój lokalny kierowany przez społeczność – RLKS, przeprowadzano wstępną diagnozę obszaru, zbierano pomysły mieszkańców na przedsięwzięcia, które należy wspierać w ramach LSR. Mieszkańcy korzystający z konsultacji indywidualnych wypełniali również ankiety.</p>			
<p>Spotkania konsultacyjne z młodzieżą</p>	<p>Na spotkanie konsultacyjne z osobami młodymi zaproszeni zostali młodzi ludzie uczęszczający do Szkół Ponadgimnazjalnych z terenu powiatu świdwińskiego. Przeprowadzona została diagnoza obszaru poprzez wskazanie słabych i mocnych stron obszaru oraz szans i zagrożeń dla jego rozwoju - diagnoza ta opracowana była w formule analizy SWOT. Uczestnicy spotkań wskazywali również grupy, do których należy skierować wsparcie w ramach LSR oraz branże, które według nich wymagają największego wsparcia.</p>	<p>Uczestnicy konsultacji wskazywali przede wszystkim na brak perspektyw rozwojowych dla ludzi młodych, w tym brak atrakcyjnych miejsc pracy oraz miejsca spędzania czasu wolnego. Istniejąca infrastruktura rekreacyjna i sportowa, a także szkoły i kluby wymagają doinwestowania. Według młodzieży dużym problemem jest brak otwarcia na ich potrzeby ze strony władz - wskazują na brak komunikacji i informowania o ważnych działaniach, brak zainteresowania potrzebami młodzieży, organizowanie działań w czasie zajęć szkolnych i zamknięcie się na pomysły młodzieży. Konieczne jest szersze wyjście z ofertą do ludzi młodych - ofertą kulturalną, sportową, zajęć pozalekcyjnych, kursów i szkoleń oraz spotkań i wyjazdów integracyjnych. Wśród istotnych branż, które należałoby wspierać w ramach LSR młodzież wskazywała: gastronomię, usługi dla ludności</p>	<p>- lista obecności - dokumentacja fotograficzna</p>	<p>Diagnoza obszaru</p> <p>Określenie potencjału obszaru i potrzeb rozwojowych</p> <p>Zdefiniowanie celów oraz przedsięwzięć do realizacji w ramach LSR</p>

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2023-2027 z perspektywą do 2029 roku
Lokalnej Grupy Działania – „Powiatu Świdwińskiego”

		<p>tj.: kosmetyczka, fryzjer, naprawa drobnego sprzętu elektronicznego, szewc. Jako słabo rozwinięta wskazywano również infrastrukturę telekomunikacyjną, w tym dostęp do internetu szerokopasmowego.</p> <p>Jako grupę docelową wdrażania LSR wskazywano: osoby młode do 25 r.ż. , Osoby bezrobotne , Osoby o niskich kwalifikacjach , Osoby z terenu po - PGR</p> <p>Dane zostały wykorzystane do określenia potencjału obszaru i potrzeb rozwojowych.</p>		
Spotkania konsultacyjne z seniorami	<p>Spotkania konsultacyjne z mieszkańcami powyżej 60 roku życia przeprowadzone zostały w Ośrodku Kultury i Biblioteki w Sławoborzu oraz w Gminie Miejskiej Świdwin w Klubie Seniora. Przeprowadzona została diagnoza obszaru poprzez wskazanie słabych i mocnych stron obszaru oraz szans i zagrożeń dla jego rozwoju - diagnoza ta opracowana była w formule analizy SWOT. Uczestnicy spotkań wskazywali również grupy, do których należy skierować wsparcie w ramach LSR oraz branże, które według nich wymagają największego wsparcia.</p>	<p>Osoby po 60 roku życia wskazywały głównie na utrudniony dostęp do usług lokalnych i opieki medycznej, wykluczenie transportowe, cyfrowe i społeczne seniorów, a także na niedostatecznie rozwiniętą infrastrukturę publiczną, w tym rekreacyjną. Wśród problemów wskazywano również niewystarczającą ofertę opieki nad osobami starszymi.</p> <p>Wśród grup wymagających wsparcia na rynku pracy wskazywano: osoby po 50 r.ż., osoby młode bez kwalifikacji.</p> <p>Dane zostały wykorzystane do określenia potencjału obszaru i potrzeb rozwojowych.</p>	<p>- listy obecności - dokumentacja fotograficzna</p>	<p>Diagnoza obszaru</p> <p>Określenie potencjału obszaru i potrzeb rozwojowych</p>
Fiszki projektowe	<p>Fiszki projektowe składane były w biurze LGD oraz w formie elektronicznej poprzez pocztę e-mail. Propozycje projektów zgłaszały osoby fizyczne, organizacje</p>	<p>Wśród fiszek na rozwój lokalnej przedsiębiorczości zdecydowana większość dotyczy branży turystycznej i okołoturystycznej, w tym tworzenia gospodarstw agroturystycznych. Planowane są również inwestycje</p>	<p>- wydruk ze strony internetowej</p>	<p>Diagnoza obszaru</p>

	<p>pozarządowe i jednostki sektora publicznego. Zaproszenie dla mieszkańców do składania fiszek projektowych zamieszczone było na stronie internetowej i profilu społecznościowym LGD - “Powiatu Świdwińskiego” oraz na stronach internetowych gmin członkowskich.</p> <p>Zastosowano dwa rodzaje fiszek projektowych:</p> <p>1. fiszka na rozwój lokalnej przedsiębiorczości. Fiszka ta skierowana była do osób fizycznych planujących podjęcie działalności gospodarczej lub jej rozwój. Zawarte pytania dotyczyły m.in. zakresu planowanego wsparcia, planowanej do wsparcia branży, grupy docelowej, do której skierowany będzie projekt.</p> <p>2. fiszka na rozwój lokalnych inicjatyw:</p> <p>Zawarte w fiszce pytania dotyczyły m.in. zakresu planowanych do realizacji lokalnych przedsięwzięć finansowanych ze środków EFFROW oraz EFS+, grup docelowych projektu, orientacyjnego kosztu realizacji, stopnia innowacyjności oraz ewentualnego partnerstwa.</p>	<p>w działalności związane z produkcją żywności, rehabilitacją, produkcji maszyn, usług warsztatowych.</p> <p>Wśród fiszek na rozwój lokalnych inicjatyw dominowały te złożone przez przedstawicieli organizacji pozarządowych i lokalnych liderów (stowarzyszenia, KGW, OSP). Na drugim miejscu znajdowały się fiszki przedstawicieli samorządu: jst, sołtysi, szkoły, instytucje kultury. Zdecydowana większość przedsięwzięć planowanych do sfinansowania z EFFROW dotyczy rozwoju dostępu do małej infrastruktury publicznej oraz rozwoju dostępu do usług dla lokalnych społeczności.</p> <p>Zdecydowana większość pomysłów dotyczy aktywizacji społecznej lokalnej społeczności w szeroko pojętych kompetencjach miękkich i profilaktyce zdrowotnej oraz aktywizacji społecznej. Wśród grup docelowych projektów wskazywano kolejno: osoby młode do 25 roku życia, osoby powyżej 60 roku życia i osoby niepełnosprawne, bezrobotni, osoby bez kwalifikacji zawodowych.</p> <p>Zestawienie pomysłów z fiszek projektowych wskazuje na potrzeby w zakresie: rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i sportowej, rozwój infrastruktury publicznej, aktywizacja i integracja społeczności lokalnej, zachowanie dziedzictwa kulturowego i historycznego, rozwój produktów lokalnych, edukacja dzieci, ochrona środowiska naturalnego, działania wspierające animację i integrację lokalnej społecznej, promocja</p>	<p>- podsumowanie fiszek</p>	<p>Określenie potencjału obszaru i potrzeb rozwojowych</p>
--	--	---	------------------------------	---

*Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2023-2027 z perspektywą do 2029 roku
Lokalnej Grupy Działania – „Powiatu Świdwińskiego”*

		obszaru LGD, rozwój gospodarczy obszaru, aktywizacja osób starszych profilaktyka prozdrowotna, szkolenia zawodowe. Baza projektów stworzona na podstawie otrzymanych fiszek, została wykorzystana do określenia potencjału obszaru i potrzeb rozwojowych.		
Warsztaty i spotkania Grupy Roboczej ds. Budowy LSR	<p>Przeprowadzono otwarty nabór do Grupy Roboczej ds. budowy LSR - informacje o naborze wraz z formularzem zgłoszeniowym zamieszczono na stronie internetowej LGD - “Powiatu Świdwińskiego. W skład Grupy Roboczej wchodzi przedstawiciele sektorów: publicznego, społecznego, gospodarczego z obszaru działania LGD (9 osób).</p> <p>Członkami grupy roboczej zostali przedstawiciele różnych grup społecznych i sektorów: JST, KGW, mieszkańcy, Stowarzyszenie, przedsiębiorcy</p> <p>Do zadań GR na etapie tworzenia LSR należało min. opracowanie na podstawie zebranych informacji z przeprowadzonych konsultacji ostatecznego kształtu Analizy potrzeb i potencjału obszaru, wypracowanie celów i przedsięwzięć, budżetu LSR, określenie preferowanych kryteriów wyboru.,</p>	Na podstawie zebranych informacji w formie diagnozy i analizy potrzeb i potencjału obszaru wyników badań ankietowych i wyników konsultacji członkowie Grupy Roboczej metodą burzy mózgów określili ostateczny zakres analizy potrzeb i potencjału obszaru, biorąc pod uwagę możliwości w LSR. Założenia opracowane na warsztatach Grupy Roboczej zostały następnie dopracowane przez zespół roboczy ds. opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023 - 2027 a potem przedstawione do konsultacji, zebrano uwagi, które w większości zostały ujęte i przedstawiono do akceptacji na kolejnym spotkaniu grupy roboczej.	<p>- wydruk ze strony internetowej</p> <p>- lista obecności</p> <p>- Analiza potrzeb i potencjału obszaru</p>	Określenie potencjału obszaru i potrzeb rozwojowych

<p>Spotkanie partycypacyjne z przedstawicielami instytucji działających na rzecz osób z grupy w niekorzystnej sytuacji</p>	<p>Zorganizowane zostało spotkanie konsultacyjne z przedstawicielami instytucji działających na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym: CUS, OPS, PUP oraz Zespołu ds. opracowania LSR w celu zdiagnozowania grup w szczególnie niekorzystnej sytuacji, w tym grup społecznych wymagających wsparcia w ramach LSR i doboru metod tego wsparcia.</p>	<p>Według uczestników konsultacji na obszarze LSR wzrasta problem bezrobocia i ubóstwa, szczególnie daje się to zauważyć w okresie postandemicznym. Zlikwidowanych zostało wiele miejsc pracy, co wprost przekłada się na wzrost bezrobocia. Narastający kryzys spowodowany lockdownem i obawami o miejsca pracy spotęgował problemy w funkcjonowaniu rodzin i izolowanie się społeczności lokalnej. Konieczne jest wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy, a także podnoszenie kwalifikacji osób poszukujących zatrudnienia. Uczestnicy zwrócili uwagę na zawody deficytowe, w których warto kształcić mieszkańców (barometr zawodów deficytowych w powiecie świdwińskim - np.: fizjoterapeuci, elektrycy, murarze i tynkarze, operatorzy maszyn do robót ziemnych i inne). Podnoszenie kwalifikacji mieszkańców jest istotnym czynnikiem wzrostu poziomu zatrudnienia na terenach wiejskich i powodującym jego rozwój. Wskazano również na potrzebę realizacji działań miękkich skierowanych do mieszkańców, mających na celu podnoszenie ich kompetencji społecznych: animacja lokalnej społeczności poprzez działania integrujące mieszkańców, warsztaty wzmacniające umiejętności społeczne. Uczestnicy spotkania konsultacyjnego wyłonili grupy w niekorzystnej sytuacji, a tym samym wymagające największego wsparcia:</p> <p>✓ osoby bezrobotne i pozostające bez zatrudnienia;</p>	<p>- lista obecności - dokumentacja fotograficzna</p>	<p>Określenie potencjału obszaru i potrzeb rozwojowych</p> <p>Zdefiniowanie celów oraz przedsięwzięć do realizacji w ramach LSR</p>
--	---	--	---	---

		<ul style="list-style-type: none"> ✓ osoby niepełnosprawne; ✓ osoby młode bez kwalifikacji. <p>Zwrócono uwagę, że w dużej mierze osoby bezrobotne często nie są zainteresowane aktywnym poszukiwaniem zatrudnienia. Wsparcie kierowane powinno być przede wszystkim do osób nieaktywnych zawodowo, aby przywrócić je do aktywności na rynku pracy.</p> <p>Dane zostały wykorzystane do identyfikacji potrzeb, zdefiniowania celów oraz przedsięwzięć, a także określenia grup docelowych wsparcia, przede wszystkim w ramach EFS+.</p>		
<p>Warsztaty i spotkania Grupy Roboczej ds. budowy LSR</p>	<p>Celem warsztatów było doprecyzowanie założeń LSR w zakresie celów i przedsięwzięć, w tym inwestycji JST oraz w zakresie działań na rzecz osób w niekorzystnej sytuacji. Praca zespołu roboczego miała formę warsztatową i dyskusyjną.</p>	<p>Na podstawie określonego w poprzednim etapie potencjału obszaru i potrzeb rozwojowych Grupa Robocza określiła główne priorytety rozwojowe obszaru: gospodarka, infrastruktura, kapitał społeczny. Zdefiniowane zostały 2 cele główne:</p> <p>Cel 1. Rozwój społeczno-gospodarczy obszaru objętego LSR, w tym poprzez innowacyjne podejście poprawiające jakość życia mieszkańców, szczególnie ludzi młodych do 25 r.ż.</p> <p>Cel 2. Rozwój obszaru działania LGD oparty o lokalne zasoby i społeczność lokalną</p> <p>Następnie grupa robocza określiła przedsięwzięcia, wskaźniki oraz budżet i źródła finansowania.</p> <p>Cele te zostały wprost przeniesione do zapisów LSR w rozdziale VI - Cele i wskaźniki oraz w rozdziale VII Plan działania i IX - Plan finansowy.</p>	<p>- wydruk e-mail - wydruk ze strony internetowej LGD - lista obecności</p>	<p>Zdefiniowanie celów oraz przedsięwzięć do realizacji w ramach LSR</p>

		Grupa robocza wypracowała preferowane kryteria wyboru operacji, sposób ustanawiania i zmiany lokalnych kryteriów wyboru opisane w Rozdziale VII LSR. GR opracuje również regulamin naborów wniosków o wsparcie oraz lokalne kryteria wyboru, zgodnie z Umową o warunkach i sposobie realizacji strategii RLKS.		
Konsultacje projektu Lokalnej Strategii Rozwoju	<p>Mieszkańcy zostali zaproszeni do skonsultowania przygotowanych założeń do Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania - “Powiatu Świdwińskiego” na lata 2023-2027 poprzez zamieszczenie informacji na stronie internetowej LGD o rozpoczęciu konsultacji LSR. Konsultacje odbyły się w następujący sposób:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w biurze LGD w godzinach 9.00 - 17:00, tworząc warunki dostępności dla wszystkich zainteresowanych mieszkańców konsultacjami LSR - otwarte spotkanie konsultacyjne LSR, podczas którego została zaprezentowana LSR w formie prezentacji multimedialnej. Wraz z ogłoszeniem informacji o rozpoczętych konsultacjach na stronie LGD zamieszczono kluczowe fragmenty LSR dotyczące celów i przedsięwzięć zaplanowanych do realizacji w ramach 	<p>Celem spotkania było skonsultowanie założeń do Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania -”Powiatu Świdwińskiego” na lata 2023-2027. W wyniku przeprowadzonych konsultacji LSR mieszkańcy wnosili uwagi do LSR poprzez wypełnienie <i>Formularza uwag</i>. Część uwag została uwzględniona.</p> <p>Wpłynęły uwagi:</p> <p>1.Brak informacji o marce Szwajcarii Połczyńskiej Zastosowano uwagę, doprecyzowując rozdział IV.</p> <p>Konsultacji poddane zostały zasady komunikacji z lokalną społecznością – brak uwag</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wydruk ze strony internetowej LGD - wydruk e-mail -podsumowanie konsultacji 	Zdefiniowanie celów oraz przedsięwzięć do realizacji w ramach LSR

*Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2023-2027 z perspektywą do 2029 roku
Lokalnej Grupy Działania – „Powiatu Świdwińskiego”*

	nowej Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023 -2027, Budżet LSR, Plan Działania oraz Plan komunikacyjny z lokalną społecznością.			
--	--	--	--	--

Zródło: opracowanie własne

W procesie partycypacji na etapie tworzenia LSR w udział zaangażowano różne grupy społeczne mieszkańców, w tym:

- ✓ osoby pracujące na rzecz osób z grup w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, w tym osób długotrwale bezrobotnych i biernych zawodowo tj. przedstawiciele powiatowego urzędu pracy, OPS z powiatu świdwińskiego, CUS – zorganizowano spotkanie partycypacyjne w dniu 12.05.2023r. włączenie w opracowanie LSR;
- ✓ przedsiębiorcy, w szczególności właściciele mikro i małych przedsiębiorstw – zostali zaproszeni telefonicznie na spotkania informacyjne w gminach, na wywiady indywidualne w biurze LGD oraz do składania fiszek projektowych;
- ✓ ludzie młodzi do 25 r.ż. – zorganizowano w dniu 22.03.2023r. debatę z młodzieżą szkół średnich, zaproszeni zostali za pośrednictwem szkół z terenu obszaru LSR;
- ✓ seniorzy –przeprowadzono w dniach 26.01.2023r. oraz 01.02.2023r. spotkania konsultacyjne z seniorami poprzez kluby seniora i Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów;
- ✓ organizacji pozarządowych (przedstawiciele Stowarzyszeń, KGW, OSP)– brali udział w kilku formach partycypacji: konsultacje indywidualne, spotkania konsultacyjne w gminach, debata nad projektem strategii, fiszki projektowe, ankiety i fiszki projektowe, zostali powiadomieni o możliwości wzięcia udziału poprzez bazy kontaktowe (mailowe i telefoniczne) będące w posiadaniu Gmin i LGD;
- ✓ władze publiczne - sołtysi, przedstawiciele jsfp, radni - brali czynny udział w spotkaniach konsultacyjnych, składali fiszki projektowe oraz wypełniali ankiety.

Z powyższego opisu wynika, że na każdym kluczowym etapie prac nad opracowaniem LSR wykorzystano metody adekwatne do potrzeb.

Lokalna Strategia Rozwoju opracowywana była przy pełnym zaangażowaniu społeczności lokalnej i jej aktywnym uczestnictwie. Dokumentami potwierdzającymi przeprowadzoną analizę oraz dane do budowy LSR wspólnie z mieszkańcami obszaru były ankiety, ogłoszenia, listy obecności, fiszki projektowe, dokumentacja fotograficzna. Skutki i wyniki zastosowanych przez Stowarzyszenie partycypacyjnych metod zostały opisane w dalszych rozdziałach LSR. Cały Proces tworzenia LSR został ukierunkowany na następujące zagadnienia: innowacyjność, cyfryzacja, środowisko i klimat, zmiany demograficzne, partnerstwo w realizacji LSR. Zagadnienia te zostały ujęte w ankietach, konsultacjach społecznych i fiszkach projektowych, poprzez zamieszczenie następujących pytań:

1. Ankiety: 9.2 Jaki obszar będzie wspierał realizowany pomysł?
  - INNOWACYJNOŚCI (wprowadzenia nowego lub istotnie polepszono produktu lub usługi na obszarze gminy)
  - CYFRYZACJI (pomysł zakłada działania w zakresie upowszechniania nowych technologii i modeli biznesowych opartych na cyfryzacji i sieci internetowej)
  - ŚRODOWISKO I KLIMAT (Pomysł zakłada działania w zakresie rozwoju energii odnawialnej, poprawy jakości powietrza, efektywności energetycznej, działań edukacyjnych zwiększających świadomość w sferze zmian klimatycznych)
  - ZMIANY DEMOGRAFICZNE (Pomysł zakłada przeciwdziałanie starzeniu się społeczeństwa, migrację zarobkową, edukacyjną lub wspiera osoby młode zamieszkujące obszar objęty LSR)
  - PARTNERSTWO (czy do realizacji pomysłu zaangażowani zostaną inni partnerzy)
2. Fiszki projektowe : Mój projekt jest:
  - innowacyjny – wprowadza nowy lub istotnie ulepszony produkt/ usługę/ proces na obszarze całej LGD „Powiatu Świdwińskiego” - innowacja produktowa, usługowa lub marketingowa,
  - jest związany z cyfryzacją tj. zakłada działania w zakresie upowszechniania nowych technologii i modeli biznesowych opartych na cyfryzacji i sieci internetowej,
  - przeciwdziałania zmianom klimatu tj. zakłada działania w zakresie rozwoju energii odnawialnej, poprawy jakości powietrza, efektywności energetycznej, działań edukacyjnych zwiększających świadomość w sferze zmian klimatycznych,

- przeciwdziała niekorzystnym zmianom demograficznym tj. starzenie się społeczeństwa, migracje zarobkowe, wyludnianie

W trakcie tworzenia LSR Stowarzyszenie uwzględniało zasady horyzontalne określone w art. 9 rozporządzenia 2021/1060. Na każdym etapie zapewniono otwarty i niedyskryminujący, w szczególności ze względu na płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub przekonania, poglądy polityczne lub wszelkie inne poglądy, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, dostęp lokalnej społeczności do różnych form partycypacji. Spotkania konsultacyjne organizowane były w miejscach dostępnych bez barier architektonicznych dla wszystkich mieszkańców, w tym osób ze specjalnymi potrzebami. Godziny konsultacji były zróżnicowane, aby zapewnić możliwość udziału zarówno osobom niepracującym jak i pracującym. Każdy mieszkaniec miał zapewniony równy dostęp do zgłaszania uwag i wygłaszania swoich opinii. Umożliwienie składania fiszek projektowych oraz ankiet w formie elektronicznej oraz papierowej zapewniło równy dostęp do tej formy partycypacji dla wszystkich mieszkańców, bez względu na ich poziom umiejętności cyfrowych.

Proces przygotowania LSR prowadzony był w sposób zapewniający brak znaczącego przewidywalnego wpływu na bezpośrednie i pośrednie skutki dla sześciu celów środowiskowych:

1. niewyrządzanie szkód dla łagodzenia zmian klimatu
2. Niewyrządzanie poważnych szkód dla adaptacji do zmian klimatu
3. Niewyrządzanie poważnych szkód dla zrównoważonego wykorzystywania i ochronie zasobów wodnych i morskich
4. Niewyrządzanie poważnych szkód gospodarce o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganiu powstawaniu odpadów i recyklingowi,
5. Niewyrządzanie poważnych szkód zapobieganiu zanieczyszczeniu i jego kontroli, jeżeli prowadzi do znaczącego wzrostu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub ziemi
6. Niewyrządzanie poważnych szkód ochronie i odbudowie bioróżnorodności i ekosystemów.

Zasady te stosowane będą również w trakcie wdrażania LSR, realizowane przedsięwzięcia będą musiały zapewniać poszanowanie wyżej wymienionych postanowień i zasad.

III.3 Analiza przyjęcia lub odrzucenia wniosków z konsultacji

LGD „Powiatu Świdwińskiego” dokonała analizy przyjęcia bądź odrzucenia wniosków z konsultacji: Większość osób korzystających z indywidualnych konsultacji była zainteresowanych pozyskaniem dotacji na podjęcie działalności gospodarczej w formie ryczałtu, przy 100% bezzwrotnym dofinansowaniu i przy kwocie premii co najmniej 100 tys. zł. Po uzyskaniu informacji o braku możliwości uzyskania takiej formy wsparcia rezygnowali nawet ze złożenia fiszki projektowej, czy wypełnienia ankiety. Głównie były to osoby zainteresowane inwestowaniem w usługi turystyczne i okołoturystyczne, budowlane oraz drobne usługi dla lokalnej społeczności. Wśród osób planujących rozszerzenie działalności gospodarczych dominowały usługi z branży turystycznej i usług okołoturystycznych, produkcji żywności, rehabilitacji, produkcji maszyn, usług warsztatowych. Organizacje pozarządowe oraz mieszkańcy zgłaszali m.in. potrzeby wsparcia dla kontynuacji wcześniej poczynionych inwestycji infrastrukturalnych oraz w zakresie dostępu do usług dla lokalnej społeczności, m.in. świetlic wiejskich, modernizacji czy budowy placów zabaw i innych miejsc infrastruktury rekreacyjnej oraz organizacji szkoleń, warsztatów i spotkań aktywizujących lokalną społeczność.

Wszystkie propozycje zostały zebrane i wstępnie zweryfikowane po czym przeanalizowano wszystkie zgłoszone uwagi i dokonano odpowiedniej aktualizacji treści poszczególnych dokumentów. Podczas narad Grupy roboczej ds. opracowania LSR dokonano analizy przyjęcia bądź odrzucenia wniosków z konsultacji.

III.4. Wykorzystanie z danych z konsultacji społecznych do opracowania LSR

Wnioski z konsultacji indywidualnych, warsztatów grupowych, podsumowania ankiet i fiszek projektowych przyczyniły się do wypracowania przedsięwzięć w zakresie 2 głównych celów LSR:

CEL 1. Rozwój społeczno-gospodarczy obszaru objętego LSR, w tym poprzez innowacyjne podejście poprawiające jakość życia mieszkańców, szczególnie ludzi młodych do 25 r.ż.,

Przedsięwzięcie 1.1. Wsparcie aktywności zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i społecznej mieszkańców obszaru objętego LSR;

Przedsięwzięcie 1.2. Rozwój gospodarczy i wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich;

Przedsięwzięcie 1.3 Lokalna społeczność źródłem rozwoju obszaru LGD;

CEL 2. Rozwój obszaru działania LGD oparty o lokalne zasoby i społeczność lokalną. Na podstawie uzyskanych wyników konsultacji wypracowane zostały następujące przedsięwzięcia:

Przedsięwzięcie 2.1. Rozwój małej infrastruktury publicznej i poprawa dostępu do usług lokalnych w sposób chroniący środowisko/nieprowadzący do jego degradacji;

Przedsięwzięcie 2.2. Działania mające na celu zachowanie dziedzictwa polskiej wsi.

III.5. Partycypacja we wdrażaniu LSR

Praca nad Lokalną Strategią Rozwoju to nie tylko jej napisanie ale również wieloletni proces jej wdrażania. Jest to dokument bardzo dynamiczny, zmieniający się w czasie i odpowiadający na bieżące potrzeby obszaru nim objętego. Stowarzyszenie będzie stale monitorować postępy realizacji poszczególnych przedsięwzięć i wskaźników zgodnie z zapisami zawartymi w rozdziale X LSR. Aby móc realizować LSR w sposób partycypacyjny Stowarzyszenie będzie w ciągłym kontakcie z lokalną społecznością poprzez zamieszczanie informacji zamieszczone na stronie, portalach społecznościowych i wysyłanie wiadomości e-mail do członków LGD. Sposoby komunikacji oraz motywowania lokalnej społeczności do wzięcia udziału w procesie rozwijania LSR zostały opisane w Planie Komunikacji z lokalną społecznością.

Podstawą aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju będą m. in.:

- ✓ wyniki monitoringu i ewaluacji opracowywane zgodnie z procedurami zawartymi w rozdziale X LSR;
- ✓ wnioski, uwagi, pomysły, propozycje, inicjatywy zgłoszone poprzez formularz kontaktowy umieszczony na stałe (w widocznym miejscu) na stronie internetowej LGD, będą stale monitorowane przez pracowników LGD i przekazywane do analizy na Zarządzie. Zmiany LSR będą konsultowane z lokalną społecznością poprzez zamieszczenie na stronie internetowej LGD przed ich zatwierdzeniem przez Walne Zebranie Członków. Propozycje zmian wychodzące od mieszkańców, wnioskodawców, grantobiorców, członków organów LGD będą szczegółowo analizowane przed ich przyjęciem lub odrzuceniem.
- ✓ Zmiany w LSR wynikające z zaleceń organów nadzoru i instytucji zarządzających oraz ze zmian przepisów prawa nie wymagają przeprowadzenia konsultacji społecznych.

Partnerstwo w LGD (wewnętrzne)

Lokalna Grupa Działania jest partnerstwem osób fizycznych i prawnych zrzeszonych w ramach Stowarzyszenia i działającym na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Nasza współpraca polega na wspieraniu i rozwijaniu inicjatyw społecznych, podejmowaniu decyzji dotyczących kierunków rozwoju oraz realizacji konkretnych działań na rzecz społeczności lokalnej. Członkowie stowarzyszenia udzielają się w nim poprzez aktywny udział w Walnych Zebraniach Członków, uczestniczą w posiedzeniach organów, szkoleniach, spotkaniach refleksyjnych, grupach roboczych i w wyjazdach studyjnych. Komunikacja z członkami stowarzyszenia odbywa się osobiście, telefonicznie, poprzez mailing, wiadomości sms, stronę internetową i portale społecznościowe. W wyniku doświadczeń i trudności w trakcie trwania pandemii COVID-19, stowarzyszenie wprowadziło możliwość komunikacji również drogą elektroniczną, wprowadzając Posiedzenia Zarządu zdalne. W trakcie trwania pandemii COVID-19 stowarzyszenie wprowadziło możliwość komunikacji również drogą elektroniczną. Członkowie Stowarzyszenia

mają prawo zgłaszać propozycje/inicjatywę do realizacji przez LGD. Zasady podejmowania decyzji, zakresy czynności poszczególnych organów są szerzej opisane w Regulaminach poszczególnych organów.

Partnerstwo na obszarze LSR

Partnerstwo to przede wszystkim równe traktowanie siebie nawzajem, myślenie o interesie drugiej strony. Dlatego też patrząc długofalowo na proces wdrażania LSR, LGD będzie zachęcało do współpracy lokalną społeczność poprzez umożliwienie im zgłaszania nowych inicjatyw/pomysłów, które będą mogły być realizowane w ramach LSR. Możliwe to będzie poprzez ankietę zamieszczoną na stronie internetowej LGD- „Powiatu Świdwińskiego”. Należy mieć tu na uwadze, że zgłaszane propozycje mogą skutkować dokonaniem zmian w LSR. LGD będzie weryfikowała zgłoszone uwagi, propozycje/pomysły, a o wyniku ich analizy wraz z uzasadnieniem będzie informowała za pośrednictwem poczty elektronicznej. W ramach LSR planowane są do realizacji projekty realizowane w partnerstwie. Ma to na celu zachęcanie podmiotów z obszaru planowanego do objęcia LSR do zwiększenia współpracy. Podmioty zachęcane będą do realizacji operacji w partnerstwie poprzez preferowanie podczas wyboru operacji realizowanych w partnerstwie w ramach Przedsięwzięcia 2.1 Rozwój małej infrastruktury publicznej i poprawa dostępu do usług lokalnych w sposób chroniący środowisko/nieprowadzący do jego degradacji. Partnerstwo pomiędzy podmiotami realizowane będzie również poprzez wzajemne oddziaływanie na siebie sektorów publicznego, społecznego (NGO) i gospodarczego (biznes) w realizacji poszczególnych operacji w ramach LSR, co zostało opisane w rozdziale V. Spójność i synergia. LGD może wesprzeć zarówno lokalne, jak i ponadlokalne inicjatywy realizowane przez organizacje pozarządowe oraz grupy nieformalne z obszaru LSR. Uwzględnia się wykorzystanie wsparcia finansowego z programów regionalnych, krajowych oraz innych programów UE.

Aktywizacja ludzi młodych

Ludzie młodzi zostali zaangażowani w proces przygotowania strategii w postaci spotkania konsultacyjnego z młodzieżą uczęszczająca do szkół ponadgimnazjalnych w powiecie świdwińskim. Potencjał oraz potrzeby wskazane przez ludzi młodych zostały wykorzystane do opracowania celów i przedsięwzięć przeznaczonych do realizacji w ramach LSR.

W trakcie konsultacji społecznych wielokrotnie zwracano uwagę na potrzebę aktywizacji ludzi młodych, którzy bardzo mocno odczuli skutki ograniczeń wprowadzanych w celu spowolnienia rozprzestrzeniania się pandemii COVID-19. Zamknięcie szkół oraz izolacja od rówieśników niekorzystnie wpłynęła na zdrowie psychiczne środowiska młodzieżowego, pogorszyło się ich samopoczucie i satysfakcja z życia. Dodatkowo młodzież wskazywała na brak perspektyw rozwojowych na obszarze LSR. Dlatego też zdecydowano na umieszczenie w Planie działania operacji na rzecz aktywizacji ludzi młodych. W ramach aktywizacji ludzi młodych (do 25 roku życia) w trakcie realizacji LSR zaplanowano działania w ramach operacji własnej oraz w ramach projektów grantowych. Działania te opisane zostały w rozdziale VI Cele i wskaźniki, Rozdziale VIII Plan Działania oraz w Rozdziale IX Plan finansowy.

Aktywizacja seniorów

Aktywizacja seniorów odbywa się zarówno na etapie przygotowania, jak i realizacji LSR. Zorganizowane zostały spotkania konsultacyjne z seniorami, podczas których uczestnicy dokonali analizy obszaru, wskazali jego potencjał oraz potrzeby do realizacji. Dane uzyskane podczas tych konsultacji wykorzystane zostały na etapie konstruowania celów i przedsięwzięć w ramach LSR.

Działalność seniorów na obszarze planowanym do objęcia LSR jest zróżnicowana w zależności od gminy tj. na obszarze Gminy Świdwin, Miasto Świdwin, Połczyn Zdrój i Sławoborze funkcjonują Kluby Seniora oraz Związki lub Koła Emerytów, Rencistów i Inwalidów. W gminie Brzeźno i Rąbino nie ma sformalizowanych podmiotów na rzecz wsparcia seniorów. LGD -”Powiatu Świdwińskiego” planuje objąć wsparciem osoby starsze po

60 r.ż. poprzez warsztaty z aktywizacji społecznej i zdrowotnej. Działania te finansowane będą ze środków innych niż EFS+ i EFFROW.

Włączenie seniorów do współpracy jest widoczne strukturze zarządu - dwóch członków Zarządu jest powyżej 60 r.ż. co potwierdza KRS.

Wsparcie grup osób w niekorzystnej sytuacji

Z analizy danych pozyskanych w trakcie spotkań konsultacyjnych oraz grupy roboczej wynika, iż na obszarze planowanym do objęcia LSR wyłoniły się następujące grupy w niekorzystnej sytuacji:

- osoby poszukujące zatrudnienia np. mieszkańcy osiedli po- PGR;
- osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie.

Wsparcie dedykowane osobom z grup w niekorzystnej sytuacji opisane zostało w rozdziale VI.

Innowacyjność

Animowanie do wdrażania innowacyjności jest jedną z siedmiu podstawowych cech podejścia Leader. Pojęcie innowacji pochodzi z języka łacińskiego *innovare* czyli „tworzenie czegoś nowego”. Używa się często definicji, która upraszczając mówi, iż innowacja jest procesem polegającym na przekształceniu istniejących możliwości w nowe idee i wprowadzenie ich do praktycznego zastosowania. **Planujemy animować lokalną społeczność do wdrażania innowacji m.in. poprzez edukację i zwiększanie świadomości, współpracę oraz wymianę wiedzy, tj.:**

- wspieranie inicjatyw dot. innowacyjnych metod aktywizacji młodzieży np. wyjazdy studyjne, targi przedsiębiorczości itp.;
- wspierania inicjatyw społecznych w zakresie organizacji szkoleń z zakresu nowych technologii IT, w tym obsługi komputera i Internetu;
- premiowanie w kryteriach wyboru operacji innowacyjnych, może przyczynić się do zwiększenia ilości wdrażanych innowacji- dla przedsięwzięcia 1.3;
- wspieranie społeczności lokalnej w zakresie tworzenia stron www, w tym dla KGW i OSP;
- szkolenia dla beneficjentów w zakresie otrzymania wsparcia i uwzględniające temat wdrażania innowacyjności- prowadzone przed każdym konkursem.

Rozdział IV Analiza potrzeb i potencjału LSR

Obszar LSR – Powiat Świdwiński – położony jest w środkowej części województwa zachodniopomorskiego, w sercu województwa pomiędzy największymi ośrodkami Szczecinem i Koszalinem, blisko również mają mieszkańcy Gdańska i Berlina. Kluczowym ośrodkiem w skali obszaru jest miasto Świdwin (siedziba władz powiatowych), w którym w 2020 r. zamieszkiwało 4 971 osób, czyli 33,58% całej ludności obszaru LSR. Niestety obszar ten wyróżnia się bardzo niekorzystnie na tle regionu i Polski. Dręczą go problemy demograficzne, gospodarcze i społeczne, a ich kumulacja jest tak duża, że **pięć gmin wchodzących w skład obszaru LGD zostały wskazane jako zagrożone trwałą marginalizacją.**

Obszar LGD – „Powiatu Świdwińskiego” zlokalizowany jest terenie Specjalnej Strefy Włączenia, z wyjątkiem gminy miejskiej Świdwin. Jest to obszar gdzie skumulowane są tereny wiejskie charakteryzujące się niskimi szansami rozwojowymi oraz wymagające wsparcia procesów społeczno-gospodarczych. Powiat świdwiński oraz inne obszary objęte Specjalną Strefą Włączenia charakteryzują się niekorzystnymi uwarunkowaniami z punktu widzenia **dostępności komunikacyjnej** oraz istniejącej infrastruktury społecznej. Obszary te cechuje ponadto niska atrakcyjność gospodarcza i wysoka stopa bezrobocia - **14,7%** w 2020 r. (dane GUS). Koncentracja powiatów marginalizowanych o najwyższej stopie bezrobocia występuje w centralnej i wschodniej części województwa zachodniopomorskiego. Jest to związane między innymi z wciąż nieprzezwyciężonymi problemami strukturalnymi spowodowanymi likwidacją Państwowych Gospodarstw Rolnych oraz ograniczonymi endogenicznymi potencjałami rozwojowymi obszarów wiejskich. Liczne miejscowości, w których funkcjonowały dawniej Państwowe Gospodarstwa Rolne koncentrują się w nich liczne problemy, które wymagają zarówno dużych nakładów inwestycyjnych (np. na poprawę jakości przestrzeni publicznych), jak i prób ponownego włączenia społecznego mieszkańców. Część z nich charakteryzuje „syndrom wyuczony bezradności”, przenoszony na kolejne pokolenia, który zniechęca do udziału w jakichkolwiek formach aktywizacji. Stąd innowacyjne podejście LGD - „Powiatu Świdwińskiego” do tego problemu i połączenie środków PS WPR i EFS+ w pierwszym celu LSR, stymulującym włączenie społeczne.

Obszar LSR jest obszarem o charakterze rolniczym. Grunty rolne zajmują powierzchnię **52 248,95ha**, czyli niemal 50% powierzchni powiatu. Pod względem obszaru terenów nadających się pod uprawy powiat świdwiński plasuje się w czołówce województwa, w związku z czym w jego gospodarce rolnictwo, a także związane z nim wytwarzane produkty rolno-spożywcze, a także gospodarstwa agroturystyczne znajdujące się na naszym obszarze odgrywają istotną rolę. Powiat świdwiński ma korzystne warunki naturalne do produkcji rolniczej, zróżnicowane jednak pod względem jakości gleb w poszczególnych gminach. Zgodnie z danymi spisu rolnego za 2020 rok średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych powyżej 2 ha na terenie powiatu świdwińskiego kształtowała się w przedziale od 24,01 do 31,00 ha. Na terenie obszaru LSR znajdują się **1542 indywidualne gospodarstwa rolne**, dominują małe gospodarstwa o wartości ekonomicznej do 25 tys. Euro – łącznie jest ich **1172**. Na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020 *Charakterystyka gospodarstw rolnych w województwie zachodniopomorskim w 2020 r. w indywidualnych gospodarstwach rolnych na terenie powiatu świdwińskiego pracowało 2857 członków rodzin rolników (domowników).*

Tabela IV.1 Liczba gospodarstw rolnych na obszarze LSR według wielkości ekonomicznej

Ogółem	0-2	2-4	4-8	8-15	15-25	25-50	50-100	100-500	500-1000	1000 i więcej
1 542	436	191	254	171	120	145	114	104	7	

źródło: <https://szczecin.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechno-charakterystyka-gospodarstw-rolnych-w-województwie-zachodniopomorskim-powszechny-spis-rolny-2020,7,2.html>

W Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 zidentyfikowano w kraju obszary zagrożone trwałą marginalizacją, łącznie 755 gmin. Na obszarze działania LGD – „Powiatu Świdwińskiego” występuje **pięć gmin zagrożonych trwałą marginalizacją**. Ujęcie gmin w wykazie gmin zagrożonych trwałą marginalizacją podyktowane było opóźnieniami urbanizacyjnymi tego terenu. Na tym obszarze szczególnie doskwierają mieszkańcom jest również słaba dostępność komunikacyjna. Na barierę niskiej dostępności transportowej składają się przede wszystkim dwa czynniki. Pierwszy ma charakter infrastrukturalny, drugi organizacyjno-usługowy. Czynniki te w dużej mierze odpowiedzialne są za procesy m.in. depopulacji, drenażu migracyjnego itp. co stanowi aktualny problem obszaru LSR. Analiza danych statystycznych pokazuje, że najpoważniejszym wyzwaniem demograficznym dla obszarów marginalizowanych jest depopulacja, połączona ze starzeniem się mieszkańców obszaru LSR, na które to wyzwania powinno się oddziaływać szczególnie dostępnymi działaniami w ramach LSR 2023-2027.

Tabela IV.2. Lista gmin zagrożonych trwałą marginalizacją: programowanie 2021-2027

Nr	TERYT	Nazwa gminy	Powiat	Województwo
1.	321602	Brzeżno	świdwiński	Zachodniopomorskie
2.	321603	Połczyn-Zdrój	świdwiński	Zachodniopomorskie
3.	321604	Rąbino	świdwiński	Zachodniopomorskie
4.	321605	Sławoborze	świdwiński	Zachodniopomorskie
5.	321606	Świdwin	świdwiński	Zachodniopomorskie

Zródło: <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/krajowa-strategia-rozwoju-regionalnego>
file:///C:/Users/HP/Downloads/Zaktualizowana_lista_gmin_zagro%C5%BConych_trwa%C5%82%C4%85_marginalizacj%C4%85_programowanie_2021-2027.pdf

Dane statystyczne jasno pokazują, że liczba ludności w gminach obszaru LSR spada. Ogólna liczba ludności na obszarze LSR spadła o 4 855 osób w porównaniu z danymi na 31.12.2010 r. Niekorzystne wskaźniki liczby ludności w tych gminach dodatkowo obciążone są rosnącą dynamiką pogłębiania się niekorzystnych zmian demograficznych. Przewidywane utrzymanie się trendu demograficznego pogłębiającego starzenie się społeczeństwa, czynią koniecznymi działania zmierzające do maksymalizacji wykorzystania zasobów kapitału ludzkiego. Zmniejszająca się liczba mieszkańców może dodatkowo pogłębiać te trudności, jeśli nowe inwestycje mieszkaniowe nie będą koncentrowane w ramach istniejących jednostek osadniczych (zagęszczanie zabudowy). Niższa gęstość zaludnienia negatywnie wpływa również na uwarunkowania gospodarcze, co nie sprzyja podejmowaniu decyzji przez przedsiębiorców o inwestowaniu (wysokie koszty dostarczenia mediów, problemy komunikacyjne, problemy z pozyskaniem kwalifikowanych pracowników, itp.). Jednymi z najważniejszych czynników wpływających na przyszły stan rynku pracy są uwarunkowania demograficzne, a spośród nich zwłaszcza struktura ludności ze względu na wiek. **Od 2012r. obserwowany jest na terenie obszaru LSR systematyczny spadek odsetka osób w wieku produkcyjnym. W 2012 r. na terenie powiatu świdwińskiego zamieszkiwało 31 876 osób w wieku produkcyjnym, natomiast w 2020 r. - 26 249 osób.** Na przestrzeni ostatnich lat obserwowany jest proces starzenia się społeczeństwa, towarzyszy mu zjawisko tzw. „podwójnego starzenia się ludności”, wyrażone szybszym, w porównaniu do całej populacji, wzrostem liczby osób w wieku 65 lat i więcej oraz osób w wieku 80 lat i więcej. **Na obszarze LSR, podobnie jak w całym kraju i regionie, niezmiennie rośnie liczebność grupy osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej populacji ludności.** Według prognozy liczebność tej grupy będzie nadal się zwiększać.

Skala zagrożenia wykluczeniem społecznym w powiecie świdwińskim jest bardzo wysoka, świadczą o tym wszystkie podstawowe wskaźniki tj. stopa bezrobocia, wskaźnik zatrudnienia oraz współczynnik aktywności zawodowej. Stopa bezrobocia od lat jest znacznie wyższa niż w Polsce i prawie dwukrotnie wyższa w 2020 r. niż w województwie zachodniopomorskim.

Tabela IV.3. Stopa bezrobocia w latach 2016-2022.

Stopa bezrobocia [%]	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Powiat Świdwiński	17,8	16,0	14,5	12,4	14,7	12,9	13,1
Zachodniopomorskie	10,9	8,5	7,4	6,8	8,4	7,3	6,7
Polska	8,2	6,6	5,8	5,2	6,3	5,8	5,2

Źródło: Opracowanie własne na podst. danych GUS

W przypadku charakterystyki zjawiska bezrobocia ważna jest nie tylko znajomość stopy bezrobocia informującej o udziale osób bezrobotnych wśród aktywnych zawodowo, ale także znajomość struktury bezrobocia. Stopa bezrobocia rejestrowanego w Województwie Zachodniopomorskim na koniec 2020 roku wyniosła 8,4%. Trend spadkowy stopy bezrobocia zarówno w Polsce, jak i w województwie zachodniopomorskim został przerwany przez epidemię wirusa SARS-CoV-2. Wprowadzenie stanu zagrożenia epidemicznego i wiążących się z nim obostrzeń w funkcjonowaniu podmiotów gospodarczych wpłynęło na wszystkie wskaźniki rynku pracy. Zagrożeniem dla rozwoju obszaru LSR będzie starzenie się społeczeństwa znacząco wpływające na rozwój niektórych rodzajów usług dla tej części społeczeństwa (np. usługi opiekuńcze i zdrowotne). Struktura wieku mieszkańców obszaru LSR w ostatnich 20 latach zdecydowanie przesunęła się w kierunku społeczeństwa starzejącego się. Jak wskazują trendy demograficzne w tym zakresie (z lat 2013-2018) ciągle rośnie odsetek osób starszych (65 lat i więcej) w populacji oraz ich proporcja w stosunku do osób młodszych. Coraz mniej korzystne stają się relacje między poszczególnymi ekonomicznymi grupami wieku ludności, co obrazują cząstkowe współczynniki obciążenia demograficznego. Udział liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na obszarze LSR w liczbie mieszkańców obszaru objętego LSR według stanu na koniec 2020 r. wynosi **41,12%**. Najgorsza sytuacja pod względem demograficznym odnotowana jest w gminie Połczyn – Zdrój (42,16%). We wszystkich gminach obszaru odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym jest wyższy niż w skali kraju. W tym kontekście zagrożeniem dla obszaru będzie postępujące starzenie się mieszkańców. Problemem może być też zapewnienie odpowiedniej opieki osobom starszym, których będzie przybywało. Mogą wystąpić niekorzystne zmiany w gospodarce obszaru LSR. Odptyw migracyjny ogranicza potencjał rozwoju regionu, choćby dlatego, że migracje dotyczą w znacznej mierze ludzi młodych, a także lepiej wykształconych. Zagrożeniem dla rozwoju obszaru może być **drenaż kapitału ludzkiego przez zagranicę i bardziej konkurencyjne miasta i gminy w Polsce.**

Tabela IV.4. Udział liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na obszarze LSR w liczbie mieszkańców obszaru objętego LSR według stanu na koniec 2020 r.

Gmina	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym na obszarze LSR na dzień 31.12.2020r.	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na obszarze LSR na dzień 31.12.2020r.	Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na obszarze LSR na dzień 31.12.2020r.	Liczba mieszkańców na obszarze LSR na dzień 31.12.2020r.	Udział liczby osób w wieku nieprodukcyjnym w liczbie mieszkańców
miejska Świdwin	2 679	3 539	6 218	14 971	41,53%
Brzeżno	530	570	1 100	2 667	41,24%
Połczyn - Zdrój	2262	3689	5 951	14 116	42,16%
Rąbino	585	736	1 321	3 395	38,91 %
Sławoborze	733	822	1 555	3 938	39,49 %
wiejska Świdwin	1 050	1 138	2 188	5 495	39,82%
Powiat świdwiński	7 839	10 494	18 333	44 582	41,12 %

Źródło: Opracowanie własne na podst. danych GUS

Wpływ na stabilność demograficzną obszaru mają również migracje, które kreują nie tylko wielkość populacji na danym obszarze, ale również wpływają na jej strukturę wiekową i mają kluczowe znaczenie dla kształtowania tzw. prostej zastępowalności pokoleń. Następuje powolny, acz systematyczny spadek liczby mieszkańców obszaru LSR. W 2020 r. saldo migracji na obszarze LSR (ogółem zameldowania - wymeldowania) wynosiło -121, najwyższą ujemną wartość wskaźnika odnotowana została w gminie miejskiej Świdwin (-60), natomiast dodatnia - w Gminie Sławoborze (+13). Z uwagi na fakt, iż jednym z czynników determinujących zmianę miejsca zamieszkania jest czynnik ekonomiczny, **ujemny wskaźnik migracji świadczy o niskiej atrakcyjności obszaru LGD dla pozostania w nim młodych osób**. Trend negatywny jest nadal bardzo wysoki w porównaniu bezwzględny w stosunku do kraju i regionu.

Tabela IV.5. Migracje na obszarze LSR, wg. stanu na 31.12.2020 r.

Gmina	Zameldowania ogółem na obszarze LSR na dzień 31.12.2020r.	Wymeldowania ogółem na obszarze LSR na dzień 31.12.2020r.	Liczba mieszkańców na obszarze LSR na dzień 31.12.2020r.	Saldo migracji; ogółem (zameldowania - wymeldowania)
miejska Świdwin	128	188	14 971	-60
Brzeżno	46	34	2 667	+12
Połczyn - Zdrój	159	196	14 116	-37
Rąbino	29	55	3 395	-26
Sławoborze	59	46	3 938	+13
wiejska Świdwin	75	98	5 495	-23
Powiat świdwiński	496	617	44 582	-121

Źródło: Opracowanie własne na podst. danych GUS

Podsumowując przeprowadzoną analizę danych statystycznych stwierdzić należy, iż jednym z większych problemów obszaru LGD jest niż demograficzny i starzejące się społeczeństwo. Zauważalne są wyraźne tendencje spadkowe ludności w wieku produkcyjnym w stosunku do ludności w wieku nieprodukcyjnym. W prognozach długoterminowych przewiduje się, że tendencja spadkowa będzie się pogłębiała w kolejnych latach.

Udział liczby bezrobotnych zarejestrowanych w PUP na obszarze LSR w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na obszarze objętym LSR według stanu na 31.12. 2020 r. wynosi 7,30% i jest zróżnicowany w skali gmin członkowskich LGD. Najbardziej niekorzystna sytuacja w tym obszarze występuje w Gminie Połczyn – Zdrój (8,68%), najkorzystniejsza w Gminie Miejskiej Świdwin (5,91%), w pozostałych gminach wskaźnik ten plasuje się na średnim poziomie w stosunku do całego obszaru LSR.

Tabela IV. 6. Udział liczby bezrobotnych zarejestrowanych na obszarze LSR w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na obszarze objętym LSR, wg. stanu na 31.12.2020 r.

Gmina	Liczba bezrobotnych na dzień 31.12.2020r.	Liczba ludności w wieku produkcyjnym 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]
Świdwin	543	9 195	5,91
Brzeżno	129	1 675	7,70
Połczyn - Zdrój	740	8 523	8,68
Rąbino	163	2 181	7,47
Sławoborze	177	2 515	7,04
Świdwin	263	3 496	7,52

Powiat świdwiński	2 015	27 585	7,30
----------------------	-------	--------	------

Źródło: Opracowanie własne na podst. danych GUS

Jak pokazuje analiza przemian społeczno-gospodarczych ostatnich lat osoby o niskich kwalifikacjach, w tym osoby nie posiadające kwalifikacji zawodowych są rzadziej zatrudniane i w największym stopniu zagrożenie bezrobociem. Potrzeby osób zaliczonych do grupy w niekorzystnej sytuacji wynikają z prowadzonych badań własnych jak również konsultacji z mieszkańcami obszaru LSR. Na obszarze LGD występują duże dysproporcje między podażą pracy, a kwalifikacjami bezrobotnych. Wśród osób zarejestrowanych duży odsetek bezrobotnych stanowią osoby bez kwalifikacji, z niskim wykształceniem, z małą mobilnością. Niskie wykształcenie jest jedną z głównych przeszkód w skutecznej aktywizacji i rozwoju lokalnego rynku pracy. Wraz z rozwojem nowoczesnych dziedzin produkcyjnych i usługowych, wdrażania nowych technologii informacyjnych, wzrasta zapotrzebowanie na osoby o wysokich kwalifikacjach, specjalistów. Dlatego niska jakość i struktura wykształcenia, która nie odpowiada wymaganiom nowoczesnego rynku pracy, staje się główną przyczyną bezrobocia wśród określonej grupy osób. Podczas konsultacji z ludźmi młodymi a także z seniorami wskazywano, iż jedną z przyczyn bezrobocia jest też niedostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku oraz zbyt mała liczba zakładów pracy oferujących atrakcyjne warunki zatrudnienia. Brak określonych kwalifikacji przy względnie wysokich kosztach szkoleń może zniechęcać pracodawców do zatrudnienia młodych osób. **Nasilenie ww. zjawisk zauważa się na obszarach zdegradowanych do których można zaliczyć tereny dawnych PGR-ów.** Analiza potrzeb i potencjału obszaru pokazuje problem tzw. dziedzicznej bezradności mieszkańców byłych PGR-ów, towarzyszy temu brak chęci aktywizowania się i samodzielności. **Rozwiązaniem problemu niedopasowania obu stron rynku pracy jest możliwość pozyskania wsparcia w zakresie rozwoju przedsiębiorczości oraz podniesienie kwalifikacji zawodowych.**

Według stanu na dzień 31.12.2020r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Świdwinie zarejestrowanych było **2015 osób bezrobotnych**, w tym **1133 kobiety, co stanowi 56,2 % ogółu bezrobotnych.** Udział pobierających zasiłek dla bezrobotnych na dzień **31.12.2020r.** wynosił – **21,9 %**, na koniec 2019 r.- 27,1 %, na koniec 2018 r. – 23,7 %, na koniec 2017 r. – 21,9 %, na koniec 2016 r. – 23,2 %, na koniec 2015 r.- 19,9 %, na koniec 2014 r. - 19,9 %, na koniec 2013 r. - 18,8%. W porównaniu do poprzednich lat obserwujemy wzrost osób bezrobotnych uprawnionych do pobierania zasiłku.

Tabela IV.7. Liczba osób bezrobotnych na obszarze LSR

L.p.	Miasto/ Gmina	Stan na 31.12.2019r.	Stan na 31.12.2020r.	Wzrost /spadek w stosunku do początku roku
1.	Gmina Brzeżno	111	129	+18
2.	Gmina Rąbino	151	163	+12
3.	Gmina Sławoborze	142	177	+35
4.	Miasto Świdwin	458	543	+85
5.	Gmina Świdwin	251	263	+12
6.	Gmina Połczyn-Zdrój	601	740	+139
	Razem	1714	2015	+301

Źródło : Sytuacja na rynku pracy w powiecie świdwińskim wg stanu na dzień 31.12.2020 r.

Tabela IV. 8 Liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku

Obszar	ogółem	kobiety	udział % kobiet do ogółu	Z prawem do zasiłku	
				Ogółem	kobiety
Powiat Świdwiński	2015	1133	56,2%	442	243
Gmina Brzeżno	129	73	56,6 %	24	12

Gmina Rąbino	163	78	47,9 %	46	20
Gmina Sławoborze	177	89	50,3 %	39	20
Miasto Świdwin	543	321	59,1 %	111	69
Gmina Świdwin	263	152	57,8 %	63	34
Gmina Połczyn-Zdrój	740	420	56,8 %	159	88

Źródło : Sytuacja na rynku pracy w powiecie świdwińskim wg stanu na dzień 31.12.2020 r.

Wzrost ilości osób bezrobotnych od początku roku nastąpił we wszystkich gminach znajdujących się na obszarze objętym LSR.

Największą grupę bezrobotnych stanowią osoby w przedziale wiekowym od 25 do 34 lat – 585 osób i stanowią oni 29 % ogółu zarejestrowanych. Wskaźnik ten utrzymuje się na tym samym poziomie, co raczej nie jest budującym zjawiskiem i świadczy o słabym rynku pracy, gdyż coraz młodsza grupa bezrobotnych generuje nam długotrwałe bezrobocie. Zgodnie z danymi uzyskanymi z PUP w Świdwinie bezrobotni powyżej 50 roku życia stanowią 24,6 % ogółu. Najliczniej reprezentowaną w statystykach grupą pod kątem wieku zarejestrowanych bezrobotnych są osoby w przedziale 25-34 - grupa liczy 585 osoby (29,0 %), z czego ponad 68% tej grupy to kobiety. Świadczy to o tym, że kobiety najczęściej pozostają w domu z powodu wychowywania dzieci. Podczas konsultacji w ramach przeprowadzanej diagnozy potrzeb i potencjału obszaru wskazywano na brak opieki nad dziećmi (żłobki, przedszkola) jako jedną z przyczyn wykluczenia kobiet na rynku pracy. Zauważono, że kobiety mają problem z wejściem na rynek pracy po okresie wychowywania dziecka ze względu na stagnację oraz niskie kwalifikacje.

Tabela IV.8. Liczba osób bezrobotnych w podziale na wiek

L.p.	Wiek	Ogółem		w tym kobiet	
		Ilość	%	Ilość	%
1.	18 – 24	227	11,33	132	11,7
2.	25 – 34	585	29,0	399	35,2
3.	35 – 44	488	24,2	294	25,9
4.	45 – 54	392	19,4	200	17,7
5.	55 – 59	215	10,7	108	9,5
6.	Pow. 60	108	5,4	0	0,0
R A Z E M		2015	100	1133	100

Źródło: Sytuacja na rynku pracy w powiecie świdwińskim wg stanu na dzień 31.12.2020 roku

Bezrobotni według wykształcenia

Największą grupę bezrobotnych stanowią osoby posiadające wykształcenie gimnazjalne i poniżej, jest to grupa 644 osób, w tym 323 kobiety i stanowią oni 32,0 % ogółu bezrobotnych. Charakteryzując zarejestrowanych bezrobotnych pod względem posiadanego przez nich wykształcenia możemy stwierdzić, iż przeważają osoby bez wyuczonego zawodu. Do grupy tej zaliczymy zarówno absolwentów liceów ogólnokształcących jak również tych, którzy zakończyli edukację na poziomie szkoły podstawowej czy gimnazjum (43,0 %). Następną liczną grupę stanowią bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym, jest to grupa 623 osób (30,9 % ogółu zarejestrowanych). Osoby z wykształceniem wyższym, których w ewidencji PUP jest najmniej (6,9 %), mają większe oczekiwania wobec przyszłej pracy, ale jednocześnie są bardziej mobilne i nie ograniczają obszaru poszukiwania pracy do miejsca zamieszkania.

Tabela IV.9. Zestawienie bezrobotnych wg. posiadanego wykształcenia przedstawiono poniżej:

L.p.	Wykształcenie	Stan na 31.12.2019r.	%	Stan na 31.12.2020r.	%	+ wzrost - spadek w stosunku do stanu na koniec 2019r.
1.	Wyższe	133	7,8	140	6,9	+ 7
2.	Policealne i średnie techniczne	343	20,0	386	19,2	+ 43
3.	Ogólnokształcące	176	10,3	222	11,0	+ 46
4.	Zasadnicze zawodowe	523	30,5	623	30,9	+ 100
5.	Gimnazjalne i poniżej	539	31,4	644	32,0	+ 105
Razem		1714	100	2015	100	+ 301

Źródło : Sytuacja na rynku pracy w powiecie świdwińskim wg stanu na dzień 31.12.2020 roku

Tabela IV.10. Bezrobotni według stażu pracy i czasu pozostawania bez pracy wg stanu na dzień 31.12.2020r.

Staż pracy ogółem	Bezrobotni				Czas pozostawania bez pracy w miesiącach					
	Razem	%	W tym kobiety	%	Do 1	1-3	3-6	6-12	12-24	> 24
Do 1 roku	355	17,6	238	21,0	28	65	53	78	65	66
1 – 5	569	28,3	355	31,3	41	96	66	149	124	93
5 – 10	357	17,7	198	17,5	30	64	51	94	70	48
10 –20	345	17,1	153	13,5	37	67	48	76	80	37
20 –30	156	7,8	48	4,2	20	28	12	37	36	23
Pow. 30	51	2,5	11	1,0	7	10	9	8	10	7
Bez stażu	182	9,0	130	11,5	9	35	32	33	33	40
Razem	2015	100	1133	100	172	365	271	475	418	314

Źródło : Sytuacja na rynku pracy w powiecie świdwińskim wg stanu na dzień 31.12.2020 r.

Z analizy danych wynika, iż osoby bez stażu pracy stanowią 9,0 % ogółu osób zarejestrowanych wg stanu na dzień 31.12.2020r. Największą grupę jednak stanowią bezrobotni ze stażem pracy od 1 do 5 lat (28,3 % ogółu), a najmniejszą tworzą bezrobotni z 30 – letnim stażem pracy i większym (2,5 %). Osoby z tak dużym doświadczeniem zawodowym najczęściej pozostają na swoich stanowiskach, aż do nabycia uprawnień emerytalnych. Bezrobotni z długim stażem pracy rejestrujący się w urzędzie pracy, to bardzo trudna grupa zawodowa, niechętna do zmiany kwalifikacji i nawyków zawodowych. Stan bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy w porównaniu ze stanem na koniec 2019 r. zwiększył się. Bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy stanowią 36,3 % (**732 osoby**, w tym **491 kobiet**), w 2019 r. - 31,6 %, w 2018 r. - 35,2 %, w 2017 r.- 30,3 %, w 2016r.- 29,9 %, w 2015 r. - 36,0 %, w 2014r. - 32,5 % , w 2013- 29,9% ogółu bezrobotnych.

Analiza trendów demograficznych w powiązaniu z sytuacją na rynku pracy obszaru LSR wskazuje na konieczność podjęcia działań na rzecz bardziej efektywnego wykorzystania dostępnych zasobów kadrowych (w tym podtrzymywanie aktywności zawodowej osób dojrzałych, aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy oraz biernych zawodowo). Kolejnym działaniem powinno być zachęcanie ludzi młodych do pozostania na obszarze LSR. Wsparciem może być oferowanie premii na podjęcie działalności gospodarczej oraz podniesienie kompetencji w zakresie odpowiadającym miejscowym ofertom pracy. Częściowym antidotum na prognozowane problemy rynku pracy i wyludnianie się obszaru mogą być postępujące w przedsiębiorstwach procesy cyfryzacji i nowych, innowacyjnych technologii (IT) umożliwiające rozwój pracy zdalnej.

Dane dotyczące bezwzględnej liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, jak i dane wskaźnikowe informują, że **zmniejsza się liczba gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, wymagających wsparcia**. Jest to spowodowane głównie dzięki programom rządowym (m.in. program

500+). **Udział liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na obszarze LSR w liczbie mieszkańców obszaru objętego LSR według stanu na koniec 2020 r. wynosił średnio 8,36%**. Liczba ta spadła w stosunku do lat 2015-2020 (Tabela IV.12), jednak jest to zapotrzebowanie na kolejne działania w obszarze polityki społecznej na obszarze LSR. Liczba ta jest również wyższa niż w woj. zachodniopomorskim, gdzie z różnej formy pomocy i wsparcia w ośrodkach pomocy społecznej, miejskich ośrodkach pomocy społecznej lub powiatowych centrach pomocy rodzinie korzystało jedynie **5,54%** wszystkich mieszkańców województwa. Najgorsza sytuacja pod tym względem odnotowana została w gminie **Brzeźno** (11,55%), najkorzystniejsza w gminie miejskiej **Świdwin** - jedynie 5,99%. Uzasadnione jest zatem wdrożenie działań zmierzających do wzrostu dostępu do infrastruktury usług społecznych, powiązanych z procesem aktywizacji społecznej i/lub zawodowej i deinstytucjonalizacji usług społecznych.

Tabela IV. 11. Udział liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na obszarze LSR w liczbie mieszkańców obszaru objętego LSR według stanu na 31.12.2020r.

Jednostka terytorialna	Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na dzień 31.12.2020r.	Liczba mieszkańców na obszarze LSR na dzień 31.12.2020r.	Udział liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na obszarze LSR w liczbie mieszkańców obszaru objętego LSR
Świdwin	897	14 971	5,99%
Brzeźno	308	2 667	11,55%
Połczyn - Zdrój	1 181	14 116	8,37 %
Rąbino	338	3 395	9,96%
Sławoborze	448	3 938	11,38%
Świdwin	553	5 495	10,06%
Powiat świdwiński	3 725	44 582	8,36

Źródło: Opracowanie własne na podst. danych GUS

Tabela IV.12. Udział liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na obszarze LSR w latach 2020-2015

Jednostka terytorialna	Na dzień 31.12.2020r.	na dzień 31.12.2019r.	na dzień 31.12.2018r.	na dzień 31.12.2017r.	na dzień 31.12.2016r.	na dzień 31.12.2015r.
Powiat świdwiński	3 725	4 321	4 950	5 534	6 283	7 204

Źródło: Opracowanie własne na podst. danych GUS

W trakcie spotkań z mieszkańcami prowadzonymi w II połowie 2022 r. oceniono, że w zakresie potrzeb wspierania aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji, ważnymi obszarami wsparcia są instrumenty aktywnej integracji – wsparcie indywidualne np. kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe, wsparcie doradcze oraz odbudowywania relacji międzyludzkich w społecznościach. Z kolei dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci, za najważniejsze i aktualne problemy uznano potrzeby m.in. poprawy dostępu do infrastruktury publicznej i rekreacyjnej.

Rozwarstwienie struktury społeczeństwa i wysoki poziom ubóstwa, zbyt mała pomoc specjalistyczna, trudności w dotarciu do rodzin mieszkających w małych miejscowościach i nieuczestniczących w życiu społecznym są aktualnymi problemami obszaru LSR. Znaczny transfer świadczeń socjalnych kierowanych w ostatnich latach z programów rządowych ogranicza grupę mieszkańców zainteresowanych uczestnictwem w projektach społecznych, które mogą być przedmiotem dofinansowania ze środków EFS+ w kolejnej perspektywie 2023-2027. Pożądanym kierunkiem w tym obszarze będzie deinstytucjonalizacja i rozwój spersonalizowanych, zintegrowanych

usług społecznych, w tym o charakterze środowiskowym, co będzie działaniem spójnym z Polityką kapitału oraz spójności społecznej województwa zachodniopomorskiego na lata 2021-2030.

W powiecie świdwińskim znajdują się jedynie szkoły podstawowe oraz średnie, brak jest uczelni wyższych. Szkolnictwo zawodowe obejmuje licea ogólnokształcące, technika oraz szkoły branżowe I stopnia. Technika kształcą w następujących zawodach: technik mechanik operator, technik informatyk, technik ekonomista, technik żywienia i usług gastronomicznych, technik hotelarstwa, technik reklamy. W branżowych szkołach zawodowych I stopnia można zdobyć następujące zawody: kucharz, mechanik - operator, kelner, fotograf, malarz - tpeciarz, sprzedawca, fryzjer, murarz - tynkarz, elektryk, piekarz, pracownik obsługi hotelowej, monter elektronik, mechanik - monter maszyn i urządzeń. Uczestnicy spotkania partycypacyjnego z przedstawicielami instytucji działających na rzecz osób z grupy w niekorzystnej sytuacji zwrócili uwagę na zawody deficytowe, w których warto kształcić mieszkańców (barometr zawodów deficytowych w powiecie świdwińskim - np.: fizjoterapeuci, elektrycy, murarze i tynkarze, operatorzy maszyn do robót ziemnych, pracownicy służb mundurowych i inne).

We wszystkich gminach powiatu świdwińskiego zlokalizowane są placówki Podstawowej Opieki Zdrowotnej (POZ) - w 2020 r na terenie powiatu było 26 takich placówek. Świadczenia w zakresie opieki specjalistycznej realizowane są przede wszystkim na terenie Świdwina i Połczyna-Zdroju. Aktualnie największym problem dotyczącym usług publicznych w zakresie opieki zdrowotnej jest długi czas oczekiwania do lekarzy specjalistów. Z przeprowadzonych konsultacji społecznych wynika, iż na terenie występuje niewystarczający dostęp do usług specjalistów – m.in. rehabilitant, dietetyk; okulista; chirurg, endokrynolog, kardiolog. Jest to problem ogólnopolski, który wymaga rozwiązań systemowych (jest niezależny od jednostek samorządu terytorialnego). W szczególności zła sytuacja w tym zakresie dotyczy specjalistycznych usług lekarskich, z których korzystają przede wszystkim osoby starsze.

Kapitał społeczny definiowany jest jako potencjał społeczno-instytucjonalny. Kapitał ten stanowi czynnik tworzący warunki do rozwoju społeczno-gospodarczego w skali mikro (miejscowości, gminy). Statystyki publiczne potwierdzają, że od momentu powstania LGD korzystnie zmieniła się dynamika powstawania NGO-sów. Przykładami na to są gminy: Połczyn-Zdrój i Świdwin miasto, w których niemal każdego roku powstają nowe organizacje pozarządowe. Wyraźnie wskazuje na to również zestawienie zbiorcze, rok 2015, kiedy LGD przygotowywała się do realizacji LSR to czas, kiedy powstało najwięcej NGO-sów. Warto odnotować, że na terenie LGD-u są gminy, w której nie powstała w ostatnich latach żadna organizacja pozarządowa. Najwięcej organizacji pozarządowych powstało na terenie gminy Świdwin obszar wiejski (13). Najślabsze pod względem liczby powstałych organizacji pozarządowych są gminy Brzeźno i Sławoborze, po 4. Trzeba jednak zauważyć, że gmin, w których powstaje niewiele organizacji (1 w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców) jest więcej, wszystkie te gminy wymagają wzmocnienia kapitału społecznego mieszkańców i intensyfikowania włączania mieszkańców w działania społeczne (zgodnie z założeniami programu LEADER oddolność działań i zaangażowanie podmiotów lokalnych jest kluczowa dla powodzenia programu rozwojowego).

Tabela IV.13. Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Rok	Gmina						razem
	Brzeźno	Połczyn-Zdrój	Rąbino	Sławoborze	Świdwin gmina miejska	Świdwin gmina wiejska	
2015	0	1	3	2	1	5	12
2016	0	1	0	0	1	3	5
2017	4	2	0	0	1	0	7
2018	0	1	3	0	1	0	5

2019	0	1	0	2	2	5	10
2020	0	3	0	0	1	0	4

Źródło: Ewaluacja instrumentu RLKS w województwie zachodniopomorskim w latach 2014-2020 Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania- „Powiatu Świdwińskiego” Raport końcowy 2021, Pracownia Badań Soma. Monika Kwiecińska-Zdrenka

Wyzwaniem w obszarze odnoszącym się do potrzeby dalszego budowania kapitału społecznego będzie wyzwolenie większego zaangażowania podmiotów NGO w lokalne życie społeczne oraz zapewnienie większego wsparcia finansowego na ich rzecz. Problemem obszaru jest jednak zróżnicowany i niewykorzystany potencjał NGO. Badania pokazują, że organizacje pozarządowe mają niewystarczające wsparcie organizacyjne i finansowe dla realizacji swoich celów statutowych. Wskazywano również na niedostateczny poziom wiedzy merytorycznej i brak wsparcia działalności liderów. Kolejnym czynnikiem jest obserwowany niski stopień włączenia osób młodych w sprawy lokalne.

Efektywnemu włączeniu społecznemu, a tym samym aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem, służy rozwój podmiotów ekonomii społecznej, instytucji świadczących usługi ukierunkowane na wzrost aktywności osób i rodzin i ich usamodzielnienie.

W ramach prowadzonych działań zasadne będzie kierowanie pomocy do osób w niekorzystnej sytuacji. Osoby zaliczone do grupy szczególnie potrzebujących pomocy na obszarze LSR, to osoby młode do 25 r.ż. i osoby starsze (po 60 roku życia). Działania te przewidziano w **Przedsięwzięciu 1.3 Lokalna społeczność źródłem rozwoju obszaru LGD**.

Na terenie obszaru LSR występuje ujemny przyrost naturalny we wszystkich gminach, ponadto postępuje starzenie się społeczeństwa oraz odpływ młodej wykształconej kadry. Istnieje ryzyko występowania u dzieci i młodzieży zjawiska abulii, które może być objawem współistniejącym przy depresji, ale z racji sytuacji związanej z izolacją wydaje się być również skutkiem bezpośrednim pandemii. Środki pomocowe mogą oddziaływać na aktualny problem potrzeby aktywizacji młodzieży, szczególnie celem poprawy kondycji psychicznej i fizycznej (np. poprzez organizację zajęć sportowych, zajęć tanecznych i gimnastycznych, zajęć artystycznych i terapii integracji sensorycznej, zajęć pozalekcyjnych przy szkołach etc.).

Zdiagnozowano problemy w obszarze aktywności społecznej wśród młodzieży i ich relacji ze społeczeństwem (niewielki stopień zaangażowania w działalność społeczną młodzieży ze względu na niedostosowanie do odbiorcy narzędzi komunikacji). **Z uwagi na konieczność realizacji zapisów polityk unijnych związanych z tzw. europejskim zielonym ładem** w okresie programowania 2023-2027 jednym z kierunków projektów grantowym będą działania edukacyjne i aktywizacyjne na obszarze LSR w ramach **Przedsięwzięcia 1.3 Lokalna społeczność źródłem rozwoju obszaru LGD**. Analiza potrzeb i potencjału obszaru wskazuje, że potrzebne są zintegrowane interwencje w zakresie edukacji, przedsiębiorczości i rynku pracy, powodujące wsparcie szkolnictwa zawodowego w powiązaniu ze sferą gospodarki lokalnej i regionalnej oraz stwarzające warunki do kształcenia ustawicznego mieszkańców i dostosowywania ich kompetencji do zmieniających się uwarunkowań rynkowych. Wymagane są interwencje w zakresie wprowadzania bardziej efektywnych metod i form kształcenia, odkrywania i wspierania talentów, wyboru odpowiedniej ścieżki kształcenia. Niekorzystne trendy związane z depopulacją i emigracją ludzi młodych może złagodzić bądź powstrzymać **rozwój lokalnej przedsiębiorczości**. Odnosząc się do przestrzegania zasady równości szans i niedyskryminacji, **w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami** oraz zasady równości kobiet i mężczyzn zagadnienie to powinno być szczególnym przedmiotem działań LGD. Projekty wybierane do dofinansowania będą pozytywnie wpływać na **równość szans i niedyskryminację**. W realizowanych projektach zapewniony zostanie standard określony w Programie Dostępność Plus 2018-2025 mając na uwadze realizację przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o **zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami** (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 1062). Projekty powinny być realizowane w poszanowaniu z prawami jednostki niezależnie od pochodzenia etnicznego lub narodowego, religii lub bezwyznaniowości, niepełnosprawności, wieku, płci, orientacji seksualnej, rasy czy statusu społeczno-ekonomicznego i będzie

umożliwił wszystkim osobom sprawiedliwe, pełne uczestnictwo na jednakowych zasadach. Projekty infrastrukturalne pozytywnie powinny wpływać na grupy osób, które są właśnie często wykluczone z udziału w wydarzeniach kulturalnych, ze względu na fakt, iż obiekty będą ogólnodostępne, a uczestnictwo w wydarzeniach bezpłatne. **W planowanych do realizacji operacjach wymagane będzie wskazanie przez Wnioskodawcę opisu, czy operacja zawiera rozwiązania w zapewniające dostępność w szczególności dla osób z niepełnosprawnościami.** Projekty wybierane do dofinansowania w ramach LSR pozytywnie wpływać będą na **równouprawnienie płci**. Zarówno podczas jego realizacji (np. przy wyborze wykonawcy), jak i po zakończeniu obie płcie powinny być traktowane równorzędnie i jednakowo. Projekt ma pozytywny wpływ na przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz ładowi przestrzennemu. Projekt musi mieć pozytywny wpływ na **poszanowanie i ochronę krajobrazu**. Projekty zapewniać będą stan równowagi ekologicznej różnych ekosystemów na obszarze swojego oddziaływania, jak też podczas jego realizacji i trwałości będzie chroniona i racjonalnie eksploatowana woda, gleba, powietrze a przede wszystkim walory krajobrazu wiejskiego.

Na obszarze działania LGD – „Powiatu Świdwińskiego” aktywnie działają przedsiębiorstwa społeczne, zgodnie z definicją Hausner i Laurisz są to „Regionalna Spółdzielnia Socjalna Omega BHP”, „Spółdzielnia Socjalna Moc na Wynos”, oraz Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Sołectw Niemierzyno i Kłodzino z Tradycją w Przyszłość, oraz jeden Warsztat Terapii Zajęciowej przy Domu Pomocy Społecznej w Modrzewcu.

Liczba podmiotów gospodarczych oraz rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej wpływają na potencjał danego regionu. W 2020 roku najwięcej podmiotów gospodarczych (sektora prywatnego) było w mieście Świdwin (1798), najmniej natomiast w Gminie Brzeźno (177). Prowadzenie i utrzymanie działalności przez przedsiębiorców jest bardzo dużym wyzwaniem.

Podstawowym problemem z jakim borykają się przedsiębiorcy są koszty prowadzenia działalności, na które stowarzyszenie nie ma wpływu, w tym większe niż w gminach sąsiednich koszty wody i ścieków dla przedsiębiorców w gminie Rąbino. Dodatkowym problemem jest dostęp do infrastruktury szerokopasmowej, jest jej niewiele, a w dobie rozwijającej informatyzacji wpływa to na rozwój **innowacyjności** i przedsiębiorczości. Wymienione problemy mogą wpływać na brak stabilności funkcjonowania przedsiębiorstw.

W powiecie świdwińskim największa liczba przedsiębiorstw to firmy zatrudniające od 0 do 9 osób. Zdecydowana większość z nich to samozatrudnieni. Najmniejsza liczba firm, bo jedynie **trzy** w całym powiecie, to przedsiębiorstwa zatrudniające więcej niż 250 osób. Badany obszar nie jest typowo przemysłowym, co wpływa pozytywnie na środowisko, a to stanowi o potencjale dla rozwoju usług turystycznych i okołoturystycznych.

Rozwój obszaru objętego wsparciem w dużej mierze zależy od funkcjonowania małych, najczęściej rodzinnych przedsiębiorstw. Pomimo różnych dotacji na prowadzenie działalności gospodarczej liczba osób fizycznych prowadzących działalność jest stabilna i znacząco nie wzrasta. Daje to do podstawy, aby postawić dwa wnioski: pierwszy – osoby, które prowadzą działalność są zaradne i potrafią wykorzystać możliwości, drugi – faktyczna liczba osób prowadzących działalność jest stała, zamykane są jedynie firmy w celu utworzenia nowej.

Dla bardziej stabilnego rozwoju mniejszych przedsiębiorstw należy zaplanować wsparcie dla przedsiębiorstw, szczególnie w zakresie szkoleniowo doradczym, umiejętności pozyskiwania nowych rynków, **innowacyjności**, marketingu i reklamy, zarządzania zasobami ludzkimi itp. W tym celu operacje w zakresie podejmowania i rozwoju przedsiębiorczości będą premiowane podczas oceny zgodności z lokalnymi kryteriami.

Udział przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 50 pracowników na obszarze LSR w liczbie mieszkańców LSR według stanu na koniec 2020 r. wynosi średnio 10,60%. Najwyższy notuje się w gminie Połczyn – Zdrój (12,09%), najniższy natomiast w gminie Brzeźno (6,64%).

Tabela IV.16. Udział przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 50 pracowników na obszarze LSR w liczbie mieszkańców LSR, według stanu na dzień 31.12.2020r.

Jednostka terytorialna	Liczba przedsiębiorstw zatrudniających od 0-9 pracowników	Liczba przedsiębiorstw zatrudniających od 10-49 pracowników	Liczba przedsiębiorstw poniżej 50 pracowników	Liczba mieszkańców na obszarze LSR na dzień 31.12.2020r.	Procentowy Udział przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 50 pracowników na obszarze LSR w liczbie mieszkańców LSR według stanu na dzień 31.12.2020r.
Gmina miejska Świdwin	1 717	69	1 786	14 971	11,93 %
Gmina Brzeżno	173	4	177	2 667	6,64 %
Gmina Połczyn – Zdrój	1 663	43	1 706	14 116	12,09 %
Gmina Rąbino	282	9	291	3 395	8,67 %
Gmina Sławoborze	307	10	317	3 938	8,05 %
Gmina wiejska Świdwin	439	9	448	5 495	8,16%
Powiat świdwiński	4 581	144	4 725	44 582	10,60 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS na dzień 31 grudnia 2020 r. dane statystyczne publikatorów GUS, Bank danych lokalnych

Tabela IV.17. Udział przedsiębiorstw zatrudniających pracowników na obszarze LSR w latach 2020 – 2015

Powiat Świdwiński	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba przedsiębiorstw poniżej 50 pracowników	4 422	4 383	4 469	4 473	4 601	4 725
Liczba przedsiębiorstw 50 - 249 pracowników	30	30	26	28	26	25
Liczba przedsiębiorstw 250 - 999 pracowników	4	4	4	4	3	3
Razem	4 456	4 417	4 449	4 505	4 601	4 753

Źródło : Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela IV.18. Potencjał gospodarczy – liczba nowych podmiotów gospodarczych bezwzględna i w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

Rok	Gmina											
	Brzeżno		Połczyn-Zdrój		Rąbino		Sławoborze		Świdwin gmina miejska		Świdwin gmina wiejska	
	Liczba nowych podmiotów	Na 1 tys. Mieszkańców	Liczba nowych podmiotów	Na 1 tys. mieszkańców	Liczba nowych podmiotów	Na 1 tys. mieszkańców	Liczba nowych podmiotów	Na 1 tys. mieszkańców	Liczba nowych podmiotów	Na 1 tys. mieszkańców	Liczba nowych podmiotów	Na 1 tys. mieszkańców
2015	11	3,89	95	6,06	26	6,83	25	5,89	119	7,67	52	8,55
2016	10	3,52	97	6,24	26	6,94	24	5,79	108	6,94	35	5,81
2017	25	8,87	116	7,49	25	6,76	22	5,34	132	8,5	48	8,08
2018	16	5,78	104	6,78	33	9,03	36	8,86	133	8,47	54	9,14
2019	21	7,55	124	8,16	42	11,72	26	6,44	125	8,05	47	8,01
2020	10	3,63	96	6,37	27	7,68	35	8,79	106	6,88	51	8,79

Zródło: Ewaluacja instrumentu RLKS w województwie zachodniopomorskim w latach 2014-2020 Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Powiatu Świdwińskiego” Raport końcowy, Pracownia Badań Soma. Monika Kwiecieńska-Zdrenka

Poziom rozwoju gospodarczego gmin należących do obszaru LSR jest znacznie zróżnicowany. Średni poziom wskaźnika G dla gmin członkowskich wynosił na 2020 r. 1,7 tys. zł i jest to poziom porównywalny w gminach członkowskich, najwyższy poziom wskaźnika G notuje Gmina Sławoborze (2,3 tys. zł), z kolei – najniższy Gmina Brzeżno (1,3 tys. zł).

Tabela IV.19. Dochód podatkowy na obszarze LSR

Kod Gminy				Gmina	Wskaźnik G na 2020 r.
32	16	01	1	Miasto Świdwin	1 665,59
32	16	02	2	Brzeżno	1 332,94
32	16	03	3	Połczyn-Zdrój	1 418,48
32	16	04	2	Rąbino	1 889,72
32	16	05	2	Sławoborze	2 350,74
32	16	06	2	Świdwin	1 735,46
Razem					10 392,93
Średnia arytmetyczna wskaźnika G gmin objętych obszarem LSR według stanu na 31.12.2020r.					1 732,16

Zródło: <https://www.gov.pl/web/finanse/wskazniki-dochodow-podatkowych-gmin-powiatow-i-wojewodztw-na-2020-r>

Zasoby naturalne obszaru

Cechą ukształtowanej powierzchni jest duża zmienność i różnorodność form geomorfologicznych. Najwyższe wzniesienia badanego obszaru znajdują się na terenie gminy Połczyn-Zdrój: Wiatraczna Góra (203,2 m. n.p.m.) i Wola Góra (219,2 m. n.p.m.). Innymi wzniesieniami zlokalizowanymi na terenie działania LGD są również: Biały Zdrój (176,2 m. n.p.m.), Dębogóra (140,4 m. n.p.m.), Kołacza Góra (160 m. n.p.m.). Główną rzeką powiatu

świdwińskiego jest Rega. Na terenie powiatu świdwińskiego długość rzeki wynosi 58,38 km. Poza Regą do najdłuższych rzek powiatu należą Dębica, Mogilica, Wogra, Stara Rega. Obszar działania stowarzyszenia jest również bogaty w naturalne zbiorniki wodne. Na terenie „Szwajcarii Połczyńskiej” znajduje się Dolina Pięciu Jezior (Górne, Okrągłe, Długie, Głębokie i Małe). Jest ona ścisłym rezerwatem przyrody Drawskiego Parku Krajobrazowego, pod względem powierzchni i objętości wody, największe znaczenie mają następujące jeziora:

- ✓ Oparzno – 125,7 ha – gmina Świdwin,
- ✓ Bystrzyno Wielkie – 108,0 ha – gmina Świdwin,
- ✓ Klęckie – 101,5 ha – gmina Brzeżno,
- ✓ Bystrzyno Małe – 53,1 ha – gmina Świdwin,
- ✓ Resko (Resko Górne) – 50,7 ha – gmina Połczyn-Zdrój.

Lasy (grunty leśne) na badanym obszarze na podstawie danych GUS stanowią 36,86%, ich ogólna powierzchnia, w 2020 r. wynosiła 40 293,81 ha. Wskaźnik ten jest wyższy od wskaźnika dla kraju, który wynosi 30,24% %, jest również nieco wyższy niż średnia dla województwa zachodniopomorskiego 36,81% . Powierzchnia obszarów prawnie chronionej przyrody stanowi ok. 14% powierzchni obszaru LGD – „Powiatu Świdwińskiego”. Największym udziałem obszarów prawnie chronionych odznaczają się gminy: Połczyn-Zdrój (38,9%), Brzeżno (5,6%), Gmina Świdwin (5,5%). Na obszarze stowarzyszenia występują: Park Krajobrazowy, obszar chronionego krajobrazu, dwa rezerwaty przyrody, użytki ekologiczne, Zespół przyrodniczo-krajobrazowy i liczne pomniki przyrody. Obszary NATURA 2000 obejmuje łącznie 230 442,8 ha. Zgodnie z badaniami obszaru istnieje moda na, turystykę i agroturystykę. W ramach wspomnianych wyżej badań określono również słabe strony, na które stowarzyszenie może mieć większy lub mniejszy wpływ, a mianowicie brak wiedzy oraz umiejętności wykorzystania potencjału obszaru do rozwoju turystyki i usług okołoturystycznych a także przedsiębiorczości, niska świadomość potrzeby ochrony środowiska oraz zapobiegania zmianom klimatu oraz słaba promocja obszaru i jego atutów, brak kompleksowej oferty turystycznej i zintegrowanego systemu informacyjnego oraz sposobu promocji produktów lokalnych, marki regionu i wydarzeń kulturalnych.

Do walorów turystycznych obszaru należy zaliczyć uzdrowską miejscowość Połczyn-Zdrój, która jest jednym z wiodących ośrodków lecznictwa uzdrowskiego w kraju i jednym z najstarszych miast uzdrowskich w Polsce. W Połczynie-Zdroju znajduje się również założony w połowie XIX wieku Park Zdrojowy. Na obszarze LSR znajduje się unikalny przyrodniczo mikroregion „Szwajcaria Połczyńska” – „Pommersche Schweiz” to hasło, które znaleźć można na starych niemieckich kartach pocztowych z urzekającymi krajobrazami. Obecnie, z uwagi na wartości krajobrazowe i przyrodnicze, obszar ten został objęty ochroną w granicach rezerwatu krajobrazowego "Dolina Pięciu Jezior". Obszar ten rozciąga się na obszarze gmin Połczyn-Zdrój, Złocieniec, Barwice, Czaplinek i gminy wiejskiej Świdwin. W 2022 roku pięć samorządów gminnych z samorządem województwa zachodniopomorskiego podpisało umowę o współpracy polegającą na upowszechnianiu logo regionu Szwajcarii Połczyńskiej na produktach regionalnych, w tym produktach spożywczych, a także popularyzacji wiedzy o Szwajcarii Połczyńskiej m.in. na stronach internetowych gmin oraz ich wydawnictwach promocyjnych. Na 80 hektarach rośnie 7 tysięcy drzew, w większości bardzo starych okazów, często liczących ponad 150 lat. Walorem turystycznym jest również szlak kotła Świdwińskiego, który prowadzi przez miejscowości w których odbywały się walki pomiędzy I Armią Wojska Polskiego, a formacjami wojsk niemieckich w marcu 1945 r. Na terenie powiatu świdwińskiego znajdują się również liczne szlaki turystyki rowerowej, drogi rowerowe, szlaki turystyczne. Jednak infrastruktura turystyczna wymaga zainwestowania w dobre oznaczenia szlaków, wydania dobrych jakościowo map lub przewodników aby w pełni wykorzystać istniejący już potencjał.

Szlaki turystyki rowerowej:

- ✓ Dolina Pięciu Jezior - kolor oznakowania : niebieski, gmina : Połczyn-Zdrój, długość szlaku na terenie powiatu : 9,950 km (4,65 km utwardzone);

- ✓ Greenway - Naszyjnik Północy - kolor oznakowania : zielony, gmina : Połczyn-Zdrój, długość szlaku na terenie powiatu : 31,550 km (21,9 km utwardzone);
- ✓ Pradolina Dębicy - kolor oznakowania : niebieski, gmina : Połczyn-Zdrój, długość szlaku na terenie powiatu : 21,200 km (12,95 km utwardzone);
- ✓ Szlak Dziedzictwa Techniki i Architektury - kolor oznakowania: czarny, gminy: Świdwin, Brzeżno, długość szlaku na terenie powiatu: 12,700 km (8,15 km utwardzone);
- ✓ Szlak Szwajcarii Połczyńskiej - kolor oznakowania: czerwony, gmina Połczyn-Zdrój, długość szlaku na terenie powiatu: 34,100 km (14,15 km utwardzone).

Większość infrastruktury turystycznej znajduje się w Gminie Połczyn-Zdrój.

Drogi rowerowe:

- "Szlak Zwiniętych torów" (część Trasy Bałtyk -Wałcz)– z Połczyna-Zdroju do Złocieńca. Trasa długości około 27 km wiedzie dawnym nasypem kolejowym, z którego zdjęto tory, położono asfalt i udostępniono wyłącznie rowerzystom;
- Świdwin - Świdwin Osiedle - utworzona w 2013 roku wraz z modernizacją drogi wojewódzkiej na odcinku Świdwin – Świdwin Osiedle - Ścieżka rowerowa łącząca Miasto Świdwin z osiedlem Wojskowym przy Jednostce Lotniczej;
- od 2016 r. realizowany jest przez Województwo Zachodniopomorskie projekt polegający na utworzeniu Sieci Tras Rowerowych Pomorza Zachodniego. Głównym celem projektu jest rozwój turystyki rowerowej na Pomorzu Zachodnim poprzez utworzenie wspólnej sieci głównych i tematycznych tras rowerowych, których łączna długość wyniesie około 1100 km. Docelowo Poprzez obszar LSR będą przebiegały nowe trzy główne trasy: Dolina Parsęty, Pałaców i Zamków oraz Bałtyk-Wałcz. W ramach tego projektu powstanie ponad 11 km odcinek łączący trasę Świdwin z Wardyniem Górnym do którego zostanie przyłączona trasa Bałtyk-Wałcz, łącząca się z istniejącą już drogą rowerową "Szlak zwiniętych torów";
- od 2020 powstał ok. 6 km odcinek na trasie Wardyn Górny- Połczyn-Zdrój w ramach Trasy Bałtyk -Wałcz łączący się ze "Szlakiem Zwiniętych Torów".

Turystyka Myśliwska - Obszar LGD – „Powiatu Świdwińskiego” w dużej części pokryty jest lasami, jest to obszar bogaty w zwierzynę, w tym zwierzynę łowną, sprzyja to rozwojowi turystyki myśliwskiej. Na obszarze działania stowarzyszenia działa sześć Kół Łowieckich: "**Cyranka**" w Świdwinie, "**Słonka**" w Świdwinie, "**Sokół**" w Świdwinie, "**Jeleń**" w Barwicach, "**Szarak**" w Połczynie Zdroju, "**Oręź**" w Smołdziecinie.

Baza noclegowa:

Tabela VI.20. Zmiany zasobów turystycznych w podziale na gminy

Rok	Gmina											
	Brzeżno		Połczyn-Zdrój		Rąbino		Sławoborze		Świdwin gmina miejska		Świdwin gmina wiejska	
	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe
2015	1	13	8	678	0	0	0	0	2	372	1	15
2016	1	13	7	590	0	0	0	0	2	316	1	15
2017	1	13	6	390	0	0	0	0	2	372	1	15

2018	1	15	7	558	0	0	0	0	2	368	1	15
2019	1	13	7	590	0	0	0	0	2	376	1	15
2020	1	13	6	406	0	0	0	0	2	376	1	15

Źródło: Ewaluacja instrumentu RLKS w województwie zachodniopomorskim w latach 2014-2020 Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania- „Powiatu Świdwińskiego” Raport końcowy, Pracownia Badań Soma. Monika Kwiecińska-Zdrenka

Niewątpliwie do rozwoju oferty turystycznej przyczyniają się też działania finansowane dzięki LGD. W ramach realizacji LSR do końca 2021 roku powstało 27 obiektów sportowych i rekreacyjnych, a kolejne 10 zostało przebudowanych.

Według danych pozyskanych od pracowników urzędów gmin na terenie powiatu świdwińskiego **funkcjonuje łącznie 30 gospodarstw agroturystycznych**, w tym na terenie Gminy Brzeżno 7 gospodarstw agroturystycznych, 12 na terenie Gminy Połczyn - Zdrój, 5 na terenie Gminy Świdwin, 2 na terenie Gminy Rąbino oraz 2 na terenie Gminy Sławoborze.

Przyglądając się turystyce na obszarze należy stwierdzić, iż w dużej mierze zależy ona od liczby miejsc noclegowych. Natomiast przyczyn dużych wahań liczby pomiędzy latami można dopatrywać się w braku lub niskiej jakości promocji zarówno miejsc noclegowych jak i samych miejscowości oraz znajomości języków obcych.

Poziom intensywności ruchu turystycznego odzwierciedla między innymi wskaźnik Schneidera, który określa liczbę turystów korzystających z noclegów na badanym obszarze na 1000 mieszkańców.

Tabela IV.21. Wskaźnik Schneidera / turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności

Rok Obszar	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat Świdwiński	700,62	267,26	291,38	301,60	296,19	163,37
Zachodniopomorskie	1 387,03	1 500,80	1 617,12	1 785,75	1 890,96	1 264,48
Polska	288,57	783,52	832,57	882,40	929,18	468,31

Źródło : Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dla całej branży **krytyczny był rok 2020**, kiedy ze względu na pandemię turystyka w całym kraju właściwie zamarła. Mimo wznowienia działalności, w latach 2020 i 2021 nie udało się odtworzyć natężenia ruchu rekordowego z 2015 roku. Pokazuje to jednak, że na obszarze LSR istnieje potencjał do dalszych wzrostów w przyszłości. Pozytywny wpływ na liczbę turystów może mieć również położenie obszaru objętego wsparciem przez LGD – „Powiatu Świdwińskiego”.

[Opis produktów lokalnych, tradycyjnych i regionalnych](#)

Potravami wpisanymi na listę produktów tradycyjnych (na dzień 31 grudnia 2020 roku) są **Kielbasa krucha domowa, Szynka świdwińska oraz Grzyby marynowane z szyszką**. Od 2010 roku LGD – „Powiatu Świdwińskiego” promuje produkty lokalne, poprzez organizację lokalnych konkursów kulinarnych oraz zachęcanie mieszkańców do udziału w konkursach o charakterze ogólnopolskim „Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów”. W dniu 17 września 2022 roku w miejscowości Brzeżno odbyła się już XI Edycja Konkursu Kulinarnego na najlepszy produkt lokalny pt.: „Kuchnia tradycyjna Lokalnej Grupy Działania – „Powiatu

Świdwińskiego”. Komisja konkursowa oceniała: smak potrawy/produktu, wygląd potrawy/produktu, oryginalność, nazwę. Konkurs od początku edycji cieszy się dużym zainteresowaniem, w którym bierze udział średnio 15 różnych lokalnych specjalistów.

Zgodnie z informacją przekazaną przez mieszkańców na spotkaniach konsultacyjnych na obszarze działania stowarzyszenia znajdują się dwa punkty, w których można kupić produkty tradycyjne oraz lokalne (w Świdwinie i w Połczynie-Zdroju) oraz w miejscach wytwarzania produktów. Biorąc pod uwagę bogactwo produktów tradycyjnych i lokalnych, jakie występuje na tym obszarze, modę na produkty lokalne oraz zdrowa żywność. W ramach wdrażania LSR na lata 2014-2020 dofinansowano operacje polegające na utworzeniu lokalnej Manufaktury/ przetworni spożywczej opartej na lokalnych płodach rolnych wytwarzającej produkty regionalne i prozdrowotne oraz w zakresie produkcji olejów na zimno sprzedaż surowców oleistych.

Ponadto na obszarze działania stowarzyszenia istnieje infrastruktura społeczna, sportowa i kulturalna, między innymi: wodne centrum rekreacyjno-sportowe w Świdwinie, Centrum Nauki Cordis, Centra Kultury w Brzeźnie i w Połczynie - Zdroju, Ośrodek Edukacji Ekologicznej w Lipiu, liczne boiska sportowe, świetlice wiejskie, place zabaw itp., które również stanowią potencjał obszaru.

Opisane powyżej walory przyrodnicze i krajobrazowe oraz różnorodność zabytków i atrakcji związanych z historią regionu powodują, że obszar LGD jest atrakcyjny z punktu widzenia możliwości rozwoju turystyki i wypoczynku. Problemem dla jego rozwoju zgodnie z informacjami pozyskanymi z ankiet oraz w trakcie spotkań konsultacyjnych jest: niewielka ilość szlaków turystycznych, brak miejsc przeznaczonych do kąpieli i innej infrastruktury turystycznej, co jest istotne z punktu widzenia położenia obszaru, gdyż leży on na terenie pojezierza oraz niska świadomość dotycząca ochrony środowiska i potrzeby zapobiegania zmianom klimatu.

O warunkach rozwoju turystyki w województwie zachodniopomorskim decydują dwie grupy czynników: zasoby i walory przyrodnicze i poza przyrodnicze (kulturowe i ekonomiczne) oraz zagospodarowanie turystyczne zapewniające właściwe warunki wypoczynku. Z profilem rozwoju turystyki na obszarze LSR znakomicie konweniuje idea budowy rozległej sieci ścieżek i tras rowerowych na terenie województwa. Uwarunkowania przestrzenne obszaru LGD wpływają na konieczność rewitalizacji przestrzeni. W lokalnych planach rewitalizacji gmin LGD wskazano potrzebę w zakresie rewitalizacji obszaru. **Głównie skupia się ona na rewitalizacji infrastruktury, nieruchomości i przestrzeni, zaniedbanych terenów i kluczowych obszarów miejscowości. Z uwagi na charakterystykę regionu wiele z nich odnosi się do terenów popegeerowskich, które wymagają rewitalizacji i wdrożenia nowych funkcji.** Podsumowując, na terenie LSR poczyniono **wiele inwestycji mających na celu poprawę dostępu do infrastruktury sportowej oraz obiektów kultury, również ze środków LGD.** Oferują one szeroką ofertę zajęć i wydarzeń. W okresie 2023-2027 możliwe będzie otrzymanie wsparcia ze środków LSR w ramach PS WPR 2023-2027 na Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych w szczególności w zakresie gospodarstw agroturystycznych oraz zagród edukacyjnych oraz małą infrastrukturę gminną poprawiającą dostęp do usług publicznych. Wsparcie LSR 2023-2027 wydaje się spójne z potrzebami obszaru w zakresie uwarunkowań środowiskowych i kulturowych obszaru LSR.

Obszar LGD – „Powiat Świdwińskiego” jest bogaty w obiekty architektury o charakterze zabytkowym. Należą do nich m.in.: Zamek w Świdwinie i Połczynie-Zdroju, XIV-wieczny kościół w Świdwinie, XVI-wieczny kościół w Połczynie-Zdroju, a także Wieża Bismarcka w Świdwinie, świdwińska Brama Kamienna z XIV w. oraz Organy Barnima Grüneberga znajdujące się w zabytkowych Kościołach w Połczynie-Zdroju i Świdwinie oraz położone w jej pobliżu pozostałości murów warownych otaczających miasto. Ponadto liczne są zabytkowe, wiejskie kościółki i kapliczki oraz młyny, które znajdują się w większości miejscowości na obszarze powiatu świdwińskiego. Na obszarze działania stowarzyszenia odkryto nieliczne pozostałości osad i grodzisk średniowiecznych i wczesnośredniowiecznych, z których najważniejsze znajdują się w okolicach Świdwina, Rusinowa i Lipia. Jednym

z najstarszych i najcenniejszych prehistorycznych dzieł sztuki, odkrytych w Polsce jest fragment poroża łośa zdobiony zygzakowatymi rytami ze stanowiska archeologicznego w Rusinowie.

Na obszarze działania Stowarzyszenia zlokalizowanych jest wiele obiektów stanowiących dziedzictwo kulturowe oraz przyrodnicze, między innymi: 47 parków dworskich, 6 pałaców, 22 kościoły, 5 dworów, 4 folwarki oraz browar, młyn wodny, Zamek Joannitów, zamek i Stare Miasto w Połczynie-Zdroju, park zdrojowy, park miejski w Świdwinie oraz liczne formy ochrony przyrody (Tabela IV.22). Wszystkie one stanowią o wyjątkowości obszaru działania LGD – „Powiatu Świdwińskiego”. Bogactwo miejsc będących dziedzictwem lokalnym jest imponujące, niestety zgodnie z informacjami uzyskanymi od mieszkańców w ramach ankiet i konsultacji społecznych wymagają one renowacji, tak aby potencjał tych miejsc miał większy wpływ na rozwój obszaru, w tym rozwój turystyki.

Tabela IV.22. Formy ochrony przyrody na obszarze LSR, wg. stanu na 31.12.2020 r.

Lp.	Gmina	Park krajobrazowy	Rezerwat przyrody	Obszar chronionego krajobrazu	Obszar Natura 2000
1	Połczyn – Zdrój	Drawski Park Krajobrazowy	Dolina Pięciu Jezior Torfowisko Toporzyk	Pojezierze Drawskie	Ostoja Drawska Jeziora Czaplinskie Dorzecze Parsęty
2	Brzeźno			Pojezierze Drawskie	Dorzecze Regi Karsibórz Świdwiński
3	Sławoborze				Dorzecze Regi Dorzecze Parsęty Torfowisko Poradz Bystrzyno
4	Świdwin			Pojezierze Drawskie	Dorzecze Regi Bystrzyno
5	Rąbino				Dorzecze Regi Bystrzyno Dorzecze Parsęty
6	Miasto Świdwin				Dorzecze Regi

Opracowanie własne na podstawie danych Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu świdwińskiego; Strategii Rozwoju Powiatu Świdwińskiego;
<https://ongeo.pl/raporty>

Potencjałem obszaru LSR jest możliwość pozyskania dodatkowych środków pomocowych w perspektywie 2021-2027 w ramach instrumentów terytorialnych ZIT. Szansą dla rozwoju obszaru może być dobra **dostępność** do głównych miast województwa: Szczecina, Koszalina i Kołobrzegu. Na terenie obszaru LSR znajduje się Jednostka Wojskowa, która jest głównym miejscem pracy mieszkańców naszego obszaru. Problemem jest niski poziom nakładów finansowych na budowę i modernizację dróg (powiatowych i gminnych). Wśród problemów wskazywanych przez mieszkańców pojawiały się również braki infrastruktury w świetlicach wiejskich i centrach kultury (np. słaby Internet w niektórych obiektach publicznych). Dostęp do szerokopasmowego Internetu to jeden ze sposobów niwelowania problemów związanych z wyłączeniem komunikacyjnym, brakiem dostępności do wielu usług, może łagodzić negatywny wpływ zmian demograficznych na strukturę popytową usług. Jest również nieodzownym elementem brany pod uwagę przy ocenie atrakcyjności zamieszkania i inwestowania. Poziom rozwoju gospodarczego gmin należących do obszaru LSR jest znacznie zróżnicowany. Średni poziom wskaźnika G dla gmin członkowskich wynosił na 2020 r. 1,7 tys. zł i jest to poziom porównywalny w gminach członkowskich. Najwyższy poziom wskaźnika G notuje Gmina Sławoborze (2,3 tys. zł), z kolei – najniższy Gmina Brzeźno (1,3 tys. zł).

Analizując wysokość dochodów ogółem, najwyższe dochody notuje gmina miejsko – wiejska Połczyn – Zdrój – na poziomie około 82 mln zł rocznie, przy równie wysokich wydatkach blisko 80 mln zł, z kolei najniższe dochody

spośród gmin członkowskich osiąga gmina Brzeżno - niespełna 15 mln zł rocznie. Różnice w dochodach poszczególnych gmin członkowskich pośrednio wpływają też na znaczne zróżnicowanie środków w budżetach gmin na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych. Największe środki w budżecie gminy na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych [zł] wskazano w Gminie Miejskiej Świdwin – blisko 4 mln zł, najniższe w gminie Rąbino – około 134 tys. zł. Zbliżoną sytuację obrazuje analiza wydatków ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca gmin z obszaru LSR, średnio ponad 5 tys. zł. Wyjątek stanowi Gmina Miejska Świdwin, gdzie wydatki ogółem na jednego mieszkańca wynoszą niespełna 5 tys. zł. Analiza pokazuje, że pomimo zróżnicowania dochodów podatkowych gminy członkowskie wydatkują zbliżone środki na mieszkańców pomimo różnego poziomu dochodów.

Tabela IV.23 Dochód podatkowy na obszarze LSR oraz poziom wydatków w gminach, wg. stanu na 31.12.2020 r.

Lp.	Gmina	Dochody ogółem [zł]	Wydatki ogółem [zł]	Środki w budżecie gmin na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych [zł]	Wskaźniki dochodów podatkowych gmin G	Wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł]
1	Świdwin	78 972 938,05	74 808 721,50	3 844 454,08	1 665,59	4 972,66
2	Brzeżno	14 689 935,29	13 724 199,80	1 038 961,37	1 332,94	5 192,66
3	Połczyn-Zdrój	81 721 647,14	79 690 080,82	1 116 212,77	1 418,48	5 621,08
4	Rąbino	19 243 096,71	17 197 544,90	133 725,80	1 889,72	5 044,75
5	Sławoborze	23 044 195,29	22 686 133,48	159 917,13	2 350,74	5 750,60
6	Świdwin	29 419 622,74	30 593 775,16	1 609 523,82	1 735,46	5 566,55
9	Razem Powiat Świdwiński / średnia	247 091 435,22	238 700 455,66	7 902 794,97	10.392,93/6= 1.732,16	5 338,38

Źródło : Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analiza potrzeb i potencjału obszaru LSR

Analiza potrzeb i potencjału obszaru wdrażania LSR dla Lokalnej Grupy Działania – „Powiatu Świdwińskiego” tj. obszar powiatu świdwińskiego, została opracowana przez Grupę Roboczą ds. Budowy Strategii na podstawie danych z przeprowadzonych konsultacji społecznych, spotkań, ankiet skierowanych do mieszkańców obszaru skierowane drogą elektroniczną i podczas konsultacji przeprowadzona podczas konsultacji społecznych i fiszek projektowych.

Analiza potrzeb obszaru pozwala wykorzystać zgromadzone informacje do opracowania strategii działania opartej na silnych stronach i szansach, przy jednoczesnym eliminowaniu bądź ograniczaniu słabych stron i zagrożeń.

Tabela IV. 24 Analiza potrzeb i potencjału obszaru wdrażania LSR

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Czynniki wewnętrzne	
<ul style="list-style-type: none"> • Położenie miejscowości blisko morza lub/i terenów leśnych, jezior, zalewów. • Bliskość trasy S6 • Ciekawe i bogate środowisko naturalne sprzyjające uprawianiu turystyki • Obecność zasobów historycznych (np. na obszarze wsi Modrzewiec znajdują się 3 zabytkowe obiekty wpisane do rejestru zabytków Dziedzictwa Narodowego: Dwór z początku XX wieku, Zespół Dworski z początku XIX wieku, Park z pierwszego ćwierćwiecza XIX wieku, liczne zabytkowe kościoły, Zabytkowe Centrum Miasta Połczyn Zdrój), • Duża różnorodność oferty produktów lokalnych oraz ekologicznych np. piwo Połczyn, Perła Połczyńska – woda mineralna, borowina, marynowane grzybki z szyszka, szynka świdwińska . • Dobry dostęp do zdrowej żywności. • Możliwość prowadzenia cichego i spokojnego życia. • Niskie zanieczyszczenie środowiska w Parku Krajobrazowym. • 60% gminy Połczyn Zdrój jest objęte ochroną uzdrowiskową. • 37% obszaru gminy Połczyn Zdrój to lasy. • położenie na terenie części Drawskiego Parku Krajobrazowego • dobre warunki do uprawiania turystyki pieszej, rowerowej, konnej. • 80 % terenów wiejskich posiada dostęp do Internetu. • Atrakcyjne miejsca do budowy stałej oferty turystyczno-kulturalnej np. Centrum Nauki Cordis w Świdwinie, Zamek, Centrum Kultury w Brzeźnie, Folwark Biernów Park Połczyn Zdrój itp. • Ciekawe inicjatywy i wydarzenia lokalne np. Parkrun w Świdwinie, Połczyn Fest – 3-dniowy festiwal piwny, Bitwa o Krowę, Summer Contrast Festival, Velo Baltic Gravel Połczyn-Zdrój itp. • Aktywne środowiska organizacji pozarządowych tj. stowarzyszeń, klubów sportowych, spółdzielni socjalnych, kół wędkarskich i kół gospodyń wiejskich skupiające aktywnych mieszkańców. • Prowadzona edukacja ekologiczna dla dzieci i dorosłych w Ośrodku Edukacji Ekologicznej w Lipiu. • Funkcjonujące gospodarstwa agroturystyczne przyciągają turystów z zewnątrz. • Rozwijająca się działalność lokalnych producentów spożywczych i rękodzielników (miody, sery, oleje, itp.). 	<ul style="list-style-type: none"> • Mała liczba miejsc pracy • wysokie bezrobocie, szczególnie na obszarach popegeerowskich. • Niewystarczająca liczba punktów gastronomicznych. • Niewystarczająca liczba chodników. • Niewystarczające oświetlenie. • Brak kompleksowej oferty turystycznej i zintegrowanego systemu informacyjnego oraz sposobu promocji produktów lokalnych, marki regionu i wydarzeń kulturalnych • Słaba lub brak oferty spędzania czasu wolnego (w szczególności dla młodzieży szkolnej i młodych dorosłych). • Za mało miejsc noclegowych. • nierozwinięta infrastruktura rekreacyjno-turystyczno-sportowa, szczególnie na obszarach po byłych PGR. • brak systemu wsparcia merytorycznego działalności i rozwoju organizacji pozarządowych, niewystarczający poziom wiedzy liderów. • Niskiej jakości zaplecze techniczne w niektórych jednostkach kultury np. w Gminnym Ośrodku Kultury w Sławoborzu i Rąbinie, w świetlicach wiejskich które wymaga dodatkowych kosztów (np. nagłośnienie, oświetlenie, wyposażenie w sprzęt). • Niedostosowanie szkolnictwa zawodowego do zapotrzebowania rynku pracy • Brak środków na opiekę nad seniorami, osobami niepełnosprawnymi. • Niewystarczająca infrastruktura turystyczna i usługi okołoturystyczne. • Niewystarczające usieciowanie tras rowerowych, łączących różne miejscowości. • Niedostateczna wiedza mieszkańców w zakresie ochrony klimatu i środowiska, w szczególności na obszarach byłych PGR • Mała ilość wydarzeń rekreacyjno-sportowo-kulturalnych, w szczególności na obszarach byłych PGR • Niedostateczna liczba małej infrastruktury, miejsc spotkań. • Mały dostęp do kultury, zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży na wsiach – problem z dojazdem do miejscowości gminnych. • zła jakość istniejącej infrastruktury rekreacyjnej • Słaba współpraca między mieszkańcami, jednostkami gminnymi, organizacjami pozarządowymi, biznesem. • Niewielka liczba sklepów z produktami lokalnymi.

	<ul style="list-style-type: none"> • Zły stan obiektów zabytkowych • Niedostosowana oferta dla osób niepełnosprawnych
SZANSE	ZAGROŻENIA
Czynniki zewnętrzne	
<ul style="list-style-type: none"> • Rosnąca potrzeba tożsamości lokalnej wśród społeczności. • Budowa marki lokalnej – tożsamości miejsca, (Szwajcaria Połczyńska) • Rosnące zainteresowanie i zapotrzebowanie na produkty lokalne. • Wzrastające znaczenie koncepcji sieciowania produktów turystycznych. • Rosnące zapotrzebowanie na turystykę wiejską, wypoczynek w gospodarstwach agroturystycznych, spędzanie czasu blisko natury. • Rozwój kultury uprawiania sportu • Wzrost świadomości dotyczącej jakości żywności. • Rozwój pracy zdalnej. • Rozwój szkolnictwa zawodowego, w tym szkolnictwa związanego z zawodami medycznymi. • Wzrost zainteresowania usługami mobilnymi. • Rosnąca świadomość ekologiczna. • Rozwój i animacja współpracy międzysektorowej: JST, NGO, biznes mieszkańcy. • Migracje kapitału ludzkiego w celu poszukiwania lepszych warunków środowiskowych, dobrej bazy • Rozwój turystyki, turystyki i agroturystyki. • Rozwój szlaków turystycznych: pieszych, rowerowych, konnych itp. • Rozwój bazy noclegowej wraz wyżywieniem nastawionym na zdrowe, lokalne produkty. • Rozwój zasobów endogenicznych – rozwój turystyki uzdrowiskowej. • Rozwój branży IT. • Realizacja lokalnego/gminnego programu rewitalizacji. • Realizacja Strategii Terytorialnej • Rozwój narzędzi pobudzenia społecznego – np. małe granty dla mieszkańców, organizacji społecznych na oddolne inicjatywy. • Stworzenie marki lokalnej w oparciu np. zasoby lokalne lub rozwój rękodzielnictwa i rzemiosła. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zmiany demograficzne, starzejące się społeczeństwo. • Wzrost inflacji. • Migracja zewnętrzna (do szkół, za pracę). • Brak wystarczającej liczby opiekunów osób starszych. • Rosnące koszty mediów. • Brak systemu wsparcia osób zależnych. • Brak środków nad opiekę medyczną • Społeczne przyzwolenie na spalanie odpadów, wywołane aktualnym kryzysem energetycznym. • Zmiana przepisów dotyczących odnawialnych źródeł energii. • Ochrona uzdrowiskowa nie pozwala na budowę zakładów produkcyjnych, hamulec do rozwoju nowych firm i ich ewentualnej ich rozbudowy. • Ograniczone środki na realizację działań społecznych • Ograniczone środki finansowe na poprawę stanu infrastruktury.

Źródło: opracowanie własne

Mocne strony

Na podstawie analizy mocnych stron zauważamy, że obszar powiatu świdwińskiego to region wyjątkowy pod względem historycznym, kulturowym oraz przede wszystkim przyrodniczym. Różnorodność terenu, potencjał historyczny, park krajobrazowy, obszary Natura 2000 oraz duża inwencja i aktywność mieszkańców stwarzają wiele możliwości do uprawiania sportów, rekreacji czy spędzania wolnego czasu na warsztatach rozwijających różne umiejętności a także do rozwoju przedsiębiorczości.

Słabe strony

Słabe strony przeprowadzonej analizy pozwalają zwrócić uwagę na przeszkody, które mogą wpłynąć na realizację celów LSR. **Najbardziej znaczące dla powiatu świdwińskiego jest niedostateczne wykorzystanie lokalnych zasobów oraz słabo rozwinięta infrastruktura techniczna i społeczna.** Kolejną słabą stroną jest wysoki stopień bezrobocia – jest ono wyższe od stopy bezrobocia dla województwa zachodniopomorskiego oraz znacznie wyższej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski i zauważalny jest jego wzrost od 2020 r. Ważnym aspektem jest również wyludnienie miast i wsi głównie ze względu na brak pracy, z którym wiąże się niewykorzystanie potencjału młodych ludzi. Coraz to większym i narastającym problemem staje się również niekorzystna struktura demograficzna (starzenie się społeczeństwa). Innym czynnikiem osłabiającym rozwój regionu jest również mało efektywna promocja oraz niewystarczające umiejętności pozyskiwania funduszy przez mieszkańców, a także niewydolna komunikacja pomiędzy instytucjami zajmującymi się podobnymi dziedzinami, jak również brak współpracy na styku: biznes-samorząd-organizacje pozarządowe- mieszkańcy. Słabą stroną jest również zbyt niska świadomość mieszkańców w zakresie ochrony klimatu i środowiska. Jakość infrastruktury sportowo - rekreacyjnej i sportowej, w tym dostępu do usług publicznych negatywnie wpływa na ocenę potencjału obszaru. Brakuje miejsc spotkań i aktywnego spędzania czasu, jak również dostępu młodych ludzi do kultury. Wskazuje się wykluczenie społeczne mieszkańców obszaru po byłych PGR.

Szanse

Niewątpliwie największą **szansą na rozwój terenu LGD jest pobudzenie aktywności lokalnej społeczności.** Kolejnym atutem jest położenie w regionie Drawskiego Parku Krajobrazowego. Wiąże się to ze wzrostem zainteresowania obszarami wiejskimi jako miejscem **zamieszkania i spędzania wolnego czasu.** To z kolei sprzyja tworzeniu nowych miejsc pracy w **branży turystyki, okolicyturystycznych** i ekoturystyki, edukacji regionalnej, a także przyczynia się do wzrostu świadomości mieszkańców i turystów o walorach regionu LGD. Stwarza także możliwości do rozwoju usług, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki. Kolejna szansa to wydajniejsze wykorzystanie środków unijnych, w tym ukierunkowanych na działania z zakresu ochrony klimatu i środowiska. Istotną kwestią szans jest wykorzystanie popytu na produkty lokalne, jako promocję regionu i jego specyfiki. Dużą rolę w rozwoju regionu mogą także odegrać operacje innowacyjne (rozwój branży IT, pracy zdalnej), czyli niepraktykowane dotąd działania na obszarze LGD.

Zagrożenia

Analizując zagrożenia zawarte w SWOT jednym z kluczowych problemów może być wzrost inflacji, która może być hamulcem wszelkich działań związanych z rozwojem przedsiębiorczości i turystyki. Bardzo dużą przeszkodą w realizacji LSR może być także emigracja zarobkowa, w szczególności młodzieży i ludzi wykształconych, a także starzenie się społeczeństwa w połączeniu z niewystarczającą liczbą osób do opieki nad osobami starszymi i zależnymi. Istotny jest również widoczny dzisiaj kryzys energetyczny, którego efektem jest przyzwolenie na spalanie odpadów - wpływają niewątpliwie na degradację środowiskową – istotny atut obszaru. Ochrona uzdrowiskowa nie pozwala na budowę zakładów produkcyjnych, stanowiąc hamulec do rozwoju nowych firm i ich ewentualnej ich rozbudowy.

Reasumując, potencjałem obszaru jest brak przemysłu ciężkiego, walory środowiskowe, krajobrazowe i historyczne przekładające się na atrakcyjność turystyczną obszaru oraz kapitał społeczny, który jest gotowy do realizacji inicjatyw społecznych i gospodarczych. Głównym zagrożeniem natomiast jest dalszy odpływ ludności w celach zarobkowych powodujący stałe zmniejszanie się liczny ludności obszaru (depopulacja), niski poziom wykształcenia i niedostosowane kierunki kształcenia, a także spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i nasilenie się procesu starzenia się społeczności lokalnych. Przeprowadzona wielowątkowa analiza obszaru wskazała kilka kluczowych potrzeb rozwojowych obszaru LSR tj. lokalna gospodarka, infrastruktura i dziedzictwo kulturowe, edukacja, środowisko, rozwój społeczny, innowacyjność, które zostały odzwierciedlone w zaplanowanych przedsięwzięciach opisanych w rozdziale VI.

W wyniku analizy danych pozyskanych w trakcie spotkań konsultacyjnych określono grupy docelowe istotne ze względu na LSR: ludzie młodzi, seniorzy, osoby poszukujące zatrudnienia np. mieszkańcy osiedli po- PGR, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie oraz rolnicy z małych gospodarstw. W ramach LSR przewidziano wsparcie dla grupy docelowej, które mają przyczynić się do zniwelizowania zdiagnozowanych problemów. W tym celu zaplanowano realizację przedsięwzięcia 1.3 oraz przewidziano dodatkowe punkty podczas oceny operacji. Wielokrotnie jako szansę na rozwój społeczno-gospodarczy wskazywano realizację innowacyjnego podjęcia, które będzie dodatkowo punktowane podczas oceny z lokalnymi kryteriami wyboru (rozdział VII). W ramach LSR planowane są do realizacji projekty realizowane w partnerstwie z innymi podmiotami terytorialnymi. Ma to na celu zachęcanie podmiotów z obszaru planowanego do objęcia LSR do zwiększenia współpracy, co będzie stanowiło odpowiedź na wskazywany w analizie problem ze współpracą pomiędzy sektorową. Partnerstwo na obszarze LSR opisuje rozdział III.

Rozdział V Spójność, komplementarność i synergia

Lokalna Strategia Rozwoju to **spójny zestaw operacji** mających na celu zaspokojenie lokalnych potrzeb, który przyczynia się do osiągnięcia celów UE odnośnie inteligentnego, zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju.

Na obszarze działania LGD – „Powiatu Świdwińskiego” realizowane będą **działania finansowane z dwóch funduszy**. RLKS w ramach Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego na lata 2021-2027 - EFS+ służyć będzie realizacji celu szczegółowego (h) w zakresie aktywnej integracji społecznej, zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i kulturalnej. Natomiast podejście LEADER będące instrumentem RLKS w ramach EFRROW będzie realizować cele szczegółowe w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, w tym przede wszystkim promowanie zatrudnienia, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich.

Niezależnie od możliwości wsparcia w ramach RLKS ze środków dostępnych w LSR, beneficjenci działań LSR będą mogli aplikować również o inne środki wsparcia zewnętrznego. W LSR wprowadzono zatem mechanizmy zapewniające spójność i komplementarność wsparcia.

Komplementarność, spójność i synergia LSR będzie realizowana w **dwóch etapach**, na etapie **programowania oraz wdrażania** Lokalnej Strategii Rozwoju. Na etapie programowania komplementarność, spójność i synergia zostały zapewnione przy tworzeniu LSR i określeniu jej zakresu tematycznego. Przeprowadzone konsultacje i współdziałanie szerokiego grona partnerów w procesie powstawania LSR pozwolił na zintegrowanie lokalnych środowisk, które dostrzegają w realizacji strategii szanse na rozwiązanie kluczowych dla siebie i całego regionu problemów. Dotyczy to zarówno sektora publicznego, społecznego jak i przedsiębiorców reprezentujących różne kierunki rozwoju.

W toku konsultacji społecznych **wskazano wraz z mieszkańcami najpilniejsze potrzeby i wybrano obszary**, na których koncentrować ma się Lokalna Strategia Rozwoju. Pod uwagę wzięto też możliwości finansowania inicjatyw w ramach innych programów (regionalnego, krajowych itp.) w taki sposób, aby nie powielać dostępnego wsparcia, a raczej uzupełniać istniejące możliwości o elementy istotne z punktu widzenia LSR.

Skuteczne zarządzanie rozwojem lokalnym wymaga koordynacji podejmowanych działań na szczeblu lokalnym z warunkami stworzonymi przez **dokumenty strategiczne** wyznaczające kierunki rozwoju regionów, a nawet kraju. W przypadku Lokalnej Strategii Rozwoju LGD – „Powiatu Świdwińskiego” w poszczególnych celach zintegrowano działania podejmowane przez Jednostki Samorządu Terytorialnego, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe i mieszkańców. LSR jest spójna z poszczególnymi dokumentami strategicznymi dla obszaru działania LGD na poziomie gmin członkowskich, powiatu, województwa zachodniopomorskiego i kraju.

Głównymi dokumentami programowymi wdrażającymi fundusze unijne, z którymi Lokalna Strategia Rozwoju LGD – „Powiatu Świdwińskiego” jest zgodna są:

- **Plan Strategiczny Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023 – 2027** w zakresie COOP(77) – Współpraca, obszar interwencji: I 13.1. - LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS). Realizowany wskaźnik produktu: O.31. Liczba wspartych lokalnych strategii rozwoju (LEADER) lub działań przygotowawczych
- **Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021 – 2027** cel szczegółowy: ESO4.8. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji (EFS+).

Poszczególne cele LSR wykazują spójność z następującymi dokumentami lokalnymi i regionalnymi:

CEL 1. Rozwój społeczno-gospodarczy obszaru objętego LSR, w tym poprzez innowacyjne podejście poprawiające jakość życia mieszkańców, szczególnie ludzi młodych do 25 r.ż.

➤ **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030:**

Cel: 1.1.2. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją

Cel: 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego

Cel: 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym

Cel: 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych

➤ **Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030:**

Cel szczegółowy II Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska, Kierunek interwencji: II.2 Dostępność wysokiej jakości usług publicznych:

II.3 Rozwój infrastruktury społecznej i rewitalizacja wsi i małych miast.

Cel szczegółowy III Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa, Kierunek interwencji:

III.1 Odpowiedz na zmiany demograficzne i ich następstwa.

III.2 Rozwój przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy.

III.2 Wzrost umiejętności i kompetencji mieszkańców wsi.

III.5 Rozwój ekonomii i solidarności społecznej na obszarach wiejskich.

➤ **Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030:**

Cel 1.2 Włączenie społeczne i zapewnienie szans rozwojowych wszystkim mieszkańcom regionu.

Cel 1.2 Rozwój wspólnotowości i tworzenie kapitału społecznego.

Cel 2.2 Wzmocnienie gospodarki wykorzystującej naturalne potencjały regionu.

➤ **Strategia terytorialna Partnerstwa Strefy Centralnej z 2021 roku:**

Cel 1 : Poprawa warunków do rozwoju przedsiębiorczości.

Cel 3 Zrównoważona turystyka oparta na endogenicznych zasobach przyrodniczych i krajobrazowych.

Cel 4 : Rewitalizacja zdegradowanych społecznie i ekonomicznie obszarów wiejskich.

➤ **Strategia rozwoju Powiatu Świdwińskiego na lata 2014-2022 z perspektywą na lata 2023-2027:**

Cel 3: Poprawa konkurencyjności Powiatu Świdwińskiego wraz z kompleksowym wykorzystaniem potencjału środowiska.

Cel 5: Podniesienie Atrakcyjności Turystycznej Powiatu.

Cel 6 Stwarzanie warunków do rozwoju społeczeństwa lokalnego.

Cel 7 Zapewnienie bezpieczeństwa społecznego i socjalnego dla osób niezaradnych życiowo, niepełnosprawnych oraz młodzieży usamodzielniającej się.

➤ **Strategia Rozwoju Gminy Brzeźno na lata 2014-2022 z perspektywą na lata 2023–2027:**

Cel 1: Zapewnienie nowych miejsc pracy poprzez wsparcie przedsiębiorczości i podniesienia konkurencyjności inwestycyjnej gminy, zapewnienie optymalnych warunków do rozwoju inwestycji z zakresu odnawialnych źródeł energii, optymalizację gospodarki rolnej.

Cel 3: Wspieranie rozwoju rekreacji i turystyki na bazie podstawowych zasobów, jakimi są walory naturalne gminy.

➤ **Strategia Rozwoju Gminy Połczyn - Zdrój na lata 2023–2027:**

Cel: Rozwój usług sfery społecznej Gminy Połczyn-Zdrój.

Cel: Wykreowanie korzystnych warunków do inwestowania i rozwoju przedsiębiorczości w tym wypracowanie działań wspierających turystyczną atrakcyjność Gminy Połczyn-Zdrój.

➤ **Strategia Rozwoju Gminy Rąbino na lata 2014-2022 z perspektywą na lata 2023-2027:**

Cel 1: Innowacyjna i efektywna wielosektorowa gospodarka oparta na nowoczesnym rolnictwie oraz gospodarce leśnej.

Cel 2: Otwarty, kreatywny i konkurencyjny kapitał ludzki.

Cel 3: Stworzenie atrakcyjnej oferty turystycznej, agroturystycznej i ekoturystycznej gminy w oparciu o zasoby przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz innowacyjne ich wykorzystanie.

➤ **Strategia Rozwoju Gminy Sławoborze na lata 2014-2022 z perspektywą na lata 2023-2027:**

Cel 1: Innowacyjna i efektywna wielosektorowa gospodarka oparta na nowoczesnym rolnictwie oraz gospodarce leśnej.

Cel 2: Budowa kapitału ludzkiego i aktywizacja zawodowa mieszkańców Gminy oraz aktywizacja terenów wiejskich.

Cel 3: Stworzenie atrakcyjnej oferty turystycznej, agroturystycznej i ekoturystycznej Gminy w oparciu o zasoby przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz innowacyjne ich wykorzystanie
Cel 5: Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu i świadczeniu wysokiej jakości usług dla mieszkańców.

➤ **Strategia Rozwoju Gminy Świdwin Na Lata 2014-2022 Z Perspektywą na lata 2023 – 2027:**

Cel 1: Innowacyjna i efektywna wielosektorowa gospodarka oparta na nowoczesnym rolnictwie, gospodarce leśnej, turystyce.

Cel 2: Efektywny system edukacji powiązany z aktywnością mieszkańców.

Cel 3: Stworzenie atrakcyjnej oferty turystycznej, agroturystycznej i ekoturystycznej gminy w oparciu o zasoby przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz innowacyjne ich wykorzystanie.

Cel 5: Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu i świadczeniu wysokiej jakości usług dla mieszkańców.

CEL 2. Rozwój obszaru działania LGD oparty o lokalne zasoby i społeczność lokalną koresponduje z następującymi dokumentami:

➤ **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030:**

Cel 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów.

➤ **Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030:**

Cel szczegółowy II Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska, Kierunek interwencji: II.3. Rozwój infrastruktury społecznej i rewitalizacja wsi i małych miast.

➤ **Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030:**

Cel 3.2 Rozwój obszarów poza aglomeracyjnych.

➤ **Strategia terytorialna Partnerstwa Strefy Centralnej z 2021 roku:**

Cel 3: Zrównoważona turystyka oparta na endogenicznych zasobach przyrodniczych i krajobrazowych.

➤ **Strategia rozwoju Powiatu Świdwińskiego na lata 2014-2022 z perspektywą na lata 2023-2027:**

Cel 4: Zachowanie i ochrona walorów środowiska naturalnego powiatu świdwińskiego.

➤ **Strategia Rozwoju Gminy Brzeżno na lata 2014-2022 z perspektywą na lata 2023-2027:**

Cel 4: Podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej, poprawę dostępności komunikacyjnej, wykorzystanie źródeł odnawialnych oraz likwidacja zaniedbań w zakresie ochrony środowiska.

➤ **Strategia Rozwoju Gminy Połczyn - Zdrój na lata 2023-2027:**

Cel: Zachowanie i promocja walorów środowiska naturalnego.

Cel: Poprawa jakości infrastruktury technicznej i wzrost wykorzystania energii przyjaznej środowisku.

➤ **Strategia Rozwoju Gminy Rąbino na lata 2014-2022 z perspektywą na lata 2023-2027:**

Cel strategiczny 4: Zintegrowana i nowoczesna infrastruktura techniczna oraz komunikacyjna.

Cel 5: Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu i świadczeniu wysokiej jakości usług dla mieszkańców.

➤ **Strategia Rozwoju Gminy Sławoborze na lata 2014-2022 z perspektywą na lata 2023-2027**

Cel 5: Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu i świadczeniu wysokiej jakości usług dla mieszkańców.

➤ **Strategia Rozwoju Gminy Świdwin na lata 2014-2022 z perspektywą na lata 2023 – 2027**

Cel 3: Stworzenie atrakcyjnej oferty turystycznej, agroturystycznej i ekoturystycznej gminy w oparciu o zasoby przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz innowacyjne ich wykorzystanie

Cel strategiczny 5: Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu i świadczeniu wysokiej jakości usług dla mieszkańców

Analiza dokumentów strategicznych pozwoliła na lepsze dopasowanie przyjętych priorytetów rozwoju określonych w LSR do kierunków rozwoju przyjętych przez samorządy lokalne i regionalne. Dzięki poznaniu założeń niniejszych dokumentów, członkowie LGD posiadają lepszą orientację, jakie konkretne problemy są najbardziej istotne dla społeczności lokalnej i środowiska, w którym żyją, a także – jak je rozwiązać. Wiedza ta pomogła w wyborze kwestii kluczowych dla regionu – po to, aby przygotowana LSR miała charakter spójny i komplementarny w stosunku do działań już podjętych przez inne podmioty. Dzięki takiemu postępowaniu, LGD nie powtórzy działań podjętych już przez inne podmioty, a jednocześnie możliwe będzie uzyskanie synergicznych efektów działań komplementarnych w stosunku do projektów realizowanych przez inne podmioty.

Cele i przedsięwzięcia określone w LSR wynikają z diagnozy obszaru działania Lokalnej Grupy Działania – „Powiatu Świdwińskiego” i wniosków płynących z prac nad **przygotowaniem analizy potrzeb i potencjału obszaru**. Są one ze sobą **ściśle powiązane**, a rola LGD, jako lidera wdrażania LSR zapewnia realizację podejścia w sposób spójny, komplementarny i synergiczny. Stosowane różnych metod wdrażania LSR pozwala na zróżnicowane podejście w odniesieniu do tematyki ogłaszanych naborów wniosków. Poza formułą konkursową / operacją własną przewidujemy również realizację projektów grantowych, operacji własnych i projektów realizowanych

w partnerstwie. **Zastosowanie formuły grantowej** znacznie upraszcza wdrażanie pomysłów lokalnych organizacji, liderów i innych podmiotów zarówno na etapie przyznawania pomocy jak i rozliczania, ograniczając je do Biura, Rady i Zarządu LGD. **Realizacja projektów realizowanych w partnerstwie** pozwala na objęcie wsparciem szerszej grupy odbiorców, jak również zapewnia integrację różnych sektorów z terenu obszaru.

Spójność, komplementarność i synergii w ramach LSR dotyczy przede wszystkim działań prowadzonych w ramach określonych grup problemów/działań zwanych przedsięwzięciami. W ramach niniejszej strategii planuje się realizację przedsięwzięć, które w efekcie mają się przyczynić do realizacji celów i osiągnięcia określonej wizji obszaru. **Spójność, komplementarność i synergia w ramach LSR** dotyczy również związków między różnymi **partnerami społecznymi, gospodarczymi i publicznymi** zaangażowanymi w rozwój lokalny obszaru.

We wszystkich przedsięwzięciach zakłada się **udział przedstawicieli różnych sektorów** w podejmowaniu działań, inwestycji ukierunkowanych na osiągnięcie wspólnych celów rozwoju obszaru. Działania wdrażane w ramach LSR będą monitorowane przez LGD zarówno na etapie podejmowania decyzji o wyborze operacji zgodnych z LSR, jak i prowadzenia ewaluacji pod kątem osiąganych wskaźników produktów, rezultatów i oddziaływania na rozwój obszaru. Przedsięwzięcie przedstawione w LSR wzajemnie się uzupełniają. Wzajemne oddziaływanie na siebie sektorów publicznego, społecznego (NGO) i gospodarczego (biznes) odbywa się między innymi w następujących relacjach:

- Przedsięwzięcie 1.1 Wsparcie aktywności zawodowej, edukacyjnej zdrowotnej i społecznej mieszkańców obszaru objętego LSR powoduje integrację sektora mieszkańców z gospodarczym poprzez wspieranie aktywizacji zawodowej mieszkańców obszaru, którzy stanowią zasób pracy dla sektora gospodarczego - przedsiębiorstw z terenu powiatu świdwińskiego.
- Realizacja przedsięwzięcia 1.2 Rozwój gospodarczy i wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich (na przykładzie rozwoju gospodarstw agroturystycznych) zintegruje sektor społeczny (organizacje wspierające osoby starsze) i gospodarczy (podmioty tworzące gospodarstwa opiekuńcze) na rzecz wspólnej realizacji opieki nad osobami starszymi, jak również sektor publiczny (deinstytucjonalizacji usług opieki społecznych). Zintegrowane zostaną tu branże, jak na przykład: opieka na osobami starszymi, fizjoterapia, edukacja i podnoszenie kwalifikacji.
- Przedsięwzięcie 1.2 Rozwój gospodarczy i wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich w zakresie działalności z branży turystycznej i okołoturystycznych przyczyni się do rozwoju regionu, a tym samym powiązanie jest z przedsięwzięciem 2.1 Rozwój małej infrastruktury publicznej i poprawa dostępu do usług lokalnych w sposób chroniący środowisko/nieprowadzący do jego degradacji oraz 2.2 Działania mające na celu zachowanie dziedzictwa polskiej wsi integrują sektor gospodarczy, społeczny i publiczny.
- Potencjał gospodarczy oparty na zasobach naturalnych, kulturowych i historycznych może zostać wsparty przez NGO poprzez realizację przedsięwzięcia 1.3 Lokalna Społeczność źródłem rozwoju obszaru LSR. Działania animujące i integrujące mogą być wsparciem promocji naturalnych, kulturowych i historycznych zasobów regionu i stanowić bodziec do rozwinięcia w oparciu o nie działalności gospodarczej.
- W realizacji Przedsięwzięcia 2.1 Rozwój małej infrastruktury publicznej i poprawa dostępu do usług lokalnych w sposób chroniący środowisko/nieprowadzący do jego degradacji przewidziana jest integracja sektora publicznego (JST i domy kultury) i społecznego lub gospodarczego poprzez realizację projektów w partnerstwie (np. zrealizowana inwestycja polegająca na poprawie dostępu do usług społecznych może zostać uzupełniona przez projekt miękki realizowany przez NGO (np. zajęcia warsztatowe, animacyjne itp).
- Inwestycje w ramach przedsięwzięć 2.1 oraz 2.2 (np. w infrastrukturę rekreacyjną, zabytki itp.) przyczynić się mogą do podniesienia zainteresowania regionem a w konsekwencji biznes będzie miał szansę do komercyjnej obsługi powstałego ruchu turystycznego (np. gastronomia, miejsca noclegowe).

Powyższe przykłady wskazują że LSR zakłada **wzajemne uzupełnianie się** poszczególnych Przedsięwzięć a także synergii i komplementarność z dokumentami strategicznymi w zakresie zdiagnozowanych potrzeb i określonych celów, a co za tym idzie wskaźników. Współdziałanie wynikające z dokumentów planistycznych w zakresie spójnych problemów, grup docelowych, celów i planowanych projektów powoduje, że będą to działania skuteczniejsze niż pojedyncze projekty. Tutaj ogromną rolę odgrywa partnerstwo zarówno wewnątrz LGD jak i poza, w ramach różnych sektorów i grup interesów. Wymaga to integracji w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć, co będzie realizowane poprzez spójność terytorialną strategii, kierunków wskazanych w strategiach a dalej wdrażanie LSR oraz realizację Planu Komunikacji.

Chcąc jak najefektywniej wdrożyć Lokalną Strategię Rozwoju **LGD będzie szukało możliwości dywersyfikacji źródeł finansowania** wszystkich wykazanych celów i przedsięwzięć LSR poprzez **aplikowanie o środki z innych źródeł unijnych** (m.in. ze środków przeznaczonych na inne działania określone w FEPZ 2021-2027) i krajowych (m.in. konkursy na szczeblu gmin, powiatu, województwa i ministerstw właściwych) w celu realizacji przedsięwzięć określonych w LSR oraz celów statutowych. Działania na rzecz seniorów wspierane będą w ramach Wieloletniego Programu Wspierania Osób Starszych Aktywni+ na lata 2021 - 2025. Dzięki dywersyfikacji źródeł finansowania działalności podmioty inne niż LGD mogą finansować swoje kierunki działań z budżetu LSR, a LGD może szukać innych źródeł finansowania zaplanowanych przedsięwzięć. Poza aspektem finansowym należy zwrócić szczególną uwagę na fakt, że tego typu współpraca pomiędzy podmiotami na obszarze LSR przyczynia się do **rozwoju partnerstwa** tj. aspektu mającego kluczowe znaczenie w szerokim i innowacyjnym wdrażaniu LSR oraz pozostałych dokumentów planistycznych wskazanych powyżej.

Wartość dodana podejścia LEADER wiąże się ze wzmocnieniem lokalnego zaangażowania poprzez udział w budowie lokalnej strategii i jej realizacji. Podejście LEADER gwarantuje oddolne zgłaszanie inicjatyw do realizacji na obszarze LSR, a także wsparcie różnych grup beneficjentów - zarówno sektora społecznego, gospodarczego i publicznego - nie ma możliwości wspierania w znacznym stopniu sektora publicznego. Operacje realizowane w ramach LSR są dedykowane do każdego z w/w sektorów, **bez dominacji sektora publicznego**. Takie oddolne podejście umożliwia społeczności lokalnej oraz miejscowym podmiotom określania ścieżki rozwoju obszaru, która jest zgodna z ich potrzebami, oczekiwaniami i planami. Osiąganie tego celu poprzez możliwość wspólnego podejmowania decyzji pozwala na przejęcie kontroli nad przyszłością własnego obszaru. Zaangażowanie lokalnej społeczności w partnerstwo w realizacji przedsięwzięć w ramach LSR oznacza, że ludzie, którzy wcześniej byli biernymi "beneficjentami" polityki, stają się aktywnymi partnerami i napędzają rozwój swoich obszarów. Budowanie sieci bazującej na zawieranych partnerstwach łączy osoby zaangażowane w rozpowszechnianie i udostępnianie wiedzy, własnych doświadczeń, innowacji, pomysłów oraz informacji, rozwijania wzajemnego wsparcia, przeciwdziałanie izolacji i rozwijanie potencjału obszaru. W drugą stronę natomiast sieci odgrywa ważną rolę w stymulowaniu i wspieraniu współpracy, będącej istotną zasadą podejścia LEADER. Oddolne i partycypacyjne podejście do rozwoju, otwartość na większe uczestnictwo w prowadzonych działaniach przez poszerzanie grona członków LGD lub przez znajdowanie nowych sposobów działania (korzystanie z innym form finansowania działalności lokalnych społeczności ze źródeł zewnętrznych) umożliwia ludziom angażowanie się na wielu płaszczyznach życia społecznego. Kluczowym elementem jest w tym kontekście skuteczne podejście do komunikacji, np. w formie nowych sposobów prezentowania informacji o działalności LGD, oferowanym zakresie wsparcia, przyjmowania wniosków i propozycji zmian w LSR itp. Działania zawarte w Planie działania oraz Planie komunikacyjnym przyczynią się do wzrostu potencjału lokalnej społeczności.

LSR będzie wdrażana zgodnie z zaplanowanym planem działania, a wzmocnienie planowanych efektów będzie się odbywało poprzez ciągły monitoring, który został szczegółowo opisany w rozdziale X, co pozwoli na regularną kontrolę postępów i dostosowanie działań do napotkanych problemów.

Rozdział VI Cele i wskaźniki

Lokalna Strategia Rozwoju Lokalnej Grupy Działania – „Powiatu Świdwińskiego” opiera swoje kierunki działania na zdiagnozowanych przyczynach negatywnych zjawisk na obszarze, problemach oraz potrzebach i zasobach zdefiniowanych w wyniku przeprowadzonych badań nad obszarem objętym LSR oraz na swoim doświadczeniu jak i bazując na możliwym do wykorzystania potencjale, który posiada. Na podstawie wszystkich zebranych informacji w wyniku konsultacji społecznych, ankiet, spotkań ze społecznością lokalną (w tym seniorzy powyżej 60 r.ż. i osoby młode do 25 r.ż.), fiszek projektowych. powołana Grupa Robocza ds. budowy LSR, dokonała określenia najważniejszych problemów, na które stowarzyszenie może mieć realny wpływ. Określone zostały dwa cele kierunkowe, których realizacja przewidziana jest na lata 2023-2027.

Zawarte w LSR cele są silnie związane z funkcjonowaniem LGD, z terenem, na którym będzie realizowana strategia, zasobami i potencjałem którymi dysponuje LGD. W odpowiedzi na zdiagnozowane problemy zaplanowano dwa kluczowe cele i przedsięwzięcia, które przyczynią się do rozwiązania zdiagnozowanych problemów w oparciu o potencjał obszaru, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela VI. 1 Powiązanie celów i przedsięwzięć ze zdiagnozowanymi problemami:

Problemy	Cel	Przedsięwzięcia
Zagrożenie wykluczeniem społecznym i ubóstwem ze względu na niskie kwalifikacje i brak miejsc pracy adekwatnych do wykształcenia	1. Rozwój społeczno-gospodarczy obszaru objętego LSR, w tym poprzez innowacyjne podejście poprawiające jakość życia mieszkańców, szczególnie ludzi młodych do 25 r.ż.	1.1 Wsparcie aktywności zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i społecznej mieszkańców obszaru objętego LSR
		1.2 Rozwój gospodarczy i wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich
Niekorzystne zmiany demograficzne, skutkiem jest wyludnienie, drenaż kapitału ludzkiego szczególnie wśród młodych i starzenie się społeczeństwa	1. Rozwój społeczno-gospodarczy obszaru objętego LSR, w tym poprzez innowacyjne podejście poprawiające jakość życia mieszkańców, szczególnie ludzi młodych do 25 r.ż.	1.1 Wsparcie aktywności zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i społecznej mieszkańców obszaru objętego LSR
		1.3 Lokalna społeczność źródłem rozwoju obszaru LGD
Niedostateczne wykorzystanie lokalnych zasobów oraz słabo rozwinięta infrastruktura publiczna i społeczna.	2. Rozwój obszaru działania LGD oparty o lokalne zasoby i społeczność lokalną	2.1 Rozwój małej infrastruktury publicznej i poprawa dostępu do usług lokalnych w sposób chroniący środowisko/nieprowadzący do jego degradacji
		2.2. Działania mające na celu zachowanie dziedzictwa polskiej wsi
Niska aktywność społeczna mieszkańców i brak współpracy pomiędzy sektorem gospodarczym, społecznym i publicznym	2. Rozwój obszaru działania LGD oparty o lokalne zasoby i społeczność lokalną	2.1 Rozwój małej infrastruktury publicznej i poprawa dostępu do usług lokalnych w sposób chroniący środowisko/nieprowadzący do jego degradacji

Źródło: opracowanie własne

Przedsięwzięcia realizowane w ramach RLKS, sposób ich realizacji wraz grupami docelowymi i zaplanowanym budżetem przedstawia załącznik nr 1 do LSR *Cele i przedsięwzięcia* oraz zał. 4 *Plan wykorzystania budżetu LSR*. Harmonogram osiągania poszczególnych wskaźników zawarty jest w załączniku nr 2 *Plan Działania*.

CEL 1. Rozwój społeczno-gospodarczy obszaru objętego LSR, w tym poprzez innowacyjne podejście poprawiające jakość życia mieszkańców, szczególnie ludzi młodych do 25 r.ż. –będzie realizowany poprzez inicjatywy i działania w zakresie aktywności zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i społecznej oraz poprzez uruchomienie nowych lub rozwój istniejących działalności pozarolniczych, w tym rozwój małych gospodarstw rolnych, dzięki czemu nastąpi rozwój lokalnej gospodarki i tworzenie nowych miejsc pracy w oparciu o aktywizację społeczną mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia ludzi młodych do 25 r.ż. Źródłem finansowania będzie PS WPR, EFS+. Ponadto cel będzie realizowany z udziałem innych **funduszy zewnętrznych tj.** ramach Wieloletniego Programu Wspierania Osób Starszych Aktywni+ na lata 2021 - 2025.

CEL 2. Rozwój obszaru działania LGD oparty o lokalne zasoby i społeczność lokalną -będzie realizowany w oparciu o realizację operacji dotyczących poprawie dostępu do infrastruktury publicznej poprzez budowę nowych i rozwój istniejących infrastruktur publicznych poprawiających dostęp do usług publicznych oraz operacji mających na celu wspieranie lokalnego dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego obszaru objętego LSR realizowane w partnerstwie, z poszanowaniem środowiska naturalnego. **Źródłem finansowania będzie PS WPR, Ponadto cel będzie realizowany z udziałem innych dostępnych funduszy zewnętrznych również przez partnerów LGD.**

CEL 1. Rozwój społeczno-gospodarczy obszaru objętego LSR, w tym poprzez innowacyjne podejście poprawiające jakość życia mieszkańców, szczególnie ludzi młodych do 25 r.ż. zostanie osiągnięty w wyniku realizacji następujących przedsięwzięć:

Przedsięwzięcie 1.1. Wsparcie aktywności zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i społecznej mieszkańców obszaru objętego LSR- przedsięwzięcie ukierunkowane jest na działania skierowane do osób bezrobotnych i biernych zawodowo. W ramach tego przedsięwzięcia operacje innowacyjne będą dodatkowo punktowane podczas oceny. Przedsięwzięcie zostanie zrealizowane ze środków EFS+ w formie operacji grantowych **1 053 830,90 EUR**

Wskaźniki produktu: Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie: 116 osób

Wskaźniki produktu: Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie: 67 osób

Wskaźnik rezultatu: Liczba osób poszukujących pracy po opuszczeniu programu - 24 osoby

Wskaźnik rezultatu: Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu- 46 osób

Wskaźnik rezultatu: Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu-27 osób

Przedsięwzięcie 1.2. Rozwój gospodarczy i wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich - przedsięwzięcie będzie osiągnięte poprzez uruchamianie nowych lub rozwoju istniejących przedsiębiorstw, w wyniku których powstanie min. 8 nowych miejsc pracy. Zaplanowano również wsparcie dla gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia i rozwoju gospodarstw agroturystycznych lub zagród edukacyjnych lub gospodarstw opiekuńczych. W ramach tego przedsięwzięcia operacje innowacyjne będą dodatkowo punktowane podczas oceny. Przedsięwzięcie zostanie zrealizowane ze środków PS WPR w formie operacji klasycznych - **700 000,00 EUR**

Wskaźnik produktu: Liczba nowych lub rozwiniętych przedsiębiorstw: 12 sztuk (600 000,00 EUR)

Wskaźnik produktu: liczba operacji polegająca na pozarolniczym wsparciu małych gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia lub rozwoju gospodarstw agroturystycznych lub gospodarstw opiekuńczych lub zagród edukacyjnych- 4szt.(100 000,00 EUR)

Wskaźnik rezultatu: Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR: 8 szt.

Przedsięwzięcie 1.3 Lokalna społeczność źródłem rozwoju obszaru LGD, w ramach którego będą realizowane przedsięwzięcia na rzecz:

1. osób w niekorzystnej sytuacji: animujących, integrujących, dedykowanych osobom z niepełnosprawnościami i ich opiekunom, osobom poszukującym zatrudnienia np. mieszkańcom osiedli po -PGR: zaplanowane inicjatywy polegają na zaangażowaniu/włączeniu osób w niekorzystnej sytuacji do realizacji działań; Przedsięwzięcie zostanie zrealizowane w ramach PS WPR poprzez projekty grantowe - **37 500 EUR**;

Wskaźnik produktu: Liczba operacji dot. włączenia społecznego osób w niekorzystnej sytuacji- 1 szt.

2. ludzi młodych do 25 r.ż.: działania animujące, integrujące lokalne środowisko młodzieżowe itp.; zaplanowane działania uwzględniają analizę obecnej oferty, jaka jest dostępna dla ludzi młodych na obszarze LGD i są do niej komplementarne np. zajęcia sportowe, zajęcia taneczne i gimnastyczne, zajęcia artystyczne, spotkania harcerstwa, zajęcia pozalekcyjne przy szkołach, wizyty studyjne, animacja do przedsiębiorczości itp. Przedsięwzięcie zostanie zrealizowane w ramach PS WPR poprzez konkurs/operacje własne- **50 000 EUR**

Wskaźnik produktu: Liczba operacji skierowanych do ludzi młodych do 25 r.ż. 2 szt.

Wskaźnik produktu: Liczba operacji przyczyniające się do aktywizacji mieszkańców obszaru objętego LSR, w tym ludzi młodych do 25 r.ż.- 2 szt.

3. mieszkańców obszaru objętego LSR: działania animujące i zachęcające do działania na rzecz lokalnej społeczności, współpracy z LGD, skierowane do wszystkich grup społecznych, w ramach których wchodzi również seniorzy powyżej 60 r.ż., osoby znajdujące się w niekorzystnej sytuacji i ludzie młodzi. W związku z analizą potrzeb obszaru działania, które będą skierowane do ludzi młodych, będą dodatkowo premiowane w lokalnych kryteriach wyboru. Przedsięwzięcie zostanie zrealizowane w ramach PS WPR poprzez projekty grantowe- **37 500 EUR**

Wskaźnik produktu: Liczba operacji przyczyniające się do aktywizacji mieszkańców obszaru objętego LSR w tym ludzi młodych do 25 r.ż.- 1 szt.

4. Seniorów powyżej 60 r.ż., dla których działania zaplanowano do realizacji z innych źródeł zewnętrznych np. ramach programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025:

Wskaźnik rezultatu: Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego- 450os

CEL 2. Rozwój obszaru działania LGD oparty o lokalne zasoby i społeczność lokalną: zostanie osiągnięty w wyniku realizacji następujących przedsięwzięć:

Przedsięwzięcie 2.1. Rozwój małej infrastruktury publicznej i poprawa dostępu do usług lokalnych w sposób chroniący środowisko/nieprowadzący do jego degradacji cel zostanie zrealizowany poprzez realizację operacji poprawiających dostęp do usług publicznych, poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności oraz poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej poprzez budowę/rozwój/wyposażenie małej infrastruktury publicznej i poprawiających dostęp do usług publicznych m.in. budowa boisk, placów zabaw, motylarni, wyposażenie świetlic wiejskich itp. **Operacje realizowane w partnerstwie będą dodatkowe punktowane w lokalnych kryteriach wyboru, co stanowi odpowiedź na zdiagnozowany problem jakim jest brak współpracy pomiędzy sektorami.** Przewidziane przedsięwzięcia zostanie zrealizowane w ramach PS WPR w formie operacji klasycznej- **575 000,00 EUR**

Wskaźnik produktu: Liczba nowych/rozbudowanych/ doposażonych obiektów infrastruktury publicznej- 14 szt.

Przedsięwzięcie 2.2. Działania mające na celu zachowanie dziedzictwa polskiej wsi: przedsięwzięcie będzie realizowane poprzez realizację działań w zakresie ochrony dziedzictwa lokalnego lub przyrodniczego polskiej wsi poprzez realizację operacji inwestycyjnych poprzez np. remont zabytków, renowacja parków, ścieżek przyrodniczych itp. Przewidziane przedsięwzięcie zostanie zrealizowane w ramach PS WPR w formie operacji klasycznej- **100 000,00 EUR**

Wskaźnik produktu: Liczba operacji w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego- 4 szt.

Wskaźnik rezultatu: Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR- 15 000 osób.

Rozdział VII Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru

---

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WEWNĘTRZNEJ ORGANIZACJI PRACY LGD

Lokalna Grupa Działania – „Powiatu Świdwińskiego” realizuje zadania określone w rozporządzeniu 2021/1060 tj. w szczególności:

- a. opracowuje i wdraża LSR, w tym animuje społeczność lokalną,
- b. opracowuje kryteria wyboru i procedurę wyboru operacji (oraz grantobiorców),
- c. przygotowuje i prowadzi nabory wniosków,
- d. wybiera operacje do finansowania (spośród operacji zgodnych z LSR) oraz ustala maksymalną kwotę wsparcia, a następnie przedkłada wnioski o przyznanie pomocy do ostatecznej kwalifikowalności do podmiotu wdrażającego,
- e. monitoruje realizację LSR,
- f. prowadzi ewaluację LSR

ROZWIĄZANIA FORMALNO-INSTYTUCJONALNE

Lokalna Grupa Działania – „Powiatu Świdwińskiego” do wdrażania LSR powołuje biuro i zatrudnia pracowników zgodnie z Regulaminem Biura. Biuro ściśle współpracuje z Zarządem i Radą- organem decyzyjnym powołaną zgodnie z art. 4 ust. 3 pkt. 4) ustawy o RLKS do wyboru i oceny operacji zgodnych z LSR zgodnie z opracowanymi procedurami wyboru i oceny operacji. Sposób funkcjonowania Rady opisuje Regulamin Rady- organu decyzyjnego. Beneficjenci zamierzający złożyć wniosek o przyznanie pomocy, mogą przy jego przygotowaniu skorzystać z pomocy pracowników biura LGD. LGD podaje do publicznej wiadomości na swojej stronie internetowej ogłoszenie o naborze wniosków o wsparcie zgodnie z zaplanowanym Harmonogramem naborów wniosków. Złożone wnioski

są przekazywane do Rady celem dokonania wyboru operacji spełniających warunki udzielania wsparcia i dokonuje ustalenia kwoty wsparcia.

LGD przekazuje wnioskodawcy informację o wyniku oceny spełnienia warunków udzielenia wsparcia na wdrażanie LSR lub wyniku wyboru wniosków o wsparcie wraz z uzasadnieniem oceny i podaniem liczby punktów otrzymanych przez operację oraz wskazaniem ustalonej przez LGD kwoty wsparcia oraz zamieszcza na swojej stronie internetowej listę operacji spełniających warunki udzielenia wsparcia na wdrażanie LSR oraz listę operacji wybranych. LGD przekazuje zarządowi województwa dokumenty potwierdzające dokonanie wyboru operacji w terminie 60 dni od dnia następującego po ostatnim dniu terminu składania wniosków o wsparcie.

FORMY WSPARCIA OPERACJI W RAMACH LSR

W ramach wdrażania LSR beneficjenci mogą ubiegać się o wsparcie swoich pomysłów poprzez następujące typy projektów:

- Operacje klasyczne (realizowane przez podmioty inne niż LGD) – nabór wniosków w trybie konkursowym zamkniętym, operacje będą oceniane przez Radę LGD, a następnie przedkładane do ZW w celu ich weryfikacji (PS WPR).
- Projekty Grantowe – w otwartym naborze wniosków o powierzenie projektu grantowego, operacje będą oceniane przez Radę LGD, realizowane i rozliczane przez grantobiorcę, kontrolowane i rozliczane przez LGD (PS WPR, EFS+).
- Operacje Własne LGD – operacje niezbędne do osiągnięcia danego celu/przedsięwzięcia LSR dla osiągnięcia celów LSR, realizowane przez LGD, pod warunkiem, że operacje te nie spotkały się z zainteresowaniem innych wnioskodawców (PS WPR).

CEL I ZAŁOŻENIA TWORZENIA PROCEDUR

Celem tworzenia procedur jest opracowanie niedyskryminującej i przejrzystej procedury i kryteriów wyboru o udzielenie wsparcia w ramach realizacji LSR, które pozwalają uniknąć konfliktu interesów i zapewniają, aby żadna pojedyncza grupa interesu nie kontrolowała decyzji w sprawie wyboru operacji.

Zapewnione zostaną niedyskryminujące warunki do aplikowania przez wnioskodawców o środki na operacje wpisujące się w cele strategii, w tym określenie zasad oceny poszczególnych operacji w taki sposób, aby w jak największym stopniu odpowiadały na problemy obszaru.

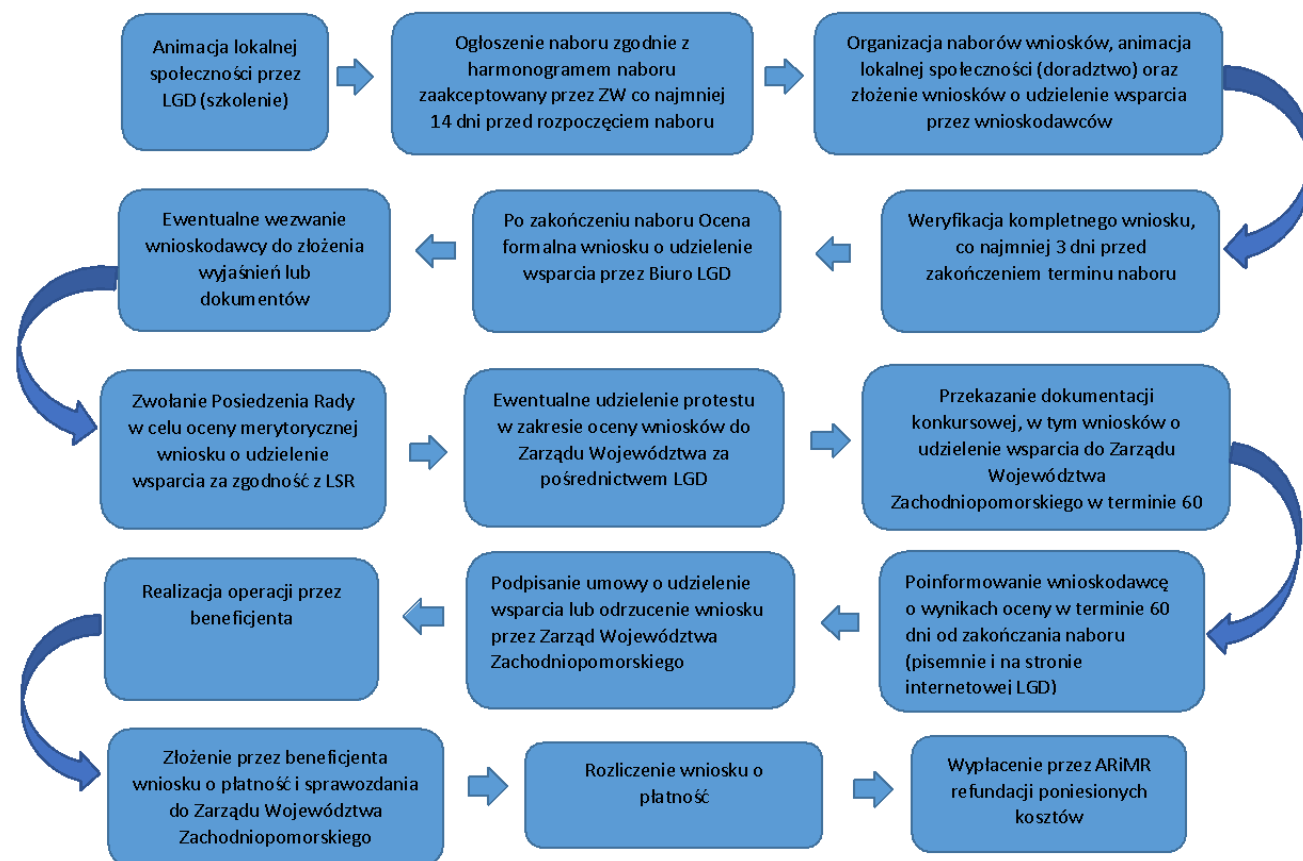
W ramach przyjętych procedur organem decyzyjnym oceniającym operacje jest Rada, składająca się z przedstawicieli wszystkich sektorów zaangażowanych w rozwój obszaru. Przyjęte przez LGD procedury pozwalają uniknąć ryzyka konfliktu interesów: zawierają wzory deklaracji bezstronności oraz przewidują prowadzenie rejestru interesów członków Rady. Ważnym składnikiem procedur są lokalne kryteria wyboru operacji, których realizacja przekłada się bezpośrednio na osiąganie celów i wskaźników określonych w LSR.

Karty oceny operacji posiadają dodatkowe opisy i definicje, określają zasady punktowania, w tym maksymalne i minimalne wartości, w przypadku kryteriów jakościowych konieczne jest do przeprowadzenia oceny uzasadnienie spełnienia kryterium przez wnioskodawcę we wniosku o przyznanie pomocy.

Przyjęte procedury zapewniają stosowanie tych samych kryteriów w całym procesie wyboru w ramach naboru. Rada może obniżyć poziom wsparcia po uzyskaniu zgody wnioskodawcy bez ingerencji w zestawienie rzeczowo-finansowe operacji.

Szczegółowe zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru i oceny operacji wg lokalnych kryteriów zawarte są w *Regulamin naborów wniosków o wsparcie* opracowany zgodnie z art. 19a ust 3 ustawy RLKS opracowany przy współpracy Grupy Roboczej ds. Budowy LSR szczegółowo opisanej w rozdziale III LSR.

Schemat 1: Proces wewnętrznej pracy LGD, w procesie przyznawania wsparcia na operacje realizowane przez podmioty inne niż LGD

2. FORMUŁOWANIE I ZMIANA KRYTERIÓW WYBORU

Sposób ustanawiania i zmiany lokalnych kryteriów wyboru zostały opracowane przez Grupę Roboczą ds. Budowy LSR- zapewniając partycypacyjny sposób kształtowania LSR na każdym kluczowym etapie jej tworzenia.

Kryteria wyboru operacji zostały szczegółowo opisane w *Regulaminie naborów wniosków o wsparcie*. Nabory w ramach LSR będą przeprowadzane zgodnie z zapisami obowiązującego prawa i wytycznymi. W celu właściwego ukierunkowania wsparcia zostaną zastosowane **kryteria wyboru premiujące w szczególności operacje:**

- generują miejsca pracy (P.1.2);
- innowacyjne (P.1.2);
- stosujące rozwiązania sprzyjające ochronie środowiska/ nieprowadzący do jego degradacji (P.1.2 oraz P.2.1);
- skierowanie do grup w niekorzystnej sytuacji (P.1.2);
- doradztwo w biurze LGD (konsultacje, szkolenie, weryfikacja wniosku o wsparcie)- pozwoli to na wsparcie słabszych wnioskodawców oraz podniesienie wiedzy, co spowoduje, że poziom merytoryczny wniosków będzie lepszy;
- preferowane branże turystyczne i okołoturystyczne (P.1.2);

- skierowanie do ludzi młodych do 25 r.ż. (P.1.2 oraz P.1.3);
- wkład własny przekraczający intensywność pomocy określoną w programie (P.1.2, P.2.1 oraz P.2.2);
- realizowane w partnerstwie (P.2.1);
- edukacyjne o charakterze proekologicznym (P.1.3);
- podniesienie kwalifikacji (P.1.2);
- opisujące realizację zasad równości szans i niedyskryminacji (P.2.1);
- Promocja LGD– wszystkie przedsięwzięcia;
- ewentualne kryteria obowiązkowe w ramach EFS+ i FEPZ;
- ewentualne kryteria obowiązkowe w ramach PS WPR;

Preferowane Kryteria wyboru operacji powstały podczas spotkania z GR ds. budowy LSR zapewniając partycypacyjny sposób ich kształtowania. Są powiązane z diagnozą obszaru i Analizą potencjału i potrzeb, które najlepiej przyczynią się do osiągnięcia celów i wskaźników wskazanych w LSR.

Zgodnie z § 3 ust. 3 pkt. 2 wzoru UMOWA O WARUNKACH I SPOSOBIE REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ zostaną opracowane i dostarczone do SW procedury wyboru i oceny operacji w ramach LSR, również dla projektów grantowych wraz z lokalnymi kryteriami wyboru.

Istotnym kryterium dla wszystkich projektów jest premiowanie za wysokość wkładu własnego przekraczający intensywność pomocy określoną w programie, stosowanie rozwiązań sprzyjających środowisku oraz uczestnictwo wnioskodawców w szkoleniach organizowanych przez LGD jak i konsultacjach indywidualnych w Biurze stowarzyszenia. Pozwoli to na wsparcie słabszych wnioskodawców oraz podniesienie wiedzy, co spowoduje, że poziom merytoryczny wniosków będzie lepszy.

Kryterium jakościowym jest innowacyjność operacji w tym przypadku wnioskodawca musi udowodnić lub uzasadnić to kryterium, a członkowie Rady pisemnie uzasadnić swoją ocenę.

O zmianę kryteriów wnioskować może Zarząd LGD po zebraniu informacji z monitoringu LSR lub na wniosek członków Rady. Wszelkich zmian kryteriów wyboru operacji wraz z procedurą ustalania lub zmiany kryteriów wyboru dokonuje się w oparciu o diagnozę obszaru, w tym zdefiniowane problemy oraz wskaźniki zaplanowane do osiągnięcia w ramach realizacji strategii. Opisane zasady ustalania i zmiany kryteriów wyboru będą konsultowane z Grupą Roboczą ds. Budowy LSR, kolejno zamieszczane na stronie internetowej LGD w celu poddania konsultacjom społecznym.

3. OKREŚLENIE INNOWACYJNOŚCI W SPOSOBIE OCENY OPERACJI

Innowacyjność zgodnie z zasadą obowiązującą w podejściu LEADER to poszukiwanie przez społeczność lokalną nowatorskich rozwiązań, pomysłów dotyczących rozwoju obszarów wiejskich, także poprzez twórcze wykorzystanie istniejącego potencjału obszaru. Popularne rozumienie innowacyjności odnosi się do wprowadzenia czegoś zupełnie nowego lub udoskonalenia, choć częściej kojarzone jest z pełnym nowatorstwem. Innowacyjne jest jednak zarówno ulepszenie maszyn lub poprawa organizacji, jak i wytwarzanie zupełnie nowych rzeczy, zjawisk bądź wartości.

W kryterium innowacyjności, ocenia się innowacyjność operacji w skali lokalnej dla przedsięwzięcia 1.2 *Rozwój gospodarczy i wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich*. Za operacje innowacyjne rozumie się zmianę mającą na celu wdrożenie nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych.

Rada dokonując oceny operacji będzie się kierować przy ocenie innowacyjności jej stopniem oryginalności:

- ✓ **Kreatywne**- powstają w wyniku autorskiego pomysłu, dotyczą nowych produktów, usług, procesów lub organizacji
- ✓ **Imitujące**- wzorowane na wcześniej powstałych produktach, usługach, procesach lub organizacji. Dotyczące nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych
- ✓ **Pozorne**- w rzeczywistości nie są to innowacje w skali LSR. Są to jedynie drobne zmiany oferujące rzekome nowości

W celu wdrożenia na obszarze objętym LSR operacji innowacyjnych, LGD będzie animować lokalną społeczność w zakresie stosowania innowacyjnego podejścia.

Metodami animowania do wdrożenia innowacji stanowiącymi zachętę do wdrażania innowacyjności będą:

- ✓ wspieranie inicjatyw dot. innowacyjnych metod aktywizacji młodzieży np. wyjazdy studyjne, targi przedsiębiorczości itp.;
- ✓ wspierania inicjatyw społecznych w zakresie organizacji szkoleń z zakresu nowych technologii IT, w tym obsługi komputera i Internetu;
- ✓ premiowanie w kryteriach wyboru operacji innowacyjnych- dla przedsięwzięcia 1.3;
- ✓ wspieranie społeczności lokalnej w zakresie tworzenia stron www, w tym dla KGW i OSP;
- ✓ szkolenia dla beneficjentów w zakresie otrzymania wsparcia i uwzględniające temat wdrażania innowacyjności- prowadzone przed każdym konkursem.

Kryteria wyboru operacji są zgodne z kryteriami wyboru projektów dla Regionalnego Programu dla Pomorza Zachodniego na lata 2023-2027 w zakresie EFS +.

Projekty realizowane w ramach LSR współfinansowane z EFS+ będą wybierane zgodnie z politykami horyzontalnymi, o których mowa w art. 9 rozporządzenia 2021/1057, w szczególności z zasadą równości kobiet i mężczyzn oraz równości szans i niedyskryminacji. Warunki procedury wdrażania wskazanych polityk horyzontalnych zostały określone w wytycznych ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021–2027. Projekty współfinansowane w ramach EFRR dla interwencji I.13.1 LEADER- wybierane są zgodnie z przepisami ustawy RLKS z uwzględnieniem zasad horyzontalnych określonych w art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Ponadto LGD oświadcza, że projekty wskazane w LSR będą wybierane zgodnie z zasadami i warunkami obowiązującymi dla EFS+. Promowane będą również projekty wpisujące się w inicjatywę Nowy Europejski Bauhaus. Inicjatywa „Nowy Europejski Bauhaus” (NEB) to interdyscyplinarny projekt zainicjowany przez Komisję Europejską w 2020 r., oparty na trzech wartościach: pięknie, zrównoważeniu i wspólnocie. Jego celem jest wsparcie realizacji Europejskiego Zielonego Ładu poprzez przyspieszenie transformacji różnych sektorów gospodarki, w tym budownictwa, dla poprawy jakości życia - w kierunku wysokiej jakości projektowania dla zrównoważonego rozwoju, w tym dla zmniejszenia emisyjności i wprowadzania gospodarki cyrkularnej.

Działania NEB upowszechniające zrównoważony styl życia, łączące design, ekologię, dostępność społeczną i cenową oraz inwestycje koncentrują się w 4 głównych osiach tematycznych, w odniesieniu do konkretnych miejsc, środowiska sprzyjającego innowacji oraz perspektyw i sposobu myślenia:

- powrót do natury
- odzyskanie poczucia przynależności
- nadanie priorytetu miejscom i osobom, które tego najbardziej potrzebują
- transformacja w stronę długoterminowej wizji, opartej na cyklu życia, odejście od myślenia przemysłowego

Spodziewane rezultaty inicjatywy obejmują trzy sfery – przekształcanie miejsc w praktyce, transformację otoczenia sprzyjającego innowacjom i upowszechnianie nowych znaczeń poprzez edukację i kulturę. Przewidywane jest także wprowadzenie wartości NEB do strategii społeczno-gospodarczych i terytorialnych państw członkowskich oraz możliwość finansowania projektów transformacyjnych ze środków zewnętrznych.

Rozdział VIII Plan działania

Interwencja LEADER ukierunkowana jest na budowanie lokalnej tożsamości bazującej na aktywizacji społecznej i przy wykorzystaniu miejscowych zasobów w sposób zapewniający najlepsze zaspokojenie potrzeb społeczności wiejskich, w tym poprzez wykorzystanie wiedzy, innowacji i rozwiązań cyfrowych. W ramach PS WPR cele interwencji LEADER będą osiągnięte przez realizację operacji w następujących zakresach wsparcia:

1. rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki w szczególności: podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne i rozwijanie pozarolniczej dział. Gospodarczej;
2. rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych, w zakresie tworzenia lub rozwoju: gospodarstw agroturystycznych oraz zagród edukacyjnych;
4. poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych oraz operacji w zakresach wymienionych punktach 1-2;
5. poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej;
6. kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji i przedsiębiorczości, a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych;
7. włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych i osób w niekorzystnej sytuacji;
8. ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi.

W ramach EFS+ cele interwencji LEADER będą osiągnięte poprzez Wsparcie aktywności zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i społecznej mieszkańców obszaru objętego LSR w ramach celu szczegółowego (h) Fundusze Europejskie Pomorza Zachodniego. Przedsięwzięcie skierowane jest do osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych i biernych zawodowo.

Plan działania zakłada realizację LSR w pięciu etapach zawierających cztery kamienie milowe zgodnie z § 9 wzoru UMOWA O WARUNKACH I SPOSOBIE REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ:

- Etap I (I kamień milowy) - do 30.06.2026 r. wesprzeć wdrażanie LSR w ramach PS WPR w wysokości odpowiadającej 40 % wartości określonej w § 5 ust. 2 pkt 1 Umowy Ramowej;
- Etap II (II kamień milowy)- do 31.12.2026 r. wesprzeć wdrażanie LSR w ramach EFS+ wartości odpowiadającej 40% wartości określonej w § 5 ust. 2 pkt 2 Umowy Ramowej;
- Etap II (III kamień milowy) – do 31.12.2027 r. - wesprzeć wdrażanie LSR w ramach PS WPR w wysokości odpowiadającej 80 % wartości określonej w § 5 ust. 2 pkt 1 Umowy Ramowej;
- Etap III (IV kamień milowy) – do 31.12.2028 r. wesprzeć wdrażanie LSR w ramach EFS+ w wysokości 80 % wartości określonej w § 5 ust. 2 pkt 2 Umowy Ramowej;
- Etap V – do 31.12.2029 r. pozostała część.

Poszczególne etapy wynikają z wymogów unijnych nowej perspektywy finansowej na lata **2021-2027**. Szczegółowa informacja o planie działania LSR obejmująca harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników LSR znajduje się w **Załączniku nr 2 Plan działania**, stanowiącym załącznik do LSR. Harmonogram osiągnięcia wskaźników został sporządzony w sposób umożliwiający wywiązanie się LGD z obowiązków wynikających z § 6 projektu umowy o warunkach i sposobie realizacji LSR. Każdy z tych etapów będzie rozpoczynał się realizacją działań szkoleniowych i doradczych umożliwiających przyszłym wnioskodawcom zdobycie wiedzy niezbędnej do przygotowania wniosków. Zakłada się, że I etap wdrażania LSR w zakresie środków PS WPR **2021-2027**, będzie się

charakteryzował zwiększoną intensywnością. W kolejnych etapach wydatkowanie środków LGD następować będzie sukcesywnie. W ramach środków EFS+ realizacja działań rozpocznie się od 2025 r. i będzie realizowany w formie projektów grantowych. Planuje się osiągnięcie poziomu wykonania, zgodnie z opisanymi etapami realizacji LSR, w tym z czterema określonymi kamieniami milowymi w ramach wszystkich środków EFSI. Efektem końcowym będzie realizacja przewidzianych wskaźników, jak również celów i przedsięwzięć LSR. Plan działania powstał z uwzględnieniem rekomendacji, uwag oraz opinii mieszkańców.

Rozdział IX Plan finansowy LSR

IX.1. Opis źródeł finansowania działalności LGD.

Lokalna Grupa Działania-„Powiatu Świdwińskiego” realizuje LSR w oparciu o dwa fundusze w ramach EFSI, tj. PS WPR i EFS+. Kwoty środków działania RLKS/LEADER przewidziane na wsparcie operacji realizowanych w ramach LSR są uzależnione od liczby ludności zamieszkałej na obszarze objętym LSR. Budżet LSR przedstawia Zał. nr 3 do LSR. Środki z tych funduszy zostaną wykorzystane w ramach dwóch komponentów - wdrażanie LSR oraz Zarządzanie LSR.

W wyniku przeprowadzonej diagnozy potrzeb obszaru wskazuje się potrzebę realizacji działań dla seniorów powyżej 60 r.ż., jednak w ramach RLKS nie przewiduje się wsparcia. LGD planuje skorzystać z innych źródeł finansowania swojej działalności poza PS WPR, tak aby jak najlepiej zaspokoić potrzeby społeczności lokalnych. Działania dla seniorów mogą być finansowane z innych środków np. ramach programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025 skierowanych na działania na rzecz seniorów powyżej 60 r.ż. LGD posiada doświadczenie w realizacji projektów dla seniorów i będzie aplikowała ponownie o środki finansowe w odpowiedzi na ogłoszony konkurs ofert.

Tabela IX.1 Budżet LSR

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	Program/ Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR	EFS+	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	1 500 000,00	0	895 756,27	2 395 756,27
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	362 500,00	0	158 074,63	520 574,63
RAZEM	1 862 500,00	0	1 053 830,90	2 916 330,90

Źródło: opracowanie własne

Wysokość środków funduszu EFS+ na RLKS dostępnych dla LGD- „Powiatu Świdwińskiego” będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, tj. 15% (10% budżetu państwa i 5 % wkładu własnego).

IX.2. Opis powiązań poszczególnych źródeł finansowania z celami LSR

Budżet LSR stanowi główne źródło finansowania działań zaplanowanych do realizacji w LSR z funduszy EFSI, jest on ściśle powiązany z jej celami i przedsięwzięciami wynikającymi z analizy i diagnozy potrzeb obszaru działania LGD-„Powiatu Świdwińskiego” opracowanych w rozdziale IV. Załączniki do LSR szczegółowo opisują powiązania poszczególnych źródeł finansowania z celami LSR.

Tabela IX.2 Powiązania źródeł finansowania z celami LSR

LP.	Cel	Przedsięwzięcie	budżet	kwota
1.	Rozwój społeczno-gospodarczy obszaru objętego LSR, w tym poprzez innowacyjne podejście poprawiające jakość życia mieszkańców, szczególnie ludzi młodych do 25 r.ż	Wsparcie aktywności zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i społecznej mieszkańców obszaru objętego LSR	1 053 830,90	EFS+
		Rozwój gospodarczy i wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich	700 000,00	PS WPR
		Lokalna społeczność źródłem rozwoju obszaru LGD	125 000,00	PS WPR
2.	Rozwój obszaru działania LGD oparty o lokalne zasoby i społeczność lokalną	Rozwój małej infrastruktury publicznej i poprawa dostępu do usług lokalnych w sposób chroniący środowisko/nieprowadzący do jego degradacji	575 000,00	PS WPR
		Działania mające na celu zachowanie dziedzictwa polskiej wsi	100 000,00	PS WPR

Źródło: opracowanie własne

Wsparcie w ramach komponentu „wdrażanie LSR” będzie udzielane w formie i wysokości zgodnie z aktualnymi przepisami.

Wysokość procentowa wsparcia w poszczególnych zakresach wynosi:

1. podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne do 65 % i do 100 tys. zł;
2. rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej do 65% i do 300 tys. zł; ,
3. rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych do 85 % i do 100 tys. zł,;
4. projektów grantowych do wysokości 95% (EFS+ oraz PS WPR),
5. w przypadku operacji własnych wsparcie będzie miało formę wsparcia w postaci refundacji kosztów kwalifikowalnych do 100%.
6. do 75% kosztów kwalifikowalnych – w przypadku jednostki sektora finansów publicznych
7. do 90% w zakresie Rozwoju małej infrastruktury publicznej i poprawa dostępu do usług lokalnych;
8. do 85% w zakresie zachowania dziedzictwa polskiej wsi

Rozdział X Monitoring i ewaluacja

Procesy monitoringu i ewaluacji są względem siebie niezależne, choć pozostają w ścisłym związku, gdyż dotyczą tych samych zagadnień. Monitoring i ewaluacja LSR są kluczowymi elementami skutecznego procesu jej wdrażania, zapewniającymi pozyskanie informacji na temat postępów prowadzonych działań, w głównej mierze w kontekście realizacji przyjętych celów. Stanowią równocześnie narzędzia kontroli i oceny umożliwiające korektę nieprawidłowości w procesie wdrażania LSR i funkcjonowania LGD, poprzez wprowadzenie niezbędnych modyfikacji i uaktualnień podczas wdrażania strategii.

Monitoring realizacji LSR stanowi równoległy do jej wdrażania, ciągły, rutynowy proces wymagający zbierania i analizy danych oraz raportowania wyników w określonych przedziałach czasowych. Dla sprawnej jego realizacji, przyjmuje się, iż proces monitorowania, z uwagi na charakter prowadzonych działań, w sposób ciągły i na bieżąco prowadzony będzie przez biuro LGD.

W ramach działania LGD – „Powiatu Świdwińskiego” założono funkcjonowanie systemu oceny strategii – procesu ewaluacji. Główne kierunki działań ewaluacyjnych podejmowanych przez stowarzyszenie w okresie 2023-2027 pozwolą na:

- ✓ lepsze zaplanowanie i ustrukturyzowanie procesu oceny,
- ✓ bardziej ukierunkowane działania w zakresie monitorowania i oceny.

Za ewaluację LSR wewnętrzną (bieżąca, realizowana samodzielnie) oraz zewnętrzną (zleconą zewnętrznym ewaluatorom) odpowiada Stowarzyszenie LGD – „Powiatu Świdwińskiego. Każdorazowo w realizację procesu ewaluacji wewnętrznej zaangażowani będą mieszkańcy poprzez wykorzystanie metod partycypacji społecznej. W przypadku zaś ewaluacji kryteriów oceny i ich ewentualnych zmian, społeczność lokalną reprezentuje Grupa Robocza ds. Budowy LSR. Zaplanowano przeprowadzenie ewaluacji:

- ✓ ewaluację ex-ante – przed rozpoczęciem realizacji LSR - zaplanowano na 2023 rok jedno badanie w ramach budowy strategii, które obejmowało ocenę proponowanych rozwiązań problemów mieszkańców, ocenę wyboru grupy defaworyzowanej w kontekście działania organizacji zajmujących się aktywizacją i wsparciem rynku pracy (CUS, GOPS, MOPS PUP) oraz ewaluację ex-ante kryteriów oceny operacji (prace Grupy Roboczej);
- ✓ ewaluację bieżącą on-going – w trakcie realizacji LSR – zaplanowano corocznie na początku roku kalendarzowego, zgodnie z okresami przedstawionymi w planie komunikacyjnym Ewaluacja zostanie poprzedzona warsztatami analityczno-refleksyjnymi, których celem będzie bieżąca analiza procesu wdrażania i jego efektów oraz zmian w otoczeniu LSR w zakresie monitoringu i ewaluacji LSR;
- ✓ ewaluację ex-post – po zakończeniu realizacji LSR, jednokrotnie w latach 2023-2027.(ewaluacja zlecona).

Sposób pomiaru i zbierania danych:

- ✓ monitoring realizacji strategii (ankiety, sprawozdania z realizacji operacji);
- ✓ badania danych zastanych (dokumenty wewnętrzne LGD);
- ✓ badania pierwotne wykonywane w ramach badań własnych;
- ✓ dane kontekstowe (wnioski i opinie pozyskanych podczas realizacji planu komunikacji).

W ramach ewaluacji on-going oceniane będą elementy takie jak:

- ✓ rozwiązania instytucjonalne;
- ✓ wpływ LSR na realizację wybranych celów;
- ✓ ocena wartości dodanej działań realizowanych w ramach LSR;

- ✓ ocena realizacji strategii i jej elementów;
- ✓ cele i wskaźniki określone w LSR;
- ✓ harmonogram, w tym harmonogram ogłaszania konkursów;
- ✓ budżet LGD.

W ramach ewaluacji ex-post będą badane następujące obszary:

- ✓ ocena wpływu na główny cel LSR;
- ✓ ocena wpływu na kapitał społeczny;
- ✓ przedsiębiorczość;
- ✓ turystyka i dziedzictwo kulturowe;
- ✓ grupy w niekorzystnej sytuacji;
- ✓ innowacyjność;
- ✓ projekty w partnerstwie;
- ✓ ocena funkcjonowania LGD;
- ✓ ocena procesu wdrażania;
- ✓ wartość dodana podejścia LEADER.

Na podstawie danych z monitoringu realizacji strategii oraz decyzji Zarządu LGD, możliwe jest rozszerzenie elementów podlegających ewaluacji w zależności od bieżącej sytuacji stowarzyszenia, np. o:

- ✓ ewaluację jakości pracy Biura LGD (sposobu przepływu informacji, ocena pracowników, efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności);
- ✓ ewaluację pracy organu decyzyjnego;
- ✓ ewaluację procedur wyboru operacji;
- ✓ sposób komunikacji ze społecznością lokalną.

Kryterium oceny ewaluacyjnej będzie odnosić się do poziomu realizacji zaplanowanych celów strategii. Ocena zostanie przeprowadzona w oparciu o następujące kryteria ewaluacyjne:

Kryterium trafności (adekwatności)

- Pozwala ocenić, w jakim stopniu przyjęte cele odpowiadają zidentyfikowanym problemom i realnym potrzebom grup docelowych, do których skierowane jest wsparcie.

Kryterium efektywności

- Pozwala ocenić poziom *ekonomiczności* realizowanego wsparcia, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych wyników i rezultatów.

Kryterium skuteczności

- Pozwala ocenić, w jakim stopniu założone cele zidentyfikowane na etapie programowania zostały osiągnięte.

Kryterium użyteczności

- Pozwala ocenić, w jakim stopniu produkty i rezultaty wypracowane w programie są zgodne z potrzebami grupy docelowej.

Kryterium trwałości

- Pozwala ocenić, w jakim czasie utrzymają się rezultaty wsparcia.

Plan monitorowania

Monitorowanie rzeczowej realizacji LSR polegać będzie na analizie stopnia osiągnięcia mierzalnych i weryfikowalnych wskaźników wykonalności celów strategii. Elementy podlegające monitoringowi:

- adekwatność zaplanowanych działań komunikacyjnych,
- stopień wydatkowania środków,
- stopień realizacji operacji,
- stopień wykorzystania budżetu,
- stopień realizacji wskaźników.

Monitoring będzie prowadzony na bieżąco przez cały okres realizacji strategii. Będzie opierał się między innymi na danych przekazywanych przez beneficjentów (ankiety i kopie sprawozdań z realizacji operacji) oraz dokumentów własnych stowarzyszenia.

Wyniki monitoringu i oceny ewaluacyjnej mają pokazać czy LSR jest wdrażana prawidłowo i czy jej realizacja przebiega zgodnie z założeniami oraz czy sposób funkcjonowania stowarzyszenia przebiega w sposób gwarantujący wypełnienie wszystkich nałożonych na nie zadań. Raporty z ewaluacji będą publikowane na stronie internetowej stowarzyszenia oraz będą podstawą do ewentualnych zmian dokumentów takich jak: strategia, w tym harmonogram, budżet LGD, wskaźniki, czy też cele oraz procedury oceny operacji. Dane z monitoringu dotyczące adekwatności planowanych działań komunikacyjnych mają na celu jak najtrafniejsze dostosowanie działań komunikacyjnych do poszczególnych grup odbiorców, ich zmiana nie wymaga ewaluacji, może zostać przeprowadzona przez stowarzyszenie na podstawie zebranych ankiet, nie częściej jednak niż raz w roku. Dane dotyczące realizacji LSR mają na celu bieżącą ocenę wdrażania strategii i jej celów. Dodatkowo monitorowanie realizacji wskaźników oraz wydatkowania środków daje możliwość szybkiego działania w przypadku wystąpienia zagrożenia braku realizacji poszczególnych części strategii w określonym w planie działania terminie.

Wykaz wykorzystanej literatury:

1. Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2014–2020 dla Lokalnej Grupy Działania – „Powiatu Świdwińskiego”
2. Ewaluacja instrumentu RLKS w województwie zachodniopomorskim w latach 2014-2020 Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania- „Powiatu Świdwińskiego ” Raport końcowy, Pracownia Badań Soma. Monika Kwiecińska-Zdrenka
3. Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021 – 2027
4. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
5. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030
6. Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030
7. Strategia terytorialna Partnerstwa Strefy Centralnej z 2021 roku
8. Strategia Rozwoju Powiatu Świdwińskiego na lata 2014-2022 z perspektywą na lata 2023-2027
9. Strategia Rozwoju Gminy Brzeżno na lata 2014-2022 z perspektywą na lata 2023–2027
10. Strategia Rozwoju Gminy Połczyn - Zdrój na lata 2023–2027
11. Strategia Rozwoju Gminy Sławoborze na lata 2014-2022 z perspektywą na lata 2023-2027
12. Strategia Rozwoju Gminy Świdwin na lata 2014-2022 Z Perspektywą na lata 2023 – 2027
13. Strategia Rozwoju Gminy Rąbino na lata 2014-2022 z perspektywą na lata 2023-2027
14. Sytuacja na rynku pracy w powiecie świdwińskim wg stanu na dzień 31.12.2020 r.; Świdwin, marzec 2021r.
15. <https://stat.gov.pl/>
16. <https://szczecin.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/charakterystyka-gospodarstw-rolnych-w-województwie-zachodniopomorskim-powszechny-spis-rolny-2020,7,2.html>
17. <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/krajowa-strategia-rozwoju-regionalnego>
18. file:///C:/Users/HP/Downloads/Zaktualizowana_lista_gmin_zagro%C5%BConych_trwa%C5%82%C4%85_marginalizacji%C4%85,_programowanie_2021-2027.pdf
19. <https://www.gov.pl/web/finanse/wskazniki-dochodow-podatkowych-gmin-powiatow-i-województw-na-2020-r>

Załącznik nr 1 do LSR - Cele i wskaźniki

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.1. Rozwój społeczno-gospodarczy obszaru objętego LSR, w tym poprzez innowacyjne podejście poprawiające jakość życia mieszkańców, szczególnie ludzi młodych do 25 r.ż.	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
1 053 830,90	P.1.1. Wsparcie aktywności zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i społecznej mieszkańców obszaru objętego LSR	osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich rodziny i otoczenie, osoby bierne zawodowo oraz ich rodziny i otoczenie, osoby z niepełnosprawnościami, pracodawcy, osoby w niekorzystnej sytuacji tj. osób poszukujących zatrudnienia np. mieszkańców osiedli po-PGR	projekty grantowe
700 000,00	P.1.2 Rozwój gospodarczy i wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich	1. osoby fizyczne, w tym wykonujące działalność gospodarczą; 2. mikro- i małe przedsiębiorstwa; rolnicy małych gospodarstw rolnych i ich domownicy	konkurs
125 000,00	P.1.3 Lokalna społeczność źródłem rozwoju obszaru LGD	osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów lub osób poszukujących zatrudnienia np. mieszkańców osiedli po-PGR, seniorzy powyżej 60 r.ż. i osoby młode do 25 r.ż., lokalna społeczność	projekty grantowe, konkurs/operacja własna
Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.2. Rozwój obszaru działania LGD oparty o lokalne zasoby i społeczność lokalną	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
575 000,00	P.2.1. Rozwój małej infrastruktury publicznej i poprawa dostępu do usług lokalnych w sposób chroniący środowisko/nieprowadzący do jego degradacji	mieszkańcy obszaru objętego LSR, turyści	konkurs
100 000,00	P.2.2 Działania mające na celu zachowanie dziedzictwa polskiej wsi	mieszkańcy obszaru objętego LSR, turyści	konkurs

Załącznik nr 2 do LSR - Plan działania

CEL	lata		do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco		
C.1.	Rozwój społeczno-gospodarczy obszaru objętego LSR, w tym poprzez innowacyjne podejście poprawiające jakość życia mieszkańców, szczególnie ludzi młodych do 25 r.ż.														
Przedsięwzięcie P. 1.1 Wsparcie aktywności zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i społecznej mieszkańców obszaru objętego LSR	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	0	0	58 osób	50	0	50	58 osób	100	0	100	0	100	FEW	
	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	0	0	33 osób	50	0	50	34 osób	100	0	100	0	100		
Przedsięwzięcie P. 1.2 Rozwój gospodarczy i wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich	Liczba nowych lub rozwiniętych przedsiębiorstw	0	0	0	0	12	100	0	100	0	100	0	100	PS WPR	
	Liczba operacji polegająca na pozarolniczym wsparciu małych gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia lub rozwoju gospodarstw agroturystycznych lub gospodarstw opiekuńczych lub zagród edukacyjnych	0	0	0	0	4	100	0	100	0	100	0	100		
Przedsięwzięcie P. 1.3 Lokalna społeczność źródłem rozwoju obszaru LGD	Liczba operacji dot. włączenia społecznego osób w niekorzystnej sytuacji	0	0	1 sztuka	100	0	100	0	100	0	100	0	100	PS WPR	
	Liczba operacji przyczyniające się do aktywizacji mieszkańców obszaru objętego LSR w tym ludzi młodych do 25.r.ż	0	0	0	0	0	0	1 sztuka	100	0	100	0	100		
	Liczba operacji skierowanych do ludzi młodych do 25 r.ż.	0	0	1 sztuka	50	0	50	0	50	1 szuka	100	0	100		
C.2	Rozwój obszaru działania LGD oparty o lokalne zasoby i społeczność lokalną														

*Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2023-2027 z perspektywą do 2029 roku
Lokalne Grupy Działania – „Powiatu Świdwińskiego”*

Przedsięwzięcie P.2.1 Rozwój małej infrastruktury publicznej i poprawa dostępu do usług lokalnych w sposób chroniący środowisko/nieprowadzący do jego degradacji	Liczba nowych/rozbudowanych/doposażonych obiektów infrastruktury publicznej	0	0	14 sztuk	100	0	100	0	100	0	100	0	100	FEW
Przedsięwzięcie P.2.2 Działania mające na celu zachowanie dziedzictwa polskiej wsi	Liczba operacji w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego	0	0	0	0	4 sztuki	100	0	100	0	100	0	100	
Wskaźnik rezultatu W.1.1(1) Liczba osób poszukujących pracy po opuszczeniu programu		0	0	0	0	0	0	12 osób	50	0	50	12 osób	100	FEW
Wskaźnik rezultatu W.1.1(2) Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu		0	0	0	0	0	0	23 osób	50	0	50	23 osób	100	
Wskaźnik rezultatu W.1.1(3) Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu		0	0	0	0	0	0	13 osób	48,15	0	50	14 osób	100	
Wskaźnik rezultatu W.1.2(1) Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR		0	0	0	0	8	100	0	100	0	100	0	100	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.2(2) Liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR		0	0	0	0	4	100	0	100	0	100	0	100	
Wskaźnik rezultatu W.1.3(1) Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego		0	0	250 osób	55,55	0	55,55	150 osób	88,88	50 osób	100	0	100	
Wskaźnik rezultatu W.2.1 i W.2.2 odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR		0	0	9000 osób	60	6000 osób	100	0	100	0	100	0	100	

Załącznik nr 3 do LSR - Budżet LSR – w podziale na poszczególne fundusze EFSI i zakresy wsparcia

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR*	EFS+*	
Wdrażanie LSR				
(art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	1 500 000,00	0,00	895 756,27	2 395 756,27
Zarządzanie LSR				
(art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	362 500,00	0,00	158 074,63	520 574,63
Razem	1 862 500,00	0,00	1 053 830,90	2 916 330,90
* Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.				
** W wierszu odpowiadającemu danemu EFSI, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić wartość „0”.				

Załącznik nr 4 do LSR: Plan wykorzystania budżetu LSR

fundusz	środki zakontraktowane (w Euro) do:													
	12/31/2024		12/31/2025		6/30/2026		12/31/2026		12/31/2027		12/31/2028		12/31/2029	
	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR
EFRRROW	0	0	575 000	38	662 500	82,5	200 000	95,83	37 500	98,33	25 000	100	0	100
EFS+	0	0	619 900,00	50			0,00	0	619 901,05	100	0	100	0	100
EFRR	0	0	0	0			0	0	0	0	0	0	0	0
RAZEM	0	0	1 194 900,00		662 500	82,5	200 000		657 401,05		25 000		0	100